

E P I T O M E
T H E A T R I
O R T E L I A N I,

Præcipuarum Orbis Regionum delineationes, minoribus tabulis expressas,
breuioribusque declarationibus illustratas, continens.

Editio vltima, multis locis emendata, & nouis aliquot tabulis aucta.

ANTVERPIÆ,
A P V D IOANNEM BAPT. VRIENTIVM
ANNO, M. DCI. *Cum gratia & Priuilegio.*

SERENISSIMIS
PRINCIPIBUS

ALBERTO ET ISABELLÆ
AVSTRIACIS
BRABANTIÆ DVCIBVS, &c.

 BRAHAMVS ORTELIVS, insignis
ætatis suæ Geographus Regis Catholici
PHILIPPI II. Cels. V. parentis optimi,
THEATRVM ORBIS TERRARVM,
a se collectum, eidem Regiæ Ma^{ti}. dedicauit, quod in
A 2 Hispa-

E P I S T O L A

Hispanicæ nationis gratiam, Hispanicè transferri curavit Christophorus Plantinus eiusdem Maiestatis Regiæ Architypographus, inscripsitque eum laborem PHILIPPO filio, tum Hispaniæ Principi, nunc feliciter regnanti. Mox quoque Auctor in iter agentium gratiam, (qui tam magna volumina Bibliothecis, ac cubiculis aptiora circumferre non possunt) Enchiridij forma, quæ facile per viam gestari posset, sedendum opusculum hoc curavit, auxitque Tabulis aliquot Prouinciæ, Regionum, Insularum, Globis item, ac Regij ad S. Laurentium in Escuria-

D E D I C A T O R I A

curiaco monasterij imagine, priusquam vita, magno
 fui relicto desiderio, decederet. Ego vero nactus ab
 heredibus, omnes Ortelij vigilias, ac lucubrationes,
 vt, artem eandem tractans, in vulgus typis meis ede-
 rem ; hunc libellum nominis Cels. V. auspicio, ac
 patrocinio emitto, quo ab inuidorum telis, atque
 Calumnijs tutus sit, & reliqua, magno Reipub.
 Christianæ bono tempestiue euulgare possim: quem-
 admodum nuper in aduentu vestro Brabantiae Du-
 ces, Iconibus illustratos in vestro nomine apparere
 volui. Huius vero laboris, industriæque specimen,

EPISTOLA DEDICATA.

vt æqui, bonique consulere dignemini, supplex etiam
atque etiam Cels. V. oro, obtestorque. Sic Deus
Opt. Max. Cels. Vestram cum altissima pace Belgi-
cos tumultus commutare, ac Reipub. clauum rectum
tenere quam diutissime patiatur. Antuerpiæ Aduati-
corum pridie Kal. Martias. An. 1601.

Cels. Vestræ

addictissimus cliens

Ioan. Bap. Vrientius.

IOANNES BAPTISTA VRIENTIVS,
CANDIDO LECTORI S. D.

*V*M, Lector erudite, opusculum hoc in lucem edere, non minus necessarium, quam vtile duxerim; propterea quod variarum non solum Tabularum Geographicarum totius orbis terræ thesaurium, verum etiam quarumcumq; partium eiusdem historias quasdam atque descriptiones contineat: visum quoque est auctius id opusculum, & ab auctore, priusquam vita decederet locupletatum atq; emendatum, à funere eius in vulgus commodo publico edere, cū & omnia ORTELIi mihi cesserint. Nam cum opus sit (ne suam fallat inscriptionē) vt strictim omnia comprehendat, que ORTELIVS ingenti suo THEATRO complexus est: proinde non mediocri cum animi mei oblectamento magnificum opusculum hoc emendari etiam curavi, ac novas insuper non paucas Tabellas, aliaq; exquisita ad artem

ſpectantia , addidi ; quæ omnia priori illi operi numquam inſerta fuiſſe reperirentur. Quamobrem ſpero me opus hoc eo uſque prouexiſſe , ut pro certo habeam , artis huius ſtudioſis non ſolum uſui , verum etiam voluptati futurum.

Porro cum variarum Regionum, Prouinciarumq; hiſtorijs , & artis Geographicæ ſtudijs ſummopere ſemper fuerim delectatus , propterea non minori ſumptu , quàm labore indefeſſo conquiſiui , collegiq; omnia , quæ ab Abrahamo Ortelio , dum uiueret , hoc in genere congeſta reperiri potuerunt.

*Cum igitur , beneuole Lector , perſpectum ſatis ſuperq; habeam , opusculum iſtud , exiguum ſane ſi formam ſpectes , ingens uero ſi fructum , gratum tibi acceptumq; fore ; propterea dabo operam ſedulò , ut indies ſtudijs tuis atque vniuerſæ Reip. commodis inſeruire pergami. Qui uero hunc laborem calumniabuntur , Romanè dicam , ij uiri optimi Manes lædent : quin & ſcripta eius compilantes , alieniſque ſeſe plumis ornantes ,
verecor*

*vereor ne corniculæ Æsopicæ in morem ludibrium alijs debeant ; risum
que moucant. Et vero facilius est, fuitque semper, aliena reprehendere,
quam dare meliora. Vale.*

AD IO. BAPTISTAM VRIENTIVM

A N T V E R P I A N V M.

VRIENTI, si verum est diuini dogma Platonis,
Rebus sæpe suis nomina conueniunt:

Ex re nomen habes, nam fidus amicus amico es.

Ecquid amicitix fœderẽ amabilius?

ORTELI Tabulas edas, serosque nepotes

Artibus, atque fide demerere tibi .

VTRIVSQUE HEMISPHERII TAM COELESTIS QUAM
TERRESTRIS BREVIS DECLARATIO.

QUVM legitima ac vera tum terræ, tum eius partium descriptio absque genuina Cosmographiæ, & Geographiæ cognitione fieri nequeat; non abs te videbitur, ut nonnullis definitionibus ac diuisionibus præmissis, cælorum terræque conglobationem ac connexum paucis explicemus.

Cosmographia enim, mundum, hoc est, cælum, & quidquid eius ambitu continetur & amplectitur describit.

Mundus autem bifariam diuiditur in Ætheream & Elementarem regionem.

Ætherea verò orbes stellarum octo diuersos continet. Horum septem priores, & terræ proximiores, septem stellis Erraticis, seu Planetis attribuuntur, quorum maior minorem semper sphericè complectitur, & singuli hi orbes vnam tantù stellam circumferunt.

Octauus autem, qui & Firmamentum vocatur, continet omnes reliquas stellas, quæ & fixæ dicuntur.

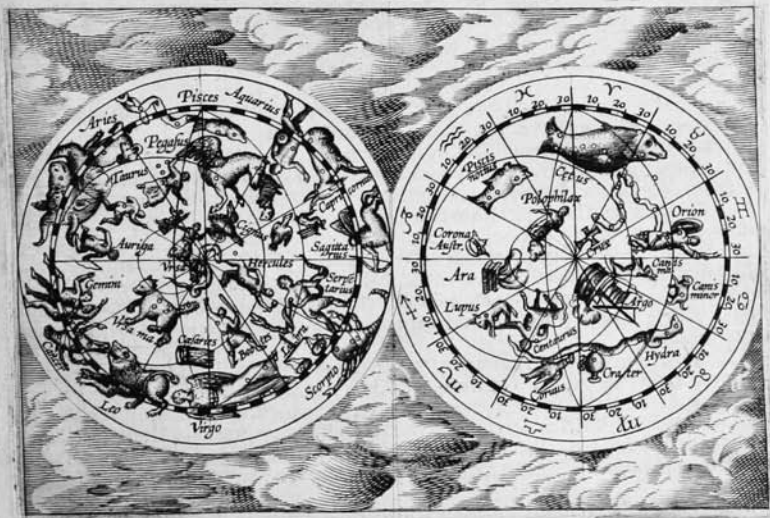
Stellatum cælum seu Firmamentum complectitur suâ circumferentiâ omnes septem planetarum orbes, sed illud è contra cum cæteris inferioribus amplectitur, à nono cælo, quod Primum mobile dicitur, cuius continua reuolutione, omnes hi octo stellarum orbes, super polis mundi, ab Ortum ad Occasum, spatio 24. horarû circumducuntur.

Octo vero inferiores continuè semper in aduersum, super alijs polis (qui Zodiaci vocantur) ab Occasu in Ortum circumuoluuntur.

Cæterum quia nauæ solummodo vtuntur constitutionibus præcipuarum stellarum fixarum, quæ circa ambos mundi polos reperiuntur, meritò hîc admittemus Planetarum ambiguos motus, tanquam illis non necessarios, & solum adiungemus duo schemata cælestia, quibus ambo hemisphæria totius Firmamenti, seu cæli stellati ob oculos ponemus, quorum prior omnes stellas Septentrionales, posterior verò, eas quæ ad Austrum spectant, continent.

Sequuntur duo hemisphæria cælestia, omnes imagines cum stellis fixis totius firmamenti comprehendentia.

GLOBVS COELESTIS.

ELEMENTARIS REGIO, AB INFIMO PLANETARVM
ORBE, QVEM LVNA SIBI VINDICAT, AMBITVR.

CONSTAT verò regio hæc ex quatuor Elementis: quorum supremum Ignem, proximum ante Aërem esse dicitur à physicis.

Aqua & Terra enim simul vnum corpus globosum constituunt.

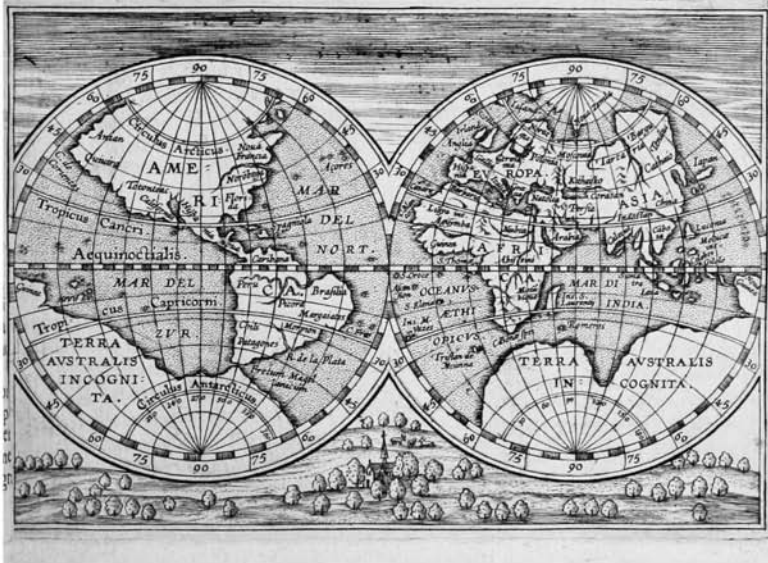
Iam quemadmodum benignis Lectõribus duobus hemisphæijs omnium fixarum stellarum congeriem & ordinem spectanda deditmus; simili modo totius telluris tam habitabilis quàm inhabitabilis cõstitutiones, duabus circularõ mediætatibus delineare curauimus: quarum prior nouum mundum seu Americam, hoc est. Brasiliam, Peruvianam, & nouam Hispaniam cum insulis his adiacentibus comprehendit, posterior verò Orbem à veteribus cognitum & habitabilem, Europam, Asiam, Aphricamque scilicet continet.

Sed quum singularum Regionum, Prouinciarum, Vrbiũ, Oppidorum, Marium, Fluminum, Insularum Peninsularum, & aliarum, horum omnium, proprietatum, in sequentibus descriptionibus mentionẽ facturi sumus. Meritò ergo (totius terræ singulari descriptione omisã) Lectõres ad particularium omnium terræ partium deductiones mittemus.

Rationes autem quibus connexæ terrarum superficies in plano designandæ sint longum esset hic recensere. Quare qui easdem cognoscere percipit, consulat scripta Geographica tum Ptolemæi Alexandrini, tum Neotericõũ, sed ante omnes commentaria doctissimi G. Mercatoris in Ptolemæi Geographiam, nec non Michaelis Coignet Mathematici Antuerpiani librum de Introductione mathematica in tabulas geographicas, quem anno à Christo nato 1595 Antuerpiæ edendum curauit.

Sequitur exacta totius orbis terræ generalis delineatio.

GLOBVS TERRESTRIS.

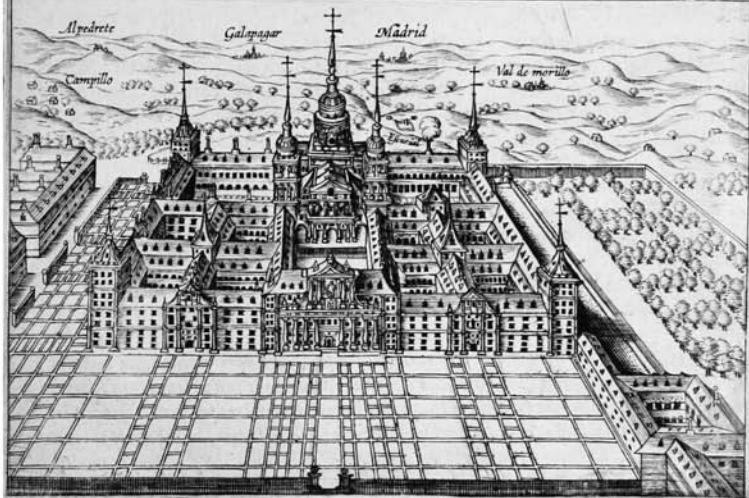

AD PHILIPPVM II. HISPANIARVM, &c.
REGEM CATHOLICVM.

Cæsareas moles, atque alta palatia Regum
 Ne posthac Latii, aut Græcia iactet ouans:
 Pyramides, & aquæ ductus, mira Amphitheatra,
 Et Circus veteres Incluta Roma premat;
 Prisca fides sileat vaiti Miracula Mundi;
 Nam faciunt nostra ad secula, prisca nihil;
 Vnus enim Hesperie Rex maximus ille Philippus
 Miracula exuperans omnia, condit opus;
 Non opus; at Molem qualem neque tota vetustas
 Vidit, & hæc ætas non habitura parem.
 Nempe Duces olim parti monumenta triumphi
 Victi erexerunt ambitione mala;
 Atque trophea Dijs posuerunt capta profanis,
 Aut operis magni in secla perenne decus;
 Religionis Apostolicæ verum vnicus ille
 Defensor, voti Rex memor vsque pijs
 Sancti operis dudum æternos molitur honores;
 Quo maioris nihil hic Maximus Orbis habet.

Is Collegium enim Augustum, & Regale dicauit.
 LAVRENTI sacrum, tempus in omne tibi.
 Cui certo numero præ sunt Hieronymiani:
 O felix Ordo, ð corda sacrata Deo.
 Non est hic aliud nisi Magni Sponsa Tonantis;
 Maiestate Dei terribilibusque locus:
 Est vbi Maiestas, & magnificentia Regis
 Prodigia, inexhaustas & bene fundit opes.
 Regia sic summi est ibi Principis, atq; supremi
 Numinis. ð qualis gloria, quale decus?
 Quis gazas, quis splendorè fando explicet omnem?
 Augustum ingenium est, linguaque nostra nimis.
 Quis verò Regi par, atque secundus lberos?
 Miraculum Mundi solus & ille facit.
 Matte animi; porro tua tanta potentia crescat
 O Heros populi inuicte Philippe tut.
 Euge autem ð Felix Hispania, & euge Madrida;
 Que nisi tam magno baud Praside tanta foret

SCENOGRAPHIA TOTIVS FABRICÆ S. LAURENTII IN ESCORIALT.

ORBIS TERRARVM.

HÆc tabula comprehendit & exhibet totius Orbis terrarum & circum-ambientis Oceani effigiem, quem vniuersum terrarum Orbem Veteres (quibus nouus nempe Orbis nondum innotuerat) in tres partes diuisere: in Africam scilicet, Europam, & Asiam: Sed inuēta America, eam pro quarta parte nostra ætas adiecit: quintamq; exspectat sub Meridionali cardine iacentem. Gerardus Mercator Geographorū nostri temporis coryphæus, in sua nunquā satis laudata Vniuersali Tabula, hunc Orbem terrarum in tres Continētes distinguit: primam vocat eam quam Veteres diximus in tres partitos fuisse, & vnde humanū genus originē sumpsisse ex sacris litteris constat: secundā, quā hodie Americā vel Indiam Occidentalem vocamus: tertiā dicit terrā Australē, quā nonnulli Magellanicā nūcupant, paucis hæctenus littoribus detectā. Hūc Orbem continere in circuitu, quo maximè patet, milliaria Germanica 5400. siue Italica 21600. antiquitas docuit, idemq; recentior asserit ætas. *Atque hæc tot portiones terre,* (vt Plinius in secundo Natur. his libro inquit) *imo verò, vt plures tradidēre mundi punctis (neque enim est aliud terra in vniuerso) hæc est materia gloriæ nostræ, hæc sedes: hic honores gerimus, hic exercemus imperia, hic opes cupimus, hic tumultuatur humanum genus, hic instauramus bella etiā ciuilia, mutuisq; cædibus laxiorem facimus terram. Et vt publicis gentium furores transeam, hæc in qua conterminos pellimus, furtoq; vicini cespitem nostro solo effodimus, vt qui latissimè rura metatus fuerit, vltraq; fines exegerit accolas: quota terrarum parte gaudeat? vel cum ad mensuram auaritiæ suæ propagauerit, quem tandem portionem eius defunctus obtineat?* Hæctenus ille,

ORBIS TERRARVM.

I

SEPTENTRIO.

TYPVS ORBIS TERRARVM.

B

E V R O P Æ.

EVROPE Regiones (vt hodie eas appellamus) sunt Hispania, Gallia, Germania, Italia, Slaunia, Græcia, Hungaria, Polonia cum Lithuania, Moscouia, aut significantius Russia; & ea peninsula, in qua Noruegia, Suedia, & Gothia. Ex eius insulis primùm occurrit Anglia, Irlandia, Groenlandia, Frislandia, in Oceano sitæ. In Mediterraneo mari habet Siciliam, Sardiniam, Corsicam, Candiam, Maioricam, Minoricam, Corphū, Negropontum; aliisque ignobiliores, quarum singula nomina & situm ipsa tabula exhibet.

Habet hæc nostra Europa, præter Romanum Imperium toto terrarum Orbe reuerendum, ultra viginti octo, si quatuordecim, quæ Damianus à Goes in sola Hispania numerat, adiunxeris, in vniuersum Regna, Christiana Regione imbuta: vnde huius Regionis dignitatem æstimare liceat. Regio vltra modum fertilis, naturalem temperiem, cæsumque satis clemens habens. Frugū omnigenūm, vini, & arborum copia nullis post habenda, sed optimis Regionibus comparāda est: aded amœna, cultissimisque; urbibus, pagis, & vicis exornata, vt populorum, gentiumque virtute alijs terræ partibus, et si forma minor, tamen præstantior habeatur, atque semper habita fuit, ab omnibus præcis Scriptoribus, cum ob Macedonum Imperium, u n ob Romanorum potentiam maxime celebrata.

A S I A.

HANC veteres multifariam diuisere : hodie verò ea in quinque partes, secundum
 Hæc Imperia, quibus administratur nobis non inepte diuidi posse videtur. Cuius
 prima pars, quæ Europæ contigua est, & Magno Duci Moscouiæ paret, Mari Glaciali,
 Obij fluuiio, Kytaiæ lacu, & linea inde ducta ad Caspium mare, Isthmòque qui inter hoc
 Mare & Pontum Euxinum est, terminabitur. Secunda erit, quæ magno Chamo Tar-
 tarorum Imperatori obedit; cuius fines à Meridie, sunt mare Caspium Iaxartes fluuius,
 Imaus mons; ab Ortù & Septentrione Oceanus : ab Occidente, iam dictum Ducis Mos-
 couiæ Regnum. Tertiam partem Ottomannorum profapia occupat, continetq; quid-
 quid terrarum est intra Pontum Euxinum, Mare AEGEUM, Mediterraneumque, AEGYPTUM,
 Sinum Arabicum, Persicumque, Tigridis fluuium, mare Caspium, & Isthmum,
 quem inter hoc & Pontum Euxinum videre est. Sub quarta regnum Persiæ, quod hodie
 à Sophis gubernatur, comprehenditur, habet Ottomannos ab occidente, Magni Chami
 regnum à Septentrione, & in Orientem ferè ad Indum fluuium extenditur: à Meridie
 verò Mari Indico alluitur. Quinta pars ceterum obtinebit, quod Indias nunc, vti & olim,
 nuncupant; quæ non ab vno solo, vt aliæ; sed pluribus Regulis (nam quælibet illius Re-
 gio proprium ferè habet Principem, quorum nonnulli etiam Magno Chamo vestigales
 sunt) moderatur.

Non tantum apud omnes scriptores profanos, vt vocant, hæc pars terrarum ob pri-
 mas in Orbe monarchias, vti Assyriorum, Persarum, Babyloniorum, Medorumque im-
 peria, admodum celeberrima existit memoria; sed etiam in sacris litteris ea præ ceteris illu-
 stris est. In hac enim non solum genus humanum à Deo Opt. Max. creatum, ab hoste Sa-
 tana delusum, corruptumque, & à Christo Salvatore in saeculum constitutum; sed omnia
 ferè vtriusque Testamenti historiam in ea scriptam & completam legimus.

A F R I C A.

HA NC veteres multifariam diuiferunt : hodie eam, vt Ioannes Leo tradit, in quatuor distinguunt partes; Barbariam, Numidiam, Libyam, & Nigritarum terram Barbariam, quam meliorem censent, Mari Atlantico, & Mediterraneo; Atlante monte, & Barcha regione contermina Ægypto, circumscribunt. Numidia, quæ illis *Biledulgerid* dicitur, & dactylos producit, (vnde Arabibus non alio nomine quàm Dactylifera Regio nominatur,) Atlantico Mari ab Occidente terminatur; & Atlante monte à Septentrione : Orientem versus excurrit ad Eloaca urbem ab Ægypto centum miliaribus distantem. Libyæ deserta arenosa illi à Meridie sunt. Libya verò tertia pars, Arabica lingua *Sarra* appellatur; quæ vox idem quod desertum significat, à Nilo ad Orientè Solem principium habet, indeque ad Mare Atlanticum versus Occidentem pergit : Numidia illi Septentrionalis est : in Meridie Nigritis se iungit. Sequitur quarta pars, quæ Nigritarum terram vocant, nomine aut ab incolis, qui nigro colore afficiuntur, siue à flumine Nigro, qui hanc Regionem lambit, sumpto : Hæc habet à Septentrione Libyam; à Meridie Oceanum Æthiopicum : ab Occidente Gualatæ, & ab Oriente Goagæ Regnū. Aduertendum, quod hoc modo vniuersam Africam Mari Mediterraneo, Atlantico, Æthiopico, & Nilo flumine constringunt; vnde & Ægyptus & Æthiopia, Asiæ ascribuntur, quas tamen propriè Africæ annumerandas ducimus. Vera namque Æthiopia hodie Presbyteri Ioannis Imperium (quod ab omnibus neotericis Africæ tribuitur) continet. Nos itaque cum Ptolemæo potius mari Mediterraneo & Oceano, quàm fluitio circumscribi oportere iudicamus, habebitque Peninsulæ formam; Isthmo, qui est inter Mare Mediterraneum, & Sinum Arabicum, Asiæ iunctam. Huius pars Meridionalis veteribus incognita permansit, vsque ad annum M. cccc. xcvi. quo Vasco de Gama primus Promontorium Bonæ spei prætergressus, Africa circumnavigata ad Calecutium peruenit. Hæc pars à Persis Arabibusque *Zanibar* dicitur.

AFRICA.

4

B 4

N O V V S O R B I S .

TOTUM hoc Hemispherium (quod America , atque ob immensam suam amplitudinem , Novus Orbis hodie vocatur) veteribus incognitum mansisse vsque ad annum à Christo nato M. CCCC. XCII. quo primùm Christophoro Colombo Genuesi detectum fuit , humanæ admirationis modum excedere videtur . Considerata namque cùm antiquorum in describendo terrarum Orbe diligentia , & amplissimorum Imperiorum ad perquirendas Regiones commoditate opportunitatèque ; tum humani generis dita atque insatiabili auro atque argento inhiante cupidine nihil non tentante , quò ijs potiatum quibus hæ Regiones incredibili copia abundant , tam diu potuisse nostro Orbi latere , non semel mirati fuimus . Sunt qui hanc Continentem à Platone sub nomine Atlantis descriptam opinentur ; inquitque Marinæ Siculus in Chronico suo Hispaniæ , hinc nummum antiquum Augusti Cæsaris effigie insignitum , in aurifodinis inuentum esse , missumque in rei veritatem summo Pontifici , per D. Ioannem Rufum , Archiepiscopum Constantinum .

Tota hæc Orbis pars hodie circumnavigata est , præter eum tractum qui Septentrionem aspicit , cuius littora nondum perlustrata sunt . A Septentrione in Meridiem descendit sub forma duarum Pænisularum , quæ tenui Isthmo discernuntur . Ea Pænisula quæ Septentrionalior est , Nouam Hispaniam , Mexicanam prouinciam , Terram Floridam , & Terram Nouam comprehendit . Meridionalior verò (quæ Terra firma Hispanis vocatur) Peruuiam , Bresiliamque continet .

A N G L I A .

BRITANNIA omnis, quæ hodie Anglia & Scoria duplici nomine appellatur, & duo regna in se continet, totius nostri Orbis Insula maxima est; Oceano, mari Germanico & Gallico ambitur. Cuius pars maxima, & Australior, nunc Anglia, ab Anglis qui eam occupauerunt, vocata, proprium habet Regem, & in triginta diuisa est Obuentus, quos Comitatus vocant. Hi Comitatus in septemdecim diuisi sunt Pontificales Iurisdictiones, quas Græci dicunt Diœceses. Hæc autem Anglia ab Ortu & Austro terminatur Oceano; ab occatu Solis V Vallia & Cornubiæ finibus; à Septentrione Tueda flumen est, quod discriminat eam à Scotis. Terra est frugifera, pecore maxime abundans: quò fit, vt incolæ quasi plures pecuarij quàm aratores sint; quòd magis ferme pabulo quàm aruo colendo studeat; sic vt terra propemodum terræ pars tantum pecori relicta sit incolta. Regio est quocumque anni tempore temperatissima, atque cæli nulla grauitas, adeò vt rari sint morbi, & inde minor Medicinæ vsus quàm alibi. Terræ motus hic ferè nunquam. Fulmina admodum rara. Solum est fœcundum. Sed vinu tellus non gignit. Pro vino cereuisia in vsu est. Colles passim multi, nullis arboribus constiti, neque aquarum fontibus irrigui, qui herbam tenuissimam atque breuissimam producunt, quæ tamen ouibus abundè pabulum suppeditat; per eos ouium greges candidissimi vagantur, quæ, siue cæli, seu bonitate terræ, mollia, & longè omnium altarum Regionum tenuissima ferunt vellera. Hoc vellus verè aureum est, in quo potissimum insulariorum diuitiæ consistunt: nam magna auri & argenti copia à negotiatoribus eiusmodi imprimis coemendè mercis gratia, in Insulam quotannis vndique apportatur. Canes præstantissimos habet. Piscium omnis generis copia redundat. Ostrea non alibi delicatiora, nec plura. Fert auri, argentum, stannum, plumbum, & ferrum, sed eius exigua copia.

S C O T I A.

PLVRIMA habet hæc Scotia miranda, quorū partem ex *Hæctore Boëtho* collegimus. In *Gallouidia* lacus est *Myrtoun* dictus, cuius vna pars aliarum aquarum mo. e gelu hyeme cōcrefcit, altera nulli frigorigibus congelari potest Sunt in *Carida* regione ingentis magnitudinis boues, quorum caro teneia suauilque efui est, ceterum pingue nunquam concrefcit, sed olei liquidi inflat ſemper fluens. Oceanus huius littora alluens, diues est oſtreis, halecibus, congris, cōchis, aliſque id genus piſcibus maxime ſaxatilibus. In *Coyl* prouincia haud plus decē millibus paſſuū ab *Aër* oppido laxum eſt duodecim vix pedes altum, extenſum 33. cubitorum ſpilitudine, haud immeritō ab incolis *Surdum* appellatum. Nam quantumuis ingentem ſtrepitum ſonitumque vel etiam bombardas ab vno latere, ex aduerſo haud exaudiri queat, niſi quā remotiſſime abis, tum enim ſonus facile percipitur. In *Lennoſ*, quæ *Ptolemæo* *Leigouia* dicitur, lacus eſt longē maximus, *Loumond* vernacule dictus: ſupra 24. miliaria in longitudinem extenſus, octo in latitudinem. Triginta in ſulas completitur, quarum pleræque vicis frequentibus habitata, templa ſacellaque Diis dicata habent. *Tria* in hoc memo. ſtatu digna reperiuntur. Nam piſces illic eſui humano ſuaes pinis carēt. Lacus interdum nullo ſtante vento ita immenſe concitatur, vt vel audaciſſimos nauas, quo minus ſoluant, deterreat. Vnde vento ceſſante, naues medio curſu correpta, cum maximo diſcrimine iactantur. & niſi portus quiſpiam forte propinquas adit, plerumque eue. tuntur. Denique eſt inſula quedam gregibus armentilque pascendis vber, ſed quæ natans fluctuantque, quo venti impellant, huc illuc ſeratur, Conſtant ſama eſt, lapidem in *Argadia* hæci, qui ſi paulo diutius ſtramētis ſuſcipie ſupponatur, incendium faciat. Ad *Slanis* (caſtelli nomen eſt in *Butquhania*) antrum eſt admirandę naturę. Aqua enim in id inſillans tractu temporis in candidiſſimos conuertitur lapides; ac niſi certo annorum curriculo eximerentur, omniam iam oppletum illis fuiſſet. Nullus in hac regione minus maior conſpicitur; nec ſi importetur, vitam illic ducere poteſt. In *Fifa* regione eſt ſuditur ingentis numero lapis niger, faciēdo igni ſupra modū accommodus. Ad oſtium *Forthæ* fluminis in medio mari altiſſimus ſcopulus eſt, ex cuius ſummitate ſons aquę dulcis largiſſime admirando naturę miraculo ſaturit. Ab *Edinburgo* plus minus duobus paſſuum millibus, ſons, cui olei guttę innant, ſaturit, ea vi, vt ſi nihil inde collegeris, nihilo plus confluat; quantumis autem abuleris, nihilo minus remaneat. Valet hoc oleum contra varias cutis ſcabrities, Hæctenus de his. Habet *Scotia* in regione *Druidalia* aurifodinam, in qua etiam id quod vulgō *Lazurum* dicitur, inuenitur, Habet ſerpi & plumbi quoque mineras,

SCOTIA.

7

H I B E R N I A.

HIBERNIA terra inæqualis est, & montosa, mollis & aquosa, siluestris & paludosa. In summis & aërotum arduorumque montium verticibus stagna reperies & paludes; planities tamen habet per loca palcherrimas, sed respectu siluarum modicas. Gleba præpingui, vberique frugum prouentu felix terra est. Pecore montes, nemora feris abundant; pascuis tamen quam frugibus, gramine quam grano fecundior est insula. Tritici namque grana contracta sunt hic & minuta, & vix alicuius vanni beneficio purganda. Quod Ver gignit, Æstas nutrit, vix in messe pluuias aquositas colligi permittit. Æolicis namque flatibus, & pluuiialibus inundationibus præ alijs terris hæc exuberat. Melle & lacte diues est insula. Solinus & Isidorus eam apibus catere afferunt; sed salua ipsorum venia, circumspicius è diuerso scripserunt, vineis eam catere, & apum expertem non esse. Vineis enim semper caruit, & caret insula. Apes quidem sicut aliarum regionum hæc mellificas habet: in maiori tamen, vt arbitror, copia scaturirent, si non venenosas, & amaras, quibus siluescit insula, fugerent examina taxos.

Gens huius insulæ lanceis tenuiter vitur nigris (quia terræ istius oues nigrae sunt) & barbaro ritu compositis. Caputis modicis alluati sunt, cubito tenus protensis. Sellis equitando non vtuntur, non ocreis, non calceis; virga tamen, in superiori parte camerata, tam equos excitant, quam ad cursus inuitant. Frenis quidem vtuntur, tam chami quam freni vice fungentibus; quibus & equi semper herbis alluati, ad pabula nequam impediuntur. Nudi & inermes ad bella procedunt. Tribus tamen vtuntur armorum generibus, lanceis longis, iaculis & securibus. Gens agræstis, inhospitalis: summas reputant delicias labore catere, & summas diuitias libertate gaudere. In Musicis solum instrumentis commendabilem inuenio gentis istius diligentiam.

T E R C E R A .

HEc Tercera vocatur, quòd tertia sit ordine , ex Hispania venientibus. Dico tertiam, ex ijs quas *Açores* Hispani, *Wlaemische eplanden*, nostrates vocant. Insula est frumenti & fructuum fertilis, neque vini omnino sterilis. Magnus incolis proventus ex rubia quam tinctorum cognominant, qua panni colore rubro inficiuntur. Eius hic magna vbertas, imprimis circa loca quæ vulgo *Los Altares & Folladores* appellant. Primaria vrbs est Angra, cum promontorio seu propugnaculo munitissimo, dicto *Brazil*. Hanc insulam Hispani à nostro Seruatore Iesu, *Isola del buen Iesu*, quoque cognominant. Naues mercibus Indicis onustæ, in redeundo vt plurimum ad has accedere solent , priusquam Vlyssiponam aut Gades appellant,

TERCERA INSVLA.

SEPTENTRIO.

H I S P A N I A .

DIVIDITVR Hispania in tres Prouincias ; Baticam; Lusitaniam, & Tarraconensem. Batica à Septentrione clauditur Ana fluuius; ab Occasu habet eam Atlantici Oceani partem quæ est inter ostium Anæ, & Fretum Herculeum; à Meridie mare Balearicum, quod est inter Fretum Herculeum, & Chaidami promontorium, quod vulgò appellari dicunt Cabo de Gara. Ab Oriente terminatur linea ducta ab hoc promontorio per Castulonem ad Anam fluuium. Dicta est Batica à Bæti fluuiio, memorabili, qui prouinciam totam intersecat: qui ortus in saltu Tygensis, decurrit in Oceanum Atlanticum: atque hodie vocatur vocabulo Arabico Quadalquivir, quod sonat Fluuium magnum. Hæc Prouincia posterius à Vandalis habitatoribus Vandallia dicta, hodie quoque corrupto vocabulo Andalusia dicitur. Lusitania habet à Septentrione Durium fluuium, ab ostio ipsius; vsque ad pontem, qui est contra Septimancas: ab Occasu eam Atlantici Oceani partem quæ est inter ostia Anæ & Durij fluuij; à Meridie Baticam; ab Oriente terminatur à Tarraconensi, linea ducta ab Oretania veteri, vsque ad pontem qui habet è regione Septimancas. Lusitania habet nomen à Luso Liberi Pattis filio, & Lysa eiusdem Liberi socio, cù Luso Bacchate: vnde nunc à Luso, Lusitania; nunc à Lysa Lysitania dicitur. Reliqua Hispaniæ pars pertinet ad Tarraconensem prouinciã, quæ à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ Metropoli; ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egrè nata: & in qua Imperatores iurisdictionem habebant. Complectitur hæc regio Murcia regnum, & Valentia, & Aragonum cù Cathalonia, Castellam veterem, Nauaræ regnū, Portugalliam Interamnem. Gallitiæ regnum, Asturias, totam Cantabriam.

Tria memoranda vulgari nobilitantur prouerbio apud Hispanos, (vt Nauagerius scribit.) Pons cui aqua superfluit, cum sub pontibus ceteris soleat manare, aquæ ductum Segouiz inuenies. Ciuitas igne circumdata, Madritum significantes, cuius muri ex filicibus constant. Pons in quo continuè decem millia pecorum pascuntur, quo Guadianam fluuium deuotant, qui se ad septem millia subter terram immergens, denuò erumpit.

PORTUGALLIÆ REGNUM.

PORTUGALVM impropiè Lusitanã appellat, cùm alioqui nec tota Portugallia Lusitaniam circumscripta sit, nec totam Lusitaniam complectatur: illud tamen negari non potest, potiorẽ Lusitaniam partem Portugalliam regi patere. Diuiditur verò Portugallia in Translagnam, Cistaganam, & Interannem. Translagna Batica partem carpit, eam scilicet, quæ ab Ana fluuio ad Regni limites porrigitur. Interannem appello Portugalliam, quæ est inter Durium & Minium fluuios, Regio non minus amœna quàm fertilis. De amœnitate verò quid opus est dicere, cùm in ea numerata sint vltra viginti quinque millia fontium perennium: Pontes quadrato lapide elegantissime constructi prope ducenti: portus marini sex, Quod propterea minimè tacendum duxi, quia bonitas & dignitas huius Prouinciæ fere ignoratur. Huic Prouinciæ adhæret ea quam Transmontanam appellant, Regio optimi tritici, generosique vini ferax, in qua est Brigantia, caput amplissimi Ducatus. Hæc ex Valeo.

Sub Portugallia hoc tempore Algarbiam regnum (quæ eius pars maritima est versus Meridiam) pertinet. Eius enim Rex, se Regem Portugalliam, Algarbiam, Guineam, Æthiopiæ, Arabiam, Persiam & Indiam scribit. Hoc Regnum primum circa annum M. C. initium habuit. Ad ea enim vsque tempora sub Hispaniæ nomine (vbi & antiquitus) censebatur. Sic autem de eo Marineus scribit: Henricus quidam Lotharingi Comes, vir in bello fortissimus, à Gallia veniens, magnas aduersus Mauros res gessit. Pro quibus Alphonsus v. Castellæ rex permotus, filiam suam notham nomine Tereham ei matrimonio collocauit. Et Galleciæ partem, quæ in Regno Portugalliam continetur, nomine dotis assignauit. Ex eo postea matrimonio natus est Alphonsus, qui primus Portugalliam Rex est appellatus. Primus qui Vlixbonam à Mauris recepit. Quorum quinque simul regibus vno prælio superatis, quinque scutorum insigne, facti monumentum, posteris reliquit. Olliuerus à Marcha in Annalibus, lingua Gallica editis, paulo accuratius huius Regni arma depingit. Ait enim primò fuisse clypeum argenteum sine aliqua imagine, postea à deusibus quinque regibus, quinque cæruleos clypeos impositos, deinde his singulis clypeis quinque argenteos obiculos additos, in memoriam quinque vulnere Domini nostri Iesu Christi, quæ illi inter præliandum diuinitus in celo apparuerunt, aut, vt alij tradunt, quod quinque vulnerebus mortificis sauciatus, Deo Opt. Max. opitulante, non occubuerat.

A N D A L V S I A.

HISPALENSIS Ecclesie Diocesis in ea Hispanie Prouincia continetur, quæ cunctas diuite cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Beticam veteres à Betti fluuio, recentiores, VVandaliciam, à VVandalis eam posteriori seculo occupantibus, vocarunt. Cuius quidem conuentus omnium Regionum atque cõuentuum Hispaniæ, cum frequentia & ciuitate populorum, tum diuitijs, & beata rerum omnium copia foelicissimus iure censetur, fidem etiam accipientibus Græcorum carminibus, qui Elyfias amœnitates & delicias huius tractus adiungunt, qui Oceano occiduo obiectus est: longè latèque patet hoc territorium in ducenta ferme egregia oppida, vicis quamplurimis non annumeratis, vt vnus hic conuentus pluribus oppidis iuridicus nunc sit, quam omnes quatuor simul in ea prouincia fuere: quos auctore Plinio c. l. x. v. tantùm iura dedisse constat. Nam quota pars hæc fuerit; si centum pagorum millia accenseantur quæ à diuo Ferdinando Rege in Hispaniensi agro quem Axaratham Arabes vocarunt, cum ipsa vrbe in fidem recepta sunt; Sed ea expulsi Barbaris magna ex parte desolata sunt: limites autem vt ab antiqua conuentuum descriptione multum recessere, ita ad Vambæ regis formulam cunctis Hispaniæ ecclesijs præscriptam propius accedunt, habet enim hæc Diocesis ab Ortũ Cordubensi territorium, ab Occasu Algarbiorum fines; qua Septentrionem spectat, eam Lusitanie ditonem attingit, quæ diu Jacobi magistratus appellatur, cetera verò Meridiem versus Gaditano cõuentu, & Oceano clauditur. Oppida in ea præcipua quamplurima sunt, imprimis ipsa vrbs regia Hispalis amplissimo atque amoenissimo situ, & pulcherrimo murorum ambitu ad Bætis oram posita. Bætis ex Altu Tygeni ortus, & egregia adoptatæ prouinciæ vrbes præter lapsus, iam inde ab hac illustrissima colonia olim Romulea cognominata, nauigabili & piscoso alueo ad Gadi-tanum Oceanum per sexaginta passuum millia decurrit, ripis vtrinque oliuetis, vineis, & mirra hortorum autem re florētibus, & iucundissimo citricorum odore fragrantibus.

VALENTIÆ REGNUM.

A Vrbe Valentia, totus hic tractus tanquam ab vrbe primaria nomen habet, comprehenditque veterum Hedetaniam, Contestaniam, & partem Illecaeorum. Regni titulum hæc regio accepit, circa annum salutis septingentesimum & octuagesimum octauum, vt mihi auctores sunt, Pettus Merhinensis, & Petrus Anthoñius Beutherus.

Duo, præter cæteros, sunt montes in hoc regno: alterum Mariolam nominant, alterum Pennam golosam, (Rupem cupidinariam Latine dicetes) ad quos magnus Herbariorum Medicorumque aliunde confluxus: stirpium namque herbarumque rariorum in his magna copia. Habet & argenti fodinam, qua Valentia Tortosamitur, in loco *Buriol dicto*. Lapidem reperitur aureis venis lineolisve interstincti, in loco qui *Aioder* nominatur. Ad promontorium Finistrat sunt Ferri mineræ; item iuxta Iabea locum. Circa Segorbiam Iapudicinz vestigia vnde marmora Romam olim deuehi solebant. In Picacent alabastrum effoditur, & passim alumen, rubia calx & gypsum, in magna copia. Sed maximus regionis prouentus ex fistilibus, quas ipsi procellanas nominant; an veteribus murrhina sint, incertum. Hæc tam adfabrè & tanta elegantia pluribus in hoc regno locis efficiunt, vt cum præstantissimis Italiæ (quorum tanta est apud omnes exilimatio) de præstantia contendere, non reformident.

Inter regni huius vrbes Valentia primaria est, & Episcopalis sedes: cuius Episcopu habere annuè tredecim millia ducatorum aureorum, testes sunt Marinæus Siculus, & Damianus Coesius. Coloniam Romanam hæc vocat Plinius tribus millibus passuum remota à mari, vt idem prodit. Hanc prisco æuo Romam appellatam à Rom, Hispanorum Rege, Annius ex Manethone, & Beutherus ex Annalibus tradunt: fides sit apud illos. In antiqua inscriptione nominatur, COLONIA IVLIA VALENTIA, Romæ nomen retinuisse, addit item Beutherus, donec iam Romani sibi subiugauère. Hi eam amplificatam & nobilitatam, Valentiam nuncupauerunt, vocabulo idem significante.

V A L E N T I A .

45

C 5

C A D E S.

HODIE hanc insulam Hispani *Cadiz* & corruptè *Caliz* vocant. Nostros nescio quâ ratione *Calis malis* cognominât. In minore Gadiû fuit oppidû. In Maiore Iulia Gadirana Augusta; quæ antea, vti ex Strabone videtur, Neapolis dicebatur. Hanc hodie *Cadiz*, vti insulam, vocant. Episcopalis hæc hodie vrbis, cuius Præful etiam *Algezira* titulum (surpat.

A Tyrijs Phœnicibus hanc insulâ ab initio nauigatam & excultam, ex antiquissimorû scriptorû monumētis palam est. In hac Geryones postea habitasse à quibusdâ existimatur, cuius armenta Hercules Ægyptius vel Tyrius abduxerit. In altero eius cornu, huius Herculis tēplû fuit, conditoribus, religione, opibus, & veritate illustre. Cur sanctum sit (inquit Mela) ossa eius ibi sita efficiunt. In altero Saturni templû fuisse, Strabo auctor est. In Herculis tēplo hoc, Alexandri Magni imaginē conspexit Cæsar, referente in eius vita Suetonio. Erat & fons ibi potui aptus, qui contrario affectu, sub exundatione maris deficiebat. & eodè defluente implebatur. In eodè templo æreas colûnas octo cubitorû fuisse, idē tradit, quibus inferiptus est sumptus factus in tēpli exâdificationē. Iunonis tantû ibidē quoque agnosceat idem, ex Armetidoro. Senectus etiam templi item Mortis, in ea describit Dionysius, & idem aras Anno, Mensi, Arti & Paupertati. Herculis columnas in hac ostendi tradit Isidorus, & nasci in ea arborem, similem palmæ, cuius gumm; infectum vitrum Ceraunium gemmam reddit.

Incolæ nauigandi peritiam olim claruere, atque ab hac auita matû perlustandorû rat one minimè hæc nostra ætate degenerant. Præcipuus autem eorû quæritus ex salis confectione, & thynnorû constat piscatione, eorum enim hic solénis captura. Hos frustulatin dissecatos, & sale conditos, atque in cadis repositos, per omnem ferè Europam venales distribuunt.

Hanc insulam, extremum versus Occasum notû orbis terminum, credidit antiquitas; Solem hic ex diurno labore festum. Oceano se immergere atque requiescere, vnde *Solisq; cubilia Gade*, apud Statium. Nautæ nostrates etiamnum hodie huius insule promontorium versus Occidentem (quod ab incolis S. Sebastiani vocatur) *Port eynde der Werelt* nominant, quasi dixeris: Mundi vltimam metan.

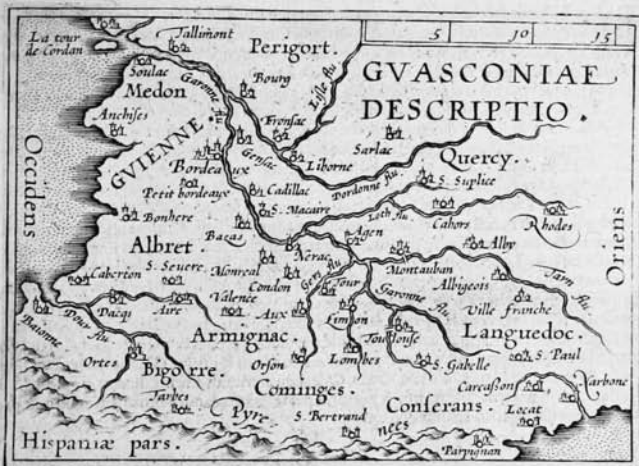
G A L L I A.

QUICQUID terrarum à Rheno per Oceanum, Pyrenæos montes, mare Mediterraneū, & Apenninum montem vsque ad Anconam clauditur, communi appellatione Gallia Latinis appellatur. Pyrenæis enim iugis ad Occasum includitur, & ab Hispania secluditur; Ad Septentrionem & Boream, Gallico Britannicoque Oceano; Ad Orientem autem Solem, Rheno illi partibus penè sparijs & Alpibus in Oceanum, quibus Pyrenæum iugum ex interno mari ad externū procurrit. qua Meridiem spectat, Narbonensium protenditur pelagus. A candore autè populi nuncupata est Gallia. Nam montes & rigor cæli, ab ea parte Solis ardores excludunt; quò fit, vt candida corpora non colorentur. Hinc Græci Gallos, Galatas vocant, propter lactenum gentis colorem: γάλα enim eis est quod nobis lac: à quo nomine Latini Gallos deflexere; eorumq; regionem in Cisalpinam & Transalpinam distingere, Cisalpinam dixerunt, quam hodie ferè communi vocabulo Lombardiam vocamus, quæ Italiæ pars est; Transalpinam, quæ his quinq; metis, Rheno nempe, Oceano, Pyrenæis montibus, Mediterraneo mari, & Alpibus finitur. Hanc Galliam, Cæsar in suis Commentarijs teste, veteres triplicem fecere; Belgicam, Celticam, & Aquitanicam. Belgicam, quæ Oceano, Rheno, Matrona, & Sequana fluminibus includitur, hodieque maiore ex parte lingua Teutonica vitur, & Germania inferior vocatur. Celticam siue Lugdunensem, que Garumna, Matrona, Sequana, & Rhodano fluminibus continetur. Hæc nunc Francia dicitur. Cætræ enim à Francis Germaniæ subacti, Franci Occidentales cœpere dici, à quibus ipsa provincia denominatur. Aquitanicam, Aremoricam antè appellatam: quæ à Garumna ad Oceanum, & Pyrenæos montes extenditur. A Circio verò Septentrionali vento, Occidentem versus Oceanum habet, qui Aquitanicus sinus dicitur, ab Occasu Hispaniam, à Septentrione Lugdunensem provinciam, à Meridie Narbonensem; corporibus hominum, & lingua à ceteris differt, hodieque Galconia dicitur.

G A S C O N I A.

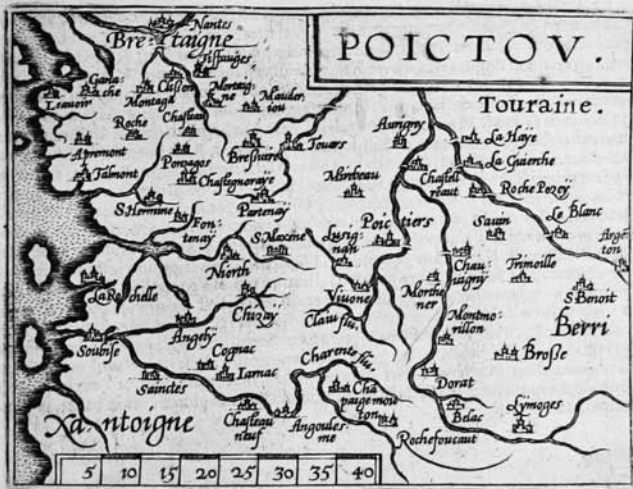
G A S C O N I A alio nomine Nouem populana appellata est, Inter reliquas eius vrbes Burdegala & Tolosa facillè principem locù tenent. Burdegala vrbs vetusta & egregia est, sita in paludibus quas exundans Garumna efficit; ornata insigni Academia, in qua omnium artium & scientiarum Professores iuuentutem instituunt, ita vt verè dici possit Musarum domus, aut potiùs, honorum omnium copia cornu. nihil enim est in cæteris vrbibus commendatione dignum, quod ista non abundè possideat: siue annonæ vilitatem spectes, siue armorù gloriam, seu negociationis ac mercaturæ frequentiam, ac in primis literarum studia. Exstant istic adhuc præclara antiquitatis monumenta; in quibus est Tutelæ palatium, quod Belleforestus vrbis Genio Diuisque Tutelaribus olim dedicatum fuisse arbitratur. Aliud extra vrbem conspicitur, quod Galieni palatium vocant; fuit id haud dubiè amphitheatrum ovali figura constructù. Tolosam tradunt nonnulli multis annis ante bellum Troianum ædificatam fuisse; alij, Deborah prudentis illius femine Iudaicæ temporibus conditam volunt, vt vt sit, multa istic supersunt vestigia Romanæ antiquitatis. Ager suburbanus, optimus est ac fertilis, abundans rebus omnibus ad victum humanum necessarijs. Nobilis est hæc ciuitas Gymnasio quod habet tota Europa celeberrimum; ac supremo Senatu, quem Parliamentum vocant, nec non Senescalli Curia.

P I C T A V I A .

HÆc Pictavia hodie in Inferiorem & Superiorem diuiditur. Inferiorem appellant, quæ versus Occasum in Oceanum Aquitanicum desinit: Superiorem, quæ Orientem respicit, ad Turones vsque & Bituriges. A meridie contingit Santones, Angolefmes & Lemouices. Britanni & Andegauenses sunt illi à Septentrione proximi. Tellus est frugum pecorilque feracissima; viho frumetoque diues, & piscium abundans. Sed auium & ferarum in primis hic ingens copia: eoque venatio hic & aucupium frequens.

Comprehenduntur in hac Pictavia, ducentæ supra mille dioceses, aut potius parocciæ, sub tribus episcopatibus, Pictauiensi nempe, Luçonij & Maillezais, vt vulgò sonant. Loca celebriora præter hæc, sunt (incolarum nominibus ea profero) *Roche sur Yon, Talmont, Merail, Vouant, Meruani, Bressuire, L'Isle d'au, Fontenay le conte*; atque hæc in superiore, quam diximus. Inferior habet, *Nyort, Partenay, Thouars, Moncontoul, Hernault, Mirebeau, Chastellerault*, &c. Primatum autem inter hæc Pictavia siue *Poitiers* obtinet, omnium Galliæ vrbium post Luteciam amplissima; maxima ex parte Clauio flumine viuo circumdata. Antiquitatem huius satis restatur Theatrum (vulgò Arenas,) Palatium Gallieni, & aqueductuum fornices quæ super sunt, quos *Arceaux de Parigné* vulgus vocat; Romanorum in hoc loco imperij vestiga. Ante horum tamen aduentum alibi hanc vrbis aream fuisse ex Ammonij & Adonis scriptis quis suspicari possit. Hi enim loci veteris Pictaui dicti meminere, in quo inter Carolomannum & Pipinum Reges Francorù, regnum diuisum fuisse narrant. Videtur & in hac tabula locus *Vieu Poitiers* (quasi vetus Pictavia dicas) nuncupatus, ad eundem fluum Clauium, versus *Chastellerault, Talmont*, aut verius *Talon du Monde*, Calcaneum mundi Latine dices, oppidum, Gallie appellant, quod in remotissima huius regionis parte ad Oceanum situm sit. ideoque pro vltimo orbis tertium loco ceteri debeat.

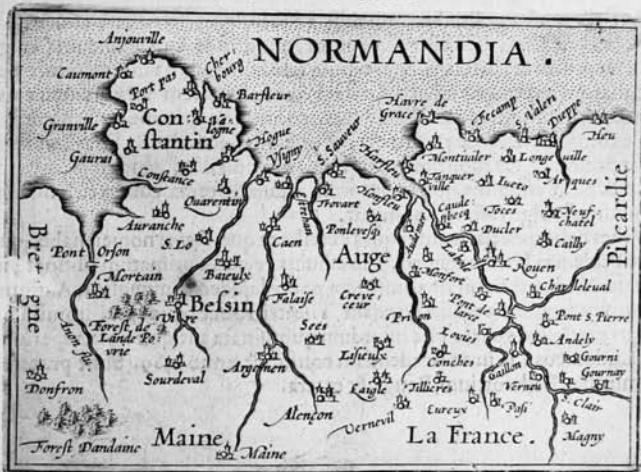
BRITANNIA.

BRITANNIA, quæ olim Armorica, terminatur ab Oriente Concomannis; à Septentrione mari Britannico, & parte territorij Constantinij; ab Occidente Oceano; à Meridie Pictauroꝝ finibus. Diuiditur in Littoraalem seu Maritimam, & Mediterraneam. Dispersita est etiam in linguas tres, quarum singulæ suas habet regiones, & Diœceses ab alijs distinctas. Tres ex ijs sermone vtuntur Britannico (*Breton Bretonnant* vocant) qui veterû Armoricoꝝ proprius fuisse existimatur. Horum Diœceses sunt Catifopitenfis (vulgo *Cornouaille*) Leonensis (*S Paul*) Trecorensis (*Treguers*) Tres aliæ linguam sonant Gallicam, quare vulgo *Bretons-Gallois* (quasi Britanno Gallos dicas) appellantur. Sunt hi Dolani, Rhedonenses, & Maclouienfes (*Dol, Rhenes, & S. Malo*) qui olim Alerei nominabatur. Reliquæ tres vtroque sermone promiscuè vtuntur, modò Britannico, modò Gallico, prout vnicuique libitum est, aut vsus postulat. Sunt & istis tres assignatæ Diœceses, Nannetensis scilicet, Venerensis (vulgo *Vannes*) & Briocensis (*Brien*) ita vt in vniuersum nouem in hac prouincia sint Episcopatus, quibus omnibus Dolanus, vt poret Metropolitanus, olim præerat. Britannicæ vrbes primariæ sunt Rhedona & Nannetum; quarum illa supꝑremi Senatus, quod Parliamentum vocant, sedes decorata est: & antiquitate paucis Galliarum vrbibus concedit. Episcopatus eius inter primos Britannicæ numeratur. Senatui qui rerum fisci præest ratio cuius (Cameram rationum vocant) sedes in hac vrbē constituta est. Ceterum vt Britannicæ ager amœnus est & fert: mira isthic fecunditas aruorum, & pratorum vberitas. Campi inculti (Landes vulgo dicti) hic non infructuosi sunt, sed grata pecori (cuius magnum alunt numerum) pascua præbent. Ad negociandum magnam adfert oportunitatem mare quo alluitur: ex cuius aquis aëre Solis ardore resiccatis & cœteris, salern elicitur. Ferri & plumbi venas habet, ac nonnullis locis etiam argenti.

N O R M A N N I A •

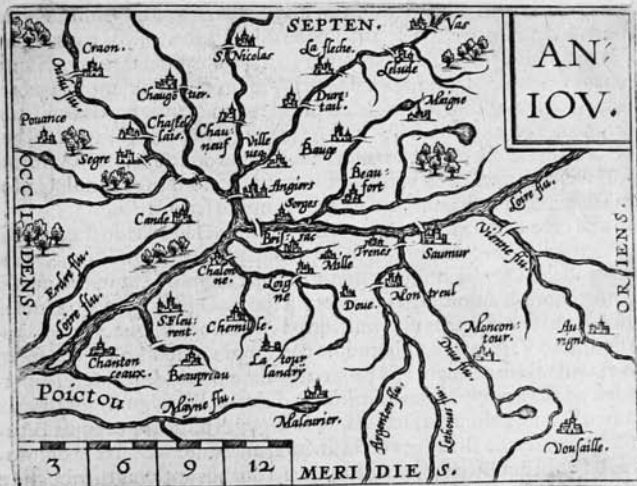
NORMANNIA ad Orientem initium capit à finibus Franciæ propriè dictæ (in qua Lutetia est) à flumine Epta, qui Gisorium urbem, pagum S. Clara, Ganiumq; vicū præterlabitur; vnde præcipiti cursu fertur in Sequanam iuxta S. Genoueam Ciuerensem, Vernoræ vrbi ãnimitã, quæ in altera Sequanæ ripa sita est. Quamquã Normanniæ principiū à Põtoisa vrbe potius ducendū videretur. quidquid enim est terrarū citra pontem Eptæ impositū (quod Vulquesinū Francorū appellatur) id omne sub Normanniæ Generalitate (ita enim vulgò nomināt) cõprehenditur; cui cū à Rege tributū Imperatum est, eius portionē ijdem Cispõtani siue Vulquesinij Generali Normanniæ Rothomagi pendere cõsueuerunt. quin etiã quod ad Ecclesiasticū forum attinet, Rothomagēsi Archiepiscopo subiecti sunt, cuius iurisdicctio ad Oisam amnē, vrbemq; ab eius ponte nominatã, id est, Pontoisam extēditur. Normanniæ limes ab Occidente Britannia est, à qua Crenone fluuio fecernitur. A Septentrione Oceano terminatur; à Meridie Cenomannis. Sequana interluente in duas partes diuiditur. Regio opulenta est omni genere mercaturæ; nec vlla re distituitur ad vitam tuendã necessaria. Gens est præ cæteris Galliæ populis ingeniosa, & circumspccta, cui haud faciliè quisquam imposuerit; iterim affabilis est, & humana, studiisque literarum dedita; sed ob rem. Ex plebe plerique lana & tela pannisque texendis victum quæritant. Sunt in vniuersum astuti & callidi; præsertim ad forenses palæstram, litesque aut excipiendas aut inferendas, egregiè instructi.

ANDEGAVENSIVM DVCATVS.

REGIO est amplitudine non vsq; aded insignis, fertilitate tamen nulli in Gallia regioni cedit: Vino enim, quod inde Andegaucum (vulgò *Vin d'Aniou* dicitur) palmam inter omnia ferè huius regni vina meretur. Sed nec aliarum rerum quæ ad necessitatem aut voluptatem vitæ humanæ expetuntur, sterilis est: vt quæ fluminibus, montibus, nemoribus, pratibusque passim exornatur. Pecude, armentis, & piscibus fœcunda est, hoc flumina & prata præstant. Ex montibus marmora, nec non illud genus lapidis cæruleum & fissile effoditur, quo templorum ædiumq; teçta contra cæli iniurias muniuntur, vulgus *Ardoises* nominat.

Vrbes habet præclaras, inter quas excellit ea quæ *Angiers* nomen habet; quæ fortè Prolemæi Iuliomagus est. Hæc huius regionis primatum obtinet; in vtraque Meduanæ fluij ripa exstructa, ponte lapideo coniungitur. Antiquitatem eius arguunt vetustæ quædam Theatri ruinæ, quæ vrbi imminet: vulgus eas *Broban* vocat. Hic interdum numismata antiquæ notæ reperiuntur. Ludouicus I I. in ea Academiam constituit anno 1389. Sunt præterea Saumurium, Bellefortium, Bauga, & cetera.

BITVRIGVM REGIO.

HOC VRVM urbem primariam, quam hodie *Bourges* vocant, olim à Cæsare Luaricum appellatam putant. Theobaldus Fagotius, eius ciuis scribit, agrum extra ciuitatem valde frugiferum, atque omnium ferè rerum quas Gallia habet, fertilissimum: nihil desiderari. Urbem esse vetustam, idque in ea quædam egregia monumenta testari. Omniù rerum mercatura & nundationum frequentia commendari. Esse ibi Academiam in omni disciplinarù genere ornatissimam: ad eò vt litterarum decus, atque doctissimorum virorum emporium dici possit. Sed de huius verbis origine & nominis etymologia. Ioannem Calamæum audiamus, qui de ea hoc modo scribit:

Anno ab orbe condito M. DCC. XCI. Gomer Gallus deductam in Bituricensium ditionem coloniam, in vrbe primaria Biturigum cõstituit, incolis à Noa auo suo Ogygis nomine honoris causa imposto; quod ab incolis postea pro fauore & amore erga fundatorem suo ex Ogygis genere procreatù mutatù est; qui se Bitogyges dixerunt, quod Armenorù lingua, Ogygis posteros significat. Verùm vt consuetudine corrumpi vocabula plerùque solèt, dum, vt familiaria fiant, aut magis propria, ijs aliquid vel adimitur, vel mutatur; ea aut potius Principis (quod faciliùs crediderim) Biturigum, qui Biturix cognomen habuit, voluntate factù est, vt Bitogyges ditio, & præcipua Bituricensium vrbs, deinde Bituriges dicta sit. Inter alias autem de hac re opiniones, vna est eorù qui Biturim, quasi Biturrim, à duabus antiquis turribus quæ olim in ea vrbe fuerunt, dicta arbitrantur: vnde Grammatici cuiusdam antiqui tale carmen exstat: *Turribus à binis, inde vocor Bituris.*

L I M A N I A .

LONGITUDO totius regionis (quam ab alimonijs nonnulli Alimoniam, alij verò à pingui vel limoso solo, Limaniam dictam putant; portionemque Auerniæ continet; & quam hic integram ob temporis briuitatem, & vallium montiumque conglomerationes, sinuosi que soli orbiculares flexitudines ostendere, locorumque interualla punctim metiri nequiuimus) à ponte veteris Briuatæ Ganatum vsque (frugibus, vino, melle, pecudibus, iumentis, croco, nucibus, oleribus, pascuis, nemoribus, fontibus, fluminibus, balneis, bitumine, lacubus, argentifodinis, familijs insignibus, locis munitis, mercimonijsque refertæ) leucarum circiter viginti, latitudo verò ferè octo. At nos feraciorē, cultioremque dumtaxat secuti partem, leucarum longitudinem paulominus octo, latitudinem penè septem complexi sumus, inferiorem hanc collocandis in oppidis & vicis seruantes mensuram. Sic auctor in Dialogo pio & speculatio (vt inscriptio habet) Italicè à se scripro, vbi hanc tabulam videre licet.

AVRAICVS PRINCIPATVS.

VENVXINVS Comitatus (quem vulgò *Venayfin* appellant) in Gallia est: pars eius regionis quæ nunc Prouincia appellatur, quondã Narbonensis Secunda. Primaria huius vrbs Auenio Cauarum, ad Rhodanum sita. Pontificij iuris est, fuitque Pontificum aliquando sedes. In hoc Comitatu sunt tres Episcopatus, Carpentoraçtensis, Caballicensis, & Vasionensis, totidemque loca vbi ius dicitur: quæ sunt dicta Carpentoraçte, Liffa & Vaurias. Arausiacus Principatus in hac tabula comprehenditur, sic dictus ab Araufione (Orange) metropoli, Prolomæi & Sidonij scriptis clara. Plinius & Pomponius eam Secundanorum cognominant. COL. ARAVSIO. SECVNDANOR. COH. XXXIII. VOLVNT. legitur in antiquo lapide. Apud Belleforestium & Theuetum de his plura.

S A B A V D I A .

SABAVDIA, regio est Cisalpina, cuius Princeps, qui Dux Sabudiz vocatur, etiam Pedemontanam (quam vocant) regionem possidet. Metropolis in ea est Chambernum (Ciuaro olim dicta, si Cœnali credendum est) in qua Senatorius ordo, Parlamentum vocant, sedem habet. Hanc regionem à Sebustianis populis, aut, vt alij, à Sabatis vadis, nomen accepisse putat. Bouillus verò aliam huius nominis originem adfert, hanc nempe: Fuisse, inquit, hanc regionem olim prælocorum angustia, (vtpote inter Alpes sita) & habitatorum paucitate, totam à latronibus obsessam, qui prætereuntes aut iugulabant, aut spoliabant. Tum nobilis quidam eam regionem ab Imperatore in titulum Ducatus obtinuit, qui cunctos ex ea prætereuntes infestos vi armorum summouit, & viam peregrinis securissimam præbuit. Hinc Saluam viam (quæ prius Mala via, vulgò *Malvoie* vocabatur) eam in posterum, vulgò *Saultvoie*, vocari iussit: inde Latini Sabaudiam fecere. Hęc Carolus Bouillus. Fabula sitne, an historia, fides eius sit apud auctorem. *Sapaudiz* certè vocabulum. scio non semel in libro Notitiarum nominari, inter Narbonensis Galliz prouincias. Sed liber hic quoque adiungere eius descriptionem ex Paradisi historia quam de ea edidit, is ita: Regio quæ hodie Latinis Sabaudia (vulgò *Sauoie*) vocatur, veteres *Allobrogum* ditionem vocauerunt. Habet Sabaudiz Ducatus sub se Pedemontanam regionem, Principatus titulo decoratam: item regionem Bressanensem, in qua sunt Comitatus *Variz, Montreueil, Pont de Vault, Bagey*, &c. Antiquorum monumentis constat, eorum hunc tractum olim Regni titulum habuisse: id quæ temporibus Hannibalis, qui à Bronco & eius fratre de huius tractus regimine disceptantibus arbiter factus, discordiam sedauit, maioriq; natu, qui à iunioris regno pulsus erat, imperium restituerat: vt refert Lilius lib. 21. Berultum (aut, vt alij legunt, Bituitum) eorum regem à Q. Fabio Maximo captum, scribit L. Florus. Cottiz etiam regis (à quo Cottiz huius tractus Alpes) meminere plerumque auctores, tempore Augusti Imperatoris.

PROVINCIA.

HVIVS Tractus loca celebriora describit Guilielmus Paradinus his verbis: Arelatem Sextanorū Coloniam fuisse tradunt scriptores. Ea ciuitas ad Rhodanum vndique septa est paludibus; in quibus hodie præferoces aluntur boues. Olim nobile Emporium fuisse, Strabo auctor est his verbis: Narbo (inquit) amplissimum eius regionis Emporium, supra exitum Ataxis fluminis, Narbonensemque lacum iacet: Rhodano autem adiacet oppidum, Emporiumque non paruum, Arelate. Arelate vicinæ sunt Aquæ calidæ, apud quas Sextius, vt idem Strabo ait, oppidū sui nominis ædificauit, vocauitque hoc Aquas Sextias. Condēdi oppidi consilium fuit, vt illic Romanum collocaret præsidium. Illic cæfos fuisse Cimbros à Mario, scribit D. Hieronymus. Araulio (hodie Orange) Cabilonensium imperio olim insignis, in qua Theatri ingētis ruinas, & stupēdi operis murum quadrato affabrè lapide vidimus, & cui haud scio an Gallia vniuersa similem habet. Est & ad portā qua Lugdunum spectat, Arcus triumphalis cum insculpta equestri pugna, quam diu magna voluptate spectauimus. Huc & Nemausum pertinet: Amphitheatro antiqui operis visendum, (Arenas vocant.) Mirum illic ostēdi subterrapēū meatum, qui per transuersum Rhodanum sub ipso alueo ductus, in procul distitam perueniat ciuitatem. Est & Basilica Plotinæ, quam Hadrianus Imperator exædificauit, auctore Spartiano, &c.

BURGVNDIÆ COMITATVS.

DIVIDITVR hæc regio hodie in tres diocæses, siue præfecturas, Superiorem, Inferiorem, & Dola-
nam: quæcû civitates sunt in superiore, Graium: hæc inter præcipuas huius Burgundix computa-
ratur, in ipsa Araris ripa sita est, variarum opum dives, & magnificentium ædium spectabilis, habet
ex altera parte patentes & omnium rerum copia fecundissimos campos: Vesulium: sunt huic fortissima
mænia, & ædes luculenter extructæ, vitiferum habet solum. Mombosium, Iustum, Palmam. Dubidi flu-
vio imminente, Portuzonam secundum Araris littus positam, Cromarum, montem Iustini & Faco-
gneium. Inferioris sunt Saline, amplissima ciuitas, à falsis & altis fontibus nominata & celebris, sit enim
hic sal candore præstans, quod hinc in finitimas regiones curribus exportatur, vnde regioni maximè ve-
tigal, munitissima est, & cellisimis turribus, duabusq; arcibus firmata: Arbolium, per amœno hoc loco
situm, atque omnium rerum copia, in primis optimi & ad vetustatem durantis vini, florens ac celebra-
rimum est: magnis circumquaque suburbijis impeditur: fossis cingitur, sed hortensibus. Polichium non
inconcinnum oppidum, mœnibus & turribus pulcherrimis munitum: iutus adiacente arcem regionis hic
in ima duorum montium planitie, secundum Dubidis fluij littus positum, iuxta est arx Iura munitissi-
ma in iugo editissimo montis collocata, adeo ut inexpugnabilis videatur: Nazarethum aërio collij im-
positum, umbilicû huius regionis agnosceres: ædes in ea fere omnes lapideæ sunt: Princeps regionis hic
arcem habet quâ Plumbea nominât, ex eo quod plûbo interea sit, nundinæ hic habêtur quater in anno.
Castrû Caroli à Carolo Imp. cui ob res gestas Magno cognomè fuit, edificatû atq; nominatû, situ nobilè
& validum est: Mons Morô: i in monte non arduo, viribus confito: Orgelium mercionij florens; intro-
itæ sunt industrij & negotij, lanificio operam dantes, ager minime ferax, assiduis enim collibus & ru-
pibus asper. Dolanz sunt: Dola, regionis huius totius celeberrima, omnium studiorum, in primis iuris
nutricula, pontibus, mœnibus, & stipendis propugnaculis sumptuosa, ædes, templa, gymnasia, vt operû
magnitudine, ita architecturæ artificio non mediocriter aspicentium oculos oblectant: Quingium vetu-
tissimum oppidum in Lupa ripa situm: Ornatum inter excelssimos montes Lupa piscio fluuij inter-
tuitur: Loya, pagus amplissimus; Rochafortis oppidulum: Vercellæ mœnibus ruinâ deformatibus, Est item
in hoc Comitatu Velontio, vrb Imperialis, & vtriusque Burgundix metropolis, cuius, quia pro eius di-
gnitate descriptionem hæc pagina non capiat, & Gilbertus Cognatus, Paradisus, item Georgius Bruno,
in suis ciuitatum voluminibus hoc satis accuratè præstiterè: de ea hic plura dicere superfedimus.

BURGUNDIÆ DUCATUS.

VRS huius regionis primaria quondam erat Augustodunū, nunc autem Divio vel Diviowunū, ut Gregorius Turonenſis lib. 3. eam vocat, incolis Dijon, in qua ſupremū huius Ducatus Tribunal, ſive, ut recentiores loquuntur, Parliamentū. Sita eſt ad Ofcarum fluvium (Oufche vernaculē). piculentum in agro fertili & admodum ſecundo, vini quoque nobiliſſimi in adiacentibus montibus feraci: ut habet dīctus Turonenſis, qui eam elegantiffimē deſcribit. Ab Aureliano Imp. conditam hanc, ſunt qui credunt, eſſi alij ſint qui eam multo antiquiorem aſſerant. Vrbs hodie munitiffima, & ſitu naturali, & artiſtice manu contra omnem hoſtilem impetum, aliquot propugnaculis nuper extructis, obfirmata. Belna (Beaulne) vrbs ſecundum locum obtinet, cuius vina Belnenſia ab huius territorio ſic nominata, nemo non laudat. Hæc vrbs ædificijs pulcherrima, & arce à Ludouico XI. extructa, inexpugnabilis reddita. Eſt & in ea Xenodochium, ſive hoſpitale, ut vulgus vocat, quod ſtructura adeo excellit, ut Regiæ quamlibet magnificæ componi poſſit. Cancellaria hic quoque ſive Juris præſectura ſedē habet. In huius agro Ciſtertiene Cœnobium extructum fuit circa annum 1098. à Duce Othone. Habet hoc monaſterium ſub ſe mille octingenta alia monachorum, totidemque virginum monachatum clauiſtra, teſte Belleforeſtio.

Sequitur Augustodunū, Auſton hodie dicitur. Urbem hanc quondam ampliffimam & populofiſſimam fuiſſe, ex auſtoribus, imprimis Cæſare, omnibus conſtat. Viſuntur etiamnū hic magnæ theatri præterquam ſtatuarū, columnarum, aquæductuum, pyramidum, ruinæ; aliaque innumera vetuſtatiſſi monumenta. Eſſoſiunturque inſuper quotidie numiſmata, vaſculaque, & alia id genus antiq̄ ſuppellectiliſ fragmenta. Duo exidia partitit hæc vrbs memorabilia: prius bello Gallico, duce Cæſare, poſterius circa Gallienū ſimp̄ tempora. Hodie adhuc ſuperbis vndique templis, ædibusque publicis coruſcat.

Deinde eſt Maſſicōna Cæſariſ, aut Maſſicōnenſe caſtrum Antonini, vbi Legionē X. locat idē. Maſſicou hodie appellatur. Hæc quondam Comitatus titulo celebris fuit, ſonte hæc vtraq̄, Araris ripam iungit. Hic primū cepit Dominica dies Chriſtianorū ferijs celebrari: vt docet ex Gūtrami editō Paradinus. Hiſtoriam huius vrbs Maſſianæ (vt ipſe legit) peculiari & eleganti libello deſcripſit Philip. Bugnonius. Cabillonū (Chalon) etiam ad ripā eiudem Araris, antiquitus Orbandale nominatā, tradit Petrus Saliſianus. Gunttrami aliquando regiā fuit, quā tamen Lotharius Ludouici Pij Aug. F. poſtea euerit, incendio ſue conſagauit tanto, vt illic fuiſſe ciuitatē nemo agnoſceret. Hodie nihilominus eximie felix, & conueniendis mercimonijs idonea. Eſt & Semurium in Mandubijs oppidum non inſelegans, loco editoſſimū & alia, vt Châteillon, Flaugni, Soligne, Nôters, &c. quorum omnium deſcriptionem quia hæc pagina non caperet, ad Belleforeſtium, horum locorum diligentem topographum, ſtudioſos relegamus.

L O T H A R I N G I A .

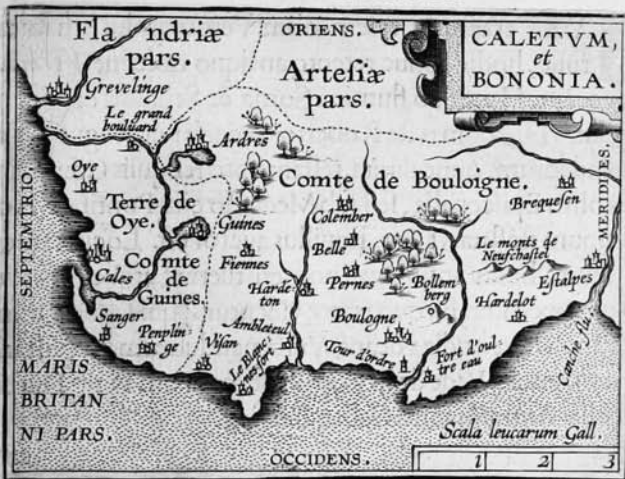
REGIO titulo hæc regio olim deeorata fuit: quo tempore in duas partes diuidebatur: quarum vnam, quæ Colonia Agrippinæ sedem regni fixerat, Inferiorem; alteram quæ Mediomatricibus Regiam constituerat, Superiorem appellabant. Hæc illa est quæ hac Tabula representamus. In insignibus brachium ostendit è cælo exertum, strictum gladium pugno tenens, quo significatur. Lotharingæ Duces, soli Deo & gladio ditionem suam acceptam ferre. Sub hoc Ducatu cōtinentur Comitatus Valdemontius, Verdunensis, Blamontius, Denmanchius, Marchensis; Marchionatus Pontinus, & alij. Præcipuè eius vrbes sunt Nanceium, quæ inter reliquas principem locum tenet; Tulum, Nouum castellum, & aliæ. Vaugionum regio (*Vaugemoiteux* vulgò) sancti Nicolai Fanû, & quidquid tetraurum inter siluam Arduennam & Germaniam interiectû est complectitur. Barrensis Ducatus à Lotharingia Mosâ flumine separatus videtur, pertinétque vsque ad Nouum castellum. Vrbes insigniores habet Barum Ducis, Mortam, Ligniacum, Areum, aliâsque cōplures. Hinc descendentes secundum Mosæ ripam occurrunt Commerciû, & Vaucolorium, ditionis partim Gallicæ, partim Barrensis.

CALETES ET BONONIENSES.

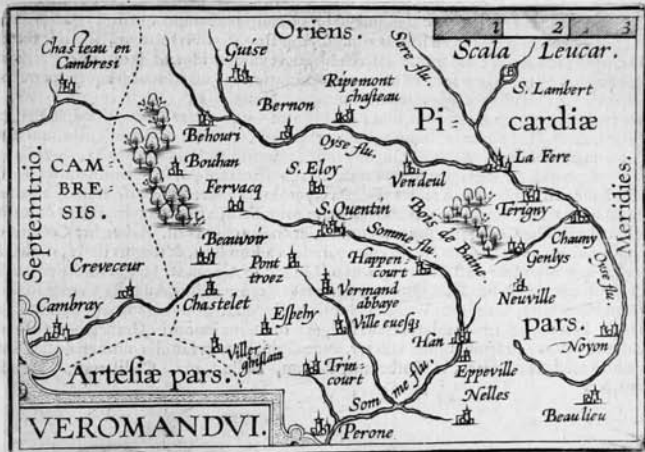
DE hoc tractu Bononiensi sic dicit Robertus Cœnalis, de re Gallica libri 17. Periœche 111. De Gessoriacò Morinorum portu rectè cum Meiero dixerim, verè dici Bononiam maritimam, à qua ad Douerium portum Angliæ, breuissimus est tractus. Gessoriacum autem nauale (quod falsò Gandauum Bilibaldus affirmat) potius crediderim esse Castellum, nunc *Cassel*. Sunt qui alio nomine, Petreslam vocant, & Scalas, vulgò *Scates*. Porro ex Bononiæ situ facile est coniectare, an Iccius portus dici debeat. Quæ in re ne quis hæset, illud: Strabone sciendum, Interiectum maris ab Iccio in Angliam, trecenta viginti, nec amplius, stadia complecti; quæ ex æquo constituunt milliaria quadraginta. Porro Tabulæ recentioris designant à Bononia ad Douerim milliaria Anglicana sexdecim, nempe Italicis longiora, à Calefio verò octodecim. Quo liquidò constat, à Bononia in Angliam traiectum esse breuissimum. Differunt itaque portus Gessoriacus, & Gessoriacum nauale: quod nouissimum si quis Castellum dixerit, nolim cum eo contendere. Hæc ille.

Hanc ipsam Bononiam his verbis depingit Arnoldus Ferronius: Est autem Bononia & inferior, quam vocant, & superior. Bononia inferior, vicus non septus mœnibus ante Anglurum aduentum; Ibi sanum Diuo Nicolao sacratum, & aliud Franciscanorum Sodalium. Mure Anglicum, vicum alluit: propè Fanum Sodalium, quod non longè abest à mari, facillimus traiectus in Angliam. Abest à Bononia superiore centum ferè passus, & eo quid fortè amplius. At Colonia superior, cincta mœnibus validissimis. Ibi fossæ præaltæ, muros ambiennes. Tryptus ille locus fabulosus, ex eo genere, quod fabulum feruens maritimi homines vocant. Vnde Bononiæ nomen à feruenti fabulo, Gallico nomine inditum putant, tamen si vetus esse nomen ex Ammiam. Marcellino videamus.

V E R O M A N D V I .

HVNC tractum, quem olim Veromandui inhabitarunt, hodie adhuc retento antiquo nomine *Vermandois* vocant. Hinc duo flumina Soma & Schaldis originem sumunt. Hic olim teste Roberto Cœnali fuit Augusta Veromanduorum, nunc diruta, restante pro reliquiis Cœnobio, sedes olim Episcopalis, sed sub Medardo eius Pontifice Noviodunum trāsata, vt Car. Bouillus auctor est. Locus tamen etiamnum hodie antiquum nomen tuerur, atque *Vermand Abbaye* appellatur. Ex quo errare videntur ij qui sancti Quintini Fanum (vt hodie vocant) Veromanduorum Augustam esse opinantur. Vide de ijs populis sententiam Petri Diuazi, in libello Antiquitatum Gallix Belgicæ.

P I C A R D I A .

HAEC regio pars Galliae Belgicae est, olim ab Ambianis, Belluacis, & Veromanduis. (sive, ut Prolomæus legit, Romanduis) habitata. Somona fluuius, quem Phrudim Prolomai putant totum hunc tractum irrigat. omniumque frugum agrum fertilem, vrbesque rerum copia diuites, facit. Adeo enim frumenti focūdus est, ut vulgus id trito prouerbio Parisiorum horreū vocitet. Vinum non fert; sed id potius incolarum ignauiae, locordiaeque quàm soli intemperiei, aut caeli iniuriæ imputandum, sunt qui censent.

Vrbes in eo, inter ceteras præclaræ, sunt: Ambianum, vulgò *Amiens*, antiquitate, & Episcopali sede nobilis. Hæc Somona fluuiio circumquaque ambitur, hinc nonnulli sunt, qui eam Ambianum ab ambitu aquarum dictam nugantur, munitissima est; si quæ alia, in vniuersa Gallia. Vulgus eam ab Alexandri Magni militibus constructam putat. Sub huius diocesei Abbeuilla deinde est. cuius nomen recens esse, ipsa etymologia docet: *Abbeuille* enim nihil aliud quàm Abbatis villa Latine sonat, ex abbatis enim primam in vrbis magnitudinem & formam excreuit. Hæc hodie Comitatus *Pontieu* nomine, primaria ciuitas est. Habet hic Comitatus nomen à multitudine pontium; regio enim paludosa admodum, & stagnis inuisa, multis in locis est. *Pecquini* eodem tractu visitur: à quodam Pignone Alexandri Magni milite primario conditum, si fides vulgo sit. Est S. Quintini Fanum in Veromanduis, Augusta Veromanduorum à multis credita; Comitum Veromanduorum aliquando domicilium, atque eius regionis caput. Perona, belicis cladibus sæpius fatigata. omnibus innotuit. Guisa etiam, propugnaculum, versus Lutzeburgum videtur, vnde Guisanorum familia nomen ducit. Sunt aliae minus celebres ciuitates, ut Corbeium, Roium, Nella, Hana, Castileum, Mondèrium, &c.

G E R M A N I A.

GERMANIA Europæ maxima latiffimaque est regio, multis distincta nominibus; cuius termini ab Auctoribus, vt quisque sui temporis rationem sequutus est, adeò variè describuntur, vt triplicem quasi Germaniam, secundum eius aratem facere videantur; Veterem nempe, Mediam, & Recentem. Veterè vocabimus Berosianam, quam Rheno, Oceano, Tanai, Ponto Euxino, Danubio, eiusque accolis circumscribit. Media erit, quam Tacitus Ptolemæus, & Plinius, cogtanei ferè, cognouerunt; quæ cum ex ipsiſ Auctoribus satis nota sit, non opus videtur hic denuò eam describere. Porro recens Germania, quæ nostra est memoria vſitatior, vltra Rhenum eatenus est extensa, vt omnes ferme Belgas vsque ad Alpes Tridentinas contineat. Ita quoque vltra Viſtulam Ortum versus vsque ad Scythas Alanos, quos hodie Lithuanos appellamus, pertinet: eritque eius longitudo ab Iccio portu vulgò *Cales*, vsque ad Lithuaniam fines: habebitque latitudinem à Mari Germanico, Venedicoque, ad Alpes vsque.

Hæc Germania quæ hodie Romani Imperij titulo reuerenda est, pulcherrimis munitiffimisque vrbibus, caſtris, pagis, incolisque adeò referta est, vt nec Italiam, nec Galliam, neque Hispaniam, cedere debeat. Habet frumenta, vineta, amnes piscosos, quibus facile cum fertilliffimis regionibus cætare possit. Sunt fontes aquæ dulcis, sunt thermæ calidæ, sunt mineræ falis plurimæ. Metallorum autem, nempe auri, argenti, stanni, plumbi, æris, & ferri copia, nullis vnquam cessura est Regnis. Quin etiam vrbinitas, & morum ciuilitas, vſitus honestus, rei militaris peritia, apparatusque bellorum, & nobilitas nullibi maior. Hæc illa est, quæ olim, vt Cor. Tacitus testatur, in vniuersum aut siluis horrida, aut paludibus fœda fuit.

GERMANIA INFERIOR.

EXHIBET hæc Tabula non totam Germaniam Inferiorem, sed huius dumtaxat partem; eam nempe, quam Philippus Caroli V. Imperatoris filius in ea hæreditario iure possidet. Continetque has septemdecim ditiones; Ducatum Brabantiam, Limburgi, Lutzenburgi, & Geldriæ; Comitatum Flandriæ, Artesie, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci, & Zutphaniæ, Marchionatum Sacri Imperij; Dominia Frisiæ, Mechliniæ, Ultraiechi, Frisylana, & Groeningæ Regiones, si quæ alix, cultissima; vt in quibus (teste Ludouico Guicciardino) numerantur 208. vrbes, muris, aggribus, aut fossis munitæ, & plusquam 6300. pagi, templis turriteris insigniti; præter villas, castella, & arces, quorum in his non exiguus est numerus. Habetq; hæc tractus (principium sumendo ab Orientali maritima parte, ad fluum Amisum (vulgo *Ems*) huius ad Oceanum terminus (hos Principes vicinos: Comitum Frisiæ Orientalis; Episcopum Monasteriensem; Ducem Cluiæ; Archiepiscopum Coloniensem, & Treuirensis; & demum Regem Galliæ, vsque in oram maritimam ad flumen Aa, quod huius terminus est ad Occidentem. Aër etsi in eo plus æquo humidus videri potest, incolarum tamen sanitati, nec non digestioni admodum conducere putatur, vt qui homines longæuos præcipue in Campania Brabantia parte, nutrit. Fluminibus irriguis vndique irrigatur. Nemoribus siluisque, quantum voluptati aut venationi satis est, aut Regionis decor exigit, sparsim ornatur. Montes non habet, nisi circa Lutzenburgum & Namurcum; nec non in Hannonia, vbi vspiam collibus attumulatur. Fertilis est frumenti & fructuum omnis generis; etiam herbarum, quarum in medicis vsus est. Nonnullis tamen in locis, quæ incolæ, ob ericæ herbæ inibi frequentiam, Ericeta, vocant, veluti sunt in Brabantia Campania, &c. horum minus ferax; sed huiusmodi Ericeta mirum quàm læta pascua pecoribus præbeant, adeo vt nusquam gentium (etiam vicinarum Regionum testimonijs) cariores gustum suauorem habeant. Animalia humano generi noxia non producit.

LEODIENSIS DIOECESIS.

CONTINET hæc regio sub nomine suo Leodiensis diœcesis, Ducatum Bolionium; Marchionatum Francimontij; Comitatu; Hasbania, (aut *Hespergovv*) & Loots; multasque Baronias, vt vocant. Numeranturque in hoc tractu, præter Traiectu, cuius media pars Duci Brabantia paret, vigintiquatuor vrbes muris munita, & mille septingenti pagi templis turrigeris ornati, multaque Abbatia & Dominia. Urbium nomina hæc sunt: Leodium, ad Motam vbi Episcopi sedes, & vnde regioni nomen: Bolionium, Francimontiu, Loots, Boſchworm, Tungri, Hoiu, Hasselt, Dinantum, Masacum, Stochu, Bilsenum, S. Trudonis, Vifetum, Tuinum, Varem, Beringum, Herck, Bree, Pera, Hamontium, Sincium, Fossa, & Couinum.

Regio est admodum amœna, omniumque rerum fertilis & secunda, in primis versus Boream, qua se Brabantia iungit, ibi frumenti & omnis generis fructu valde ferax, nonnullis in locis etiam vinum ferens; versus Meridiem verò, qua Lutzenburgum & Galliam attingit, paulo sterilior, montibusque asperior, & nemoribus (Arduenna enim saltus rotius Gallia, auctore Cæsare, maximi, hic passim cernuntur reliquis) horridior. Hæc facies soli exterior: intus autem & in visceribus, metallorum & varij generis marmoru vbiq; diues est; item carbonum lapideorum, quibus loco lignorum ignes exstruunt; atque hæc omnia ea bonitate & præstantia, vt trito prouerbio dicat, se habere panem pane meliorem; ignem igne calidiorem; & ferrum ferro durius,

LVTZENBURGVM DVCATVS.

REGIO est vt plurimum montosa, & nemoribus passim obfessa; in ceteris fatis culta: interdicique siluæ multis in partibus excindi, solumque in fecundissimos agros conuertit vidimus. Gens poriore ex parte Germanica; regione tamen Gallicam spectante, eius quoque nationis moribus linguæque vtens.

Vrbs primaria Lutzenburgum, aut si maui Ducenburgum, vtroque enim modo, sed sine delectu aliquo, scriptum reperio, orthographia enim, vti & etymologia, incerta est. Sunt qui eam ab Elza flumine hanc urbem percurrente (Aliozontia forè Antonini) quasi *Elzenburg*, & corruptè *Lelzenburg* dici putant, alij eam ad Melusine præstigiatrix historiam anlem referunt, sed huiusmodi nec probare, nec refellere animus est. Hic Consilij supremi sedes & tribunal. Vrbs est fatis munita, sed inæquali situ, partim enim in monte, partim in infima & præcipiti valle exstructa, dispari admodum forma se spectandam præbet. Sequitur Arlunum, iugo collis impositum, oppidum fatis elegans. Lunam deam hic olim gentilitio more cultam, & inde nomen habere, quasi Ara Lunæ, putant. Deinde est Rodemachera. Thionis villa, in ripa Mosellæ; præsidium hoc totius regionis, & contra hostilem quemuis impetum oppidum tutissimum. Grauemacherum & Coningsmacherum oppidula ad eundem fluium sunt. Diezschum ad amnem Suram est. Virtonium & Echernachum, item Vianda. Bastonacum quoque oppidum, emporium totius regionis ferè, Arduennæ siluæ imminet. Sunt & Malmédium, Nouum castrum, Danuillerium, Maruilla, Boecha & Durbis, vrbeculæ minimè negligendæ. Item S. Viti vrbs, Matza, Luosium, Chiniuum, & Fertæ.

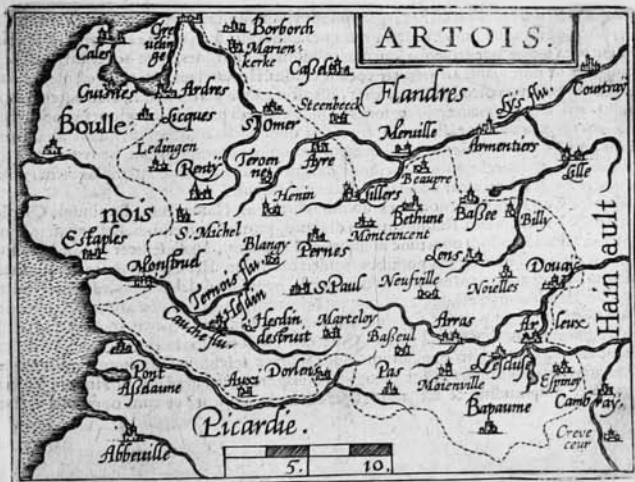
H A N N O N I A.

VRBS in hac regione primarię sunt Montes & Vallencę : hæc ad Scaldim flumē qua id nauigia ferre incipit, sita: amplitudine & vallatis mœnibus inclyta est. Plebs mercimonijs & negotiationibus vt plurimū in Julge; magnumq; sibi emolumentū ex eo panni genere quod vulgus fustetas, & in hac vrbe magna quantitate textitur, atq; hinc in remotissimas orbis regiones auehitur, parat. tlla fluuiolo Trulle inside; mediumq; regionis ferē occupat. Vrbs admodū munita, atq; aduersus hostiū insulcus turissima. Plebs opulenta, plerūque rem faciō ex relæ quodā genere, quod vernaculę *saym* appellant: cuius ibi ingens copia conficitur. Sunt præterea Condatū, Halla, Angia, Malbodū, Auesnæ, Bellus-mons, Chimaciū, Quercerū, Binchiū, Mariæ Caroli V. Imp. fororis à curis diuerticulū, atq; exstructis ibidē ædibus planē magnificis, quondā in deliciis habitum; sed postea ab Henrico I. Gallorū rege incendio & ruina fœdatū. Est itē Bauaci, vulgariter *Bauas*, quod nonnulli Baganū vel Bagacū Ptolemei esse arbitrantur, nonnulli illud Belgiū Cæsaris in suis Cōmentarijs dictū volunt. Hubertus Leodius iam non existimat Cæsaris tēporibus tam potens fuisse; sed sub Diuo Constantino Imp. potius stotuisse: idque ex numismatibus quæ ibi magna quotidie copia huius imagine signata effodiuntur, colligit. Visitur in huius foro columna lapidea, sub qua ab incolis imchoare omnia eiusmodi viarū capita referuntur, quæ ab eo loco in omnes Gallix partes, & sublimi atq; recto tramite exportantur. Has Brunehildi opeta constratas fama loquitur. Eius quoq; nomenclaturā in hunc vsque diem seruant. *Chemins de Brunehaule* Gallicū vulgus, Germanicum verò *de Haffise* vocat. Durant vsq; hodie harū viarū plurimis in locis vestigia, sed interrupta. Hæc id præsertim miraculi habent, (vt scribit Bouillus) quòd sublimiores sūt vicinis vtrique agris; quòd inter insignia Gallix oppida restissimū iter consiciunt: quòd silicinis lapillis, qui etiam vicinis in agris desunt, sternuntur; adeò vt vel ab humo ebulliuisset silices, vel æthere sublimi eos pluuisse quis iudicet, vel alia quàm humana manu & opera vndeunque toto orbe lectos, in eiusmodi viarum ruderationem, quis demiretur. Sunt quoque in huius regionis limite versus Mosam fluuium qua in Galliam iter patet, Carolo-mons, Mariæ-burgum, & Philippo-villa, in hoc tractu contra Gallorum irruptiones fortissima præsidia; à Carolo V. Imp. Mariæ eius sorore, & Philippo eius filio, constructa & denominata.

A R T E S I A .

TO T A hæc regio veteri Comitatus titulo insignita, satis latè patet : nam à *Cameracensi*, *Picardiæ*, *Hannoniæ* & *Flandriæ* finibus, ad mare vsque Oceanum protenditur. Olim regio Franciæ subiecta, nunc beneficio pacis inter *Carolum V. Imp.* ac *Franciscum I.* Gallia Regem an. 1529. in itæ, sui iuris facta est. Duas habet insignes ciuitates, *Atrebatum*, & *Fanum sancti Audomari*. Oppida sunt, *Aria*, *Hesdinum*, *Lentium*, *Bethunia*, *Bappalma*, *Fanum sancti Pauli*, *Lillierium*, *Pernæ*; quæ loca omnia Regi Catholico parent. Ciuitas *Bollonia*, *Calerum*, *Guinea*, & *Ardea* (quæ etiam eiusdem Comitatus sunt) Regi Franciæ seruiunt, nam *Morinâ* iam deletum est. Habet & complures arcés seu castra, præter innumera nobilium castella quibus pro domibus vtuntur. Episcopatus duos insignes ab antiquo comprehendi, *Atrebatensem* ac *Morinensem*, sed post deletam funditus *Morinum* anno 1553. hic posterior in tres sedes diuisus est. *Audomarensem*, & *Yprensem* pro medietate, & *Bolloniensem* ex altera parte. *Balliuatus* seu *Castellanas* maiores tamquam ipsius Comitatus membra aut partes primarias, nouem habet, *Atrebatensem*, *Audomarensem*, *Morinensem*, *Ariensem*, *Hesdinensem*, *Lentiensem*, *Bappalmensem*, *Aueniensem*, *Bredenardensem*, & *Aubigniacensem*. Habet insuper hæc provincia cœnobîa quamplurima, & in his Abbatis octo & viginti; insigniores autem sunt, sancti *Vedasti* *Atrebatensis*, sancti *Bertini* *Audomarenensis*, sancti *Saluatoris* *Aquincinensis*, & *Montis sancti Elgij*. Plures similiter fluuios habet; celebriores sunt, *Lysa*, *Scarpa*, *Aa*, *Cachia* & *Authia*, præter alios riuos etiam nauigabiles.

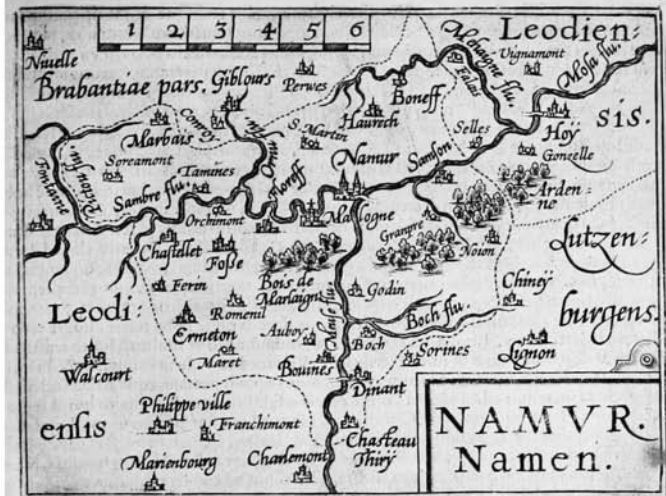
Numerus pagorum & villarum totius provinciæ ingens est. Solum ipsum omnium frugum & maxime frumenti feracissimum & abundantissimum est. vnde veteri lingua Gallica *Atrech* (quod solum panis significat) dictum nonnulli scripsere. Siluis etiam & nemoribus non caret, sed præcipuè qua parte ad Meridiem & Occidentem spectat: pluuisse autem lanâ apud *Atrebatios* suo tempore, auctor est *Hieronymus*, & alij auctores.

N A M U R C V M.

FERRA rerum omnium est hæc regio, quibus vitam humanam tueri est necessarium. Ferri-fodine hic multæ sunt. Eruntur quoque lapides atrii, aut potius carbones lapidei, quos nos Teutones *Steinholen*/incolæ (quemadmodum & Eburones, apud hos enim æque capiuntur.) *Hoille* nominant, *Al. d'isbranis* vocant eruditi. Horum lapidum mira est natura: cum cetera namque omnia oleo inflammescant, isti astusa aqua inardescunt, oleo autem extinguntur. His indignæ vicinæque regiones, (hinc enim in proximas regiones exportantur) luculentæ ignes in ædibus extruunt: ferrifabri quoque ferrum facilius quàm alia quavis materia, molunt. Sunt hic quoque lapicidinae ex quibus nigra, subrufa, item variegati coloris marmora exciduntur, quibus circumiacentium regionum ædificia, templaque magnificè exornantur, vnde huic tractui non parvæ diuitiæ accedunt.

Habet hic Comitatus quatuor vrbes mœnibus firmatas, Namurcum, Bouinum, Carolomontium, & Vallenciam. Namurcum, vt diximus, primatia est ciuitas, Episcopali sedè nuper ornata: sita admodum opportunè in duorum fluminum, Mosæ scilicet & Sambre, confluentia, vtiusque fluminis ripas pontibus lapideis connectit. Hic Comitatus totius regionis, Bouinum in ripa quoque Mosæ fluminis laeva est, oppidum pulcherrimis ædibus, frequentiaque incolarum olim spectabile, nunc autem bellorum rabie toties deformatur, non adeò elegans. Carolomontium arx est, si quævis alia inexpugnabilis, ad ripam item Mosæ à Carolo V. Imp. ædificata & nominata: ad pagum Guet dictum, in montis fastigio visitur, Vallencuria neque est contemnendum oppidulum. Sunt insuper sub huius Comitatus nomine præter Abbatis quamplurimas, pagi octoginta duo; inter quos quidam, vt Floreu, Valcia, Sanson, &c. amplitudine & elegantia usque adeò præminent, vt cum oppidulis certare possent.

B R A B A N T I A .

CONTINET hæc Brabantia vigintifex ciuitates, vallis fossique & muris circumdatas. Suntque hæ: Antuerpia, ad Scaldim sita, emporium non solum Germaniæ, sed totius Europæ celeberrimū: Aedes prætorias magna impensa recenter extructas in ea videre licet, cuius in tota Europa vix similes reperias. Bruxellæ, vrbs fontium perënum scaturigine nobilis, hic Principis sedes est, eoque aulicorum frequentia, nobiliumque virorum magnificentia, spectabilem se reddit. Louanium, amplissima vrbs, hortos, vinea, pascua intra mœnia claudit; Musarum domiciliū proprie dices, obque id Academiam omnium scientiarū ferretissimā ibi constituit Brabantia Dux Iohannes IIII. Sequitur Mechlinia, Concilio regio, quod Parlamentū vocant, insignis. Buscumducis vrbs minimè negligenda, ludo litterario excellens, & pugnaci populo quondā celeberrima. Tiena, ad amnem Geta, vnde caesi, qui inde nomē habet, magnus prouentus. Leuva, optima cereuisia nobilis. Niuella est in hac vrbe Canonatus seminei felix, in quem dūtaxat nobili sanguine oriundis Heroinis aditus patet. Aricorū ad amnem Demerā sitū, olim Marchionatus titulo, postea a Carolo V. Imp. Ducatus elogio dotatū. Berga ad Somam, à fluuiolo sic dicto, quod eam irrigat, cognominata, oppidū aliquando nundinis felix, nunc verò ob Antuepiæ vicinitatē, minus ab exteris mercatoribus frequentatur. Megem ad Mosam sita. Breda oppidum luculentum, a discijs perpolitum ornatum. Steenoberga in maris littore; hoc olim emporium admodum florens fuisse fama refert, hodie verò ad nihilū ferè redactū, iugiter. Lira, elegans oppidū & amœnū, adeò vt multorū huius tractus nobiliū in orio degentū, à curis & turba recessus sit. Vileuordum: hic aex munita, & Principis carcer est. Gemblouts, siue Gemblacum: Abbas huius oppidi præfani æque atque ecclesiasticæ iuris hoc loco supremus est. Iudoina, olim ob æris salubritatem Principum huius regionis incunabulum. Hanatum, quondam Comitatus, vt fertur, loco fertilissimo situm. Landen, vetustissimum Brabantie oppidum nonnullis putatur. Halen, bellicis furoribus penè excisum iacet. Diefda, ad profluentis Demeræ fluminis vtriusque ripam extructa, vrbs speciosa, & lanificio, incolarum maximo è molumento, dedita. Sichenum, ad eundem fluuium oppidum non ignobile. Herentals, lanificio quoque vitam parat. Endouia, in medullio ferè Campaniæ ad Dommedam amnem. Helmont, cui castrum adiacet.

F L A N D R I A .

HANC Flandriam in tres partes diuidunt, in Teutonicam, Gallicam & Imperatoriam, quam & Proprietariam (quod nunquam Superiorem præter Flandriæ principē agnoscit) nominant. Teutonice Flandria has habet vrbes; Gandauum, Brugas, Ypiam, Curtraçum, Aldenardam cum Pamela, Neoportum, Furnas, Berzas, Slusam, Dammum, Bierfletum, Dixmudam, Casselum, Dunkerkam, Greucelingam, Burburgum & Hulsum. Gallica; Insulas, Duacum, Orchianum, Imperatoria; Alostum, Teneramundam, Gerardimontium & Niniuā. Flumina eius celebriora sunt; Scaldis, Liza & Tenera. Regio maximè compacta, in primis Occidentem versus. Boues, equosque præstantissimos, belloque aptos gignit. Casco, butyroq; abundat. Tritici admodum fecunda & nobilis. Populus ferè mercaturam exercet: atque ex lino (cuius hic maxima fertilitas & excellentia est) lanaque (quæ ex Hispania & Anglia huc aduehitur) pannos lineos laneosque magna copia conficit, latissimeque distrahit. Habet hæc Flandria **x x v i i i**, ciuitates muro cinctas: **M C L I I I**, pagos, præter Arces, Castella, & nobilium Aedes. Inter quas est Gandauum maxima ciuitas, tria milliaria nostratia in ambitu continens. Tribus fluminibus irrigatur, quibus in viginti insulas habitatas distinguitur. Brugæ, multitudine atque elegantia ædium, omnes Germaniæ Inferioris ferè vrbes antecellit; emporium olim tam celebre, vt Flandriæ nomen (inquit Iacobus Marchantus) per eam occasionem vicinas regiones velut obfuscauerit. Ypra, flumen Hypram habet, sillonibus aptissimum: cretuceque lanificio in vastam olim magnitudinem, donec ab Anglis & Gondauensibus obfessa, dissectis amplissimis suburbiis, magno perè diminuta fuit.

Quemadmodum triualis parœmia Mediolanensis inter omnes Christianitatis Ducatus eminerè dicitur, ita & hunc Flandriæ Comitatum ceteros antecellere prædicant. Habet quoque quasdam prerogatiuas, veluti quod eius Princeps se Comitem Flandriæ Dei gratia scribat, quod cum solo Rege commune habet. Nulli enim Principum Christianorum, extra vnum Flandrum hoc datum esse, scribit Meyerus; cum aliis omnibus solitum sit addere, Dei clemētia, Deo adminiculante, &c.

G E L D R I A .

REGIO hæc est campestris, montibus omnino carens; sed passim fluis ac nemoribus ornata. Omnium rerum est fertilis, præcipue frumenti fœcunda; & supra modum pascendis pecoribus ob pratorum ubique viridantium luxuriam apta, adeo ut ex ultiâ Dania emacerata armenta hic saginanda mittantur. Tribus celeberrimis fluijs, Rheno nempe, Mosâ, & Vahali irrigatur. Nouiomagum in ea Metropolis est, cuius territorium Regni titulo decoratur. Continet in se Comitatum Zutphanicensem; nec non eum tractum quem Velaniam, vulgò *de Veluwe*, vocant. Est autem Velania, Insula, quæ inter Rheni ostium, quod Arnhemium præterfluit, & Isalam interiecta, ad mare etiam protenditur, mediocris fertilitatis, nemorum, colliumque copia non infrequens. Plurimi, huius insulæ incolæ, Caninefates esse contendunt.

Habet Geldria viginti duas Vrbes muris & fossis munitas, & supra trecetos pagos. Sub Othone II. eius Comite, maxima sumpsit incrementa, Ruremûdam enim, Arnhemium, Hardereuicam, Boemeliam, Goch & wagening oppida, tunc temporis villas, muris cinxit; & ciuilibus Priuilegijs consecrauit. Comitatus Titulo vsque ad Reinholdum II. insignita fuit; sed cum huius Reinholdi non solum virtus, sed & potentia vicinis regionibus formidabilis esset, ac fama iustitiæ, pietatis & fidelitatis ipsius erga Romanum Imperium increbresceret; Francoforti in publicis Comitibus à Ludouico Imperatore, Dux consecratus est; præsentibus Rege Galliarum, Rege Angliarum, & Electorum Collegio, Anno Christi, millesimo trecentesimo tricesimo nono.

Z E L A N D I A .

ZELANDIÆ nomen recens est, ac veteribus incognitum à terra ac mari constat, quasi dicas, Terram ac solum maritimum: mari enim undique cingitur, multisque insulis distincta est, nempe quindecim, tamen si paucis ab hinc annis magnam cladem huic regioni Oceanus intulit, cuius fauicia atque immanitate, magna Zelandiæ pars, diuisis ac dissipatis funditus aggeribus, salo oppressa est, atque mari æquata: subsistunt tamen insignes aliquot insulæ, quarum tres præcipuæ cum Oceani æstu continenter luctantur, atque immensis sumptibus, aduersum barbarum hoc atque indomitum elementum ægrè se tuentur. Inter has primû ex alto in portum delatis se offert VValachria, vel ab eius cultore sic denominata, vel (vt coniicitur) à Gallis, qui hanc oram frequentabant, qui Belgica voce etiam nunc *VValen* vocantur; aut ab ea parte Britanniæ, in qua versus Occidentem consistunt VValli; apud Anglos præcipuæ nobilitatis viri, à Callis etiam oriundi, quod idioma eorû adhuc indicat, &c. Hinc Aquilonem versus, aut ab Ortu solstitiali opposita est Scaldia; à præterlabente Scalde flumine sic nominata, &c. Surtbeueldia; quæ à solo Aultro opposito sic denominata est, spaciofissimo armenimoque versus Flandriæ ac Brabantiæ oras tractu exporrecta, tamen si paucis ab hinc annis maximam iacturam passa, dimidio iam sit angustior.

F R I S I A.

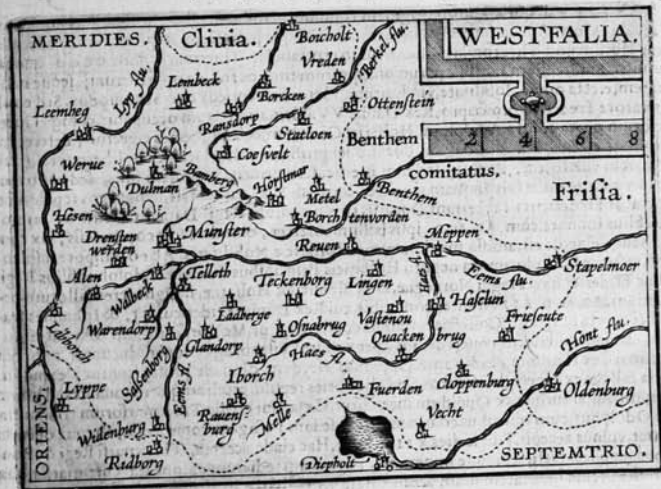
FRISES veteribus fuerunt, cui littora Germaniæ Aquilonaria tenent; vna gens, vniis moribus, longo licet intervallo distans per Germaniæ littora. Ab Hollandia enim in Occiduum sumpto initio, Orientem versus per Gelriam, Isalam Rheni ostium, Dœceses Traiectensem, Monasteriensem, & Bremensem, ad Albim fluvium vsque pertingit: Deinde ex latere Hollatia in Iutiam, quæ & Cimbrica Chersonesus, se flectit, inter cetera aliquando paludibus (quas immensos lacus vocat Tacitus) aliquando maris finibus. In horum finibus Amisia iuxta Emdem, in Oceanum effunditur. Iadema amnis, cuius Ptolemæus meminit, qui Jada vulgò appellatur, Frisus lambit; à quo adiacens ora Budiagen dicitur. At Vidrus inter Busactores, nunc VVestphali, & Frisos fluens, & in mare inter Rhenum & Amisiam egrediens, Nigra vnda dicitur.

Hodie non tam latè patet eorum nomen; diuidunturque Amisia fluvio, in Occidentales & Orientales. Occidentalis, Frisiam nomen quasi proprium sibi antiquissimo iure vindicavit, cæterisque semper præstantior est habita: patetque ab Isala seu extremo Rheni ostio ad Amisiam vsq; fluvium; & Ostergoam, VVestergoam, Septem siluâs, Groeningam inclytam urbem, cum circumiacenti territorio complectens, pecore pascuisque exuberans, & pagis ac ædificijs plusquam vlla alia regio exulta; cui Transisalana cum Drenta, Tuentæque iungitur.

V V E S T P H A L I A .

RE G I O est satis frugifera, sed earum rerum, quæ magis alendis gregibus quam hominibus conducunt. Arborum fructus generat varios, vt sint poma & nuces, item glâdes, quibus faginantur porci; his enim in primis abundat, & horû pernas fumo exsiccatas longè latèque apud exteros distrahunt: nomen enim inter cupedias mensarûque delicias merentur pernæ westphalicæ, vt vocât. Has etiâ crudas edere, incolis non insuaue est. Fertilior est circa Sufatum & Hammonem; & fertilissima in ditione Paderbornensi ac Lippienfi. Compascua est Monasteriësis diœcesis; item is tractus qui alicubi Virfurgim fluiuium respicit. Nemorosa est per totam Surlandiam, & Bergensem Comitatum; metallis non caret in ditione Colonienfi, & Comitatu Marchico. Gentem habet venustam, elegantis & proceræ staturæ, fortem, robustamque corpore, & audacem mente. Militiam habet copiosam, promptamq; ad arma, & mox paratam.

Verè westphaliæ ciuitates primariæ sunt Monasterium, Dusseldorpium, westalia, Oldenburg, Osnaburgum, Minda, Heruordia; & minoris nominis, VVidenbrugge, & Coesfeldt.

T H I E T M A R S I A .

MARSORVM, qui à Marſio originem trahunt, meminit Strabo; eoſque ante multa ſe-
cula ex locis Rheno finitimis, in profundam atque paluſtrem Regionem mig. aſſe me-
morat Horum poſt Theuomarſi ſiue, vt vulgò pronunciat. Thietmarſi, ante cccc. annis,
antiquiſ. Stadtenſium familie pauperunt, quorum multos ſiã de oppreſerunt, ſeque in li-
bertatem, eiecta omni Nobilitate, vindicarunt. Vicit eos Henricus Leo Saxonie dux. Sed eo ab
Imperatore Frederico proſcripto, Rex Daniæ Valdemarus terram occupauit, cumq; Thiet-
marſorum opera contra Adolphum, Holfatiæ Comitem, & Lubbeentes vteretur; deſecerunt
ad hoſtes; à quibus Rex apud pagum Bornhöuet proſtigatus fuit. Ita denno libertati reſtituti,
ne Anarchi viderentur, Archiepiſcopum Brementem Principem profeſſi ſunt; ſed nec tribu-
ta ſoluerunt, nec iuſſis ſuis vnquam paruere. Sæpè ab Holfatis tentati, ſemper eos repulerunt.
Imperator Fredericus I R. terram Ducatus titulo conſtulit Regi Daniæ Chriſtiano primo-
cuius filius Iohannes, cum An. M. D. ipſis bellum inferret, omnibus ſuis copijs caſis, vix cum
paucis fuga elapſus eſt, amiſſa maxima parte Holfatiæ Nobilitatis. Ab eo tempore inſol-
tiores victoria facti, plenum negotij Holfatiæ Principibus fecerunt Adolphus filius Regis
Daniæ Frederici hæres regni Noruegiæ, Dux Sleſuici & Holfatiæ, indignò ferens illoſum te-
tulantiſ, An. M. D. LIX. milites conſcribit, cui Rex Daniæ Fredericus I R. & Iohannes tra-
ret, ſociã arma iungunt. Colleſtus omnibus copijs, capitur Meldorpium, cum cõtra parte Au-
ſtrali. Deinde interiectis paucis diebus, per vallum Filenbrugge copie ducuntur: quibus
Thietmarſi ex Hemmingſtadio ante Oppidum Heydam obuiam proficiunt, expulſi
pugna milites ex itinere defatigatos: ſed aliquoties repulſi, præliumque renouantes, demum
cæduntur, fuganturque, & Oppidum incenditur. Cæſa ſunt eo die Thietmarſorum tria milia.
D. x Odolphus, cum militibus continendis, qui ſe iam in fugam coniecerant, strenuè opem
nauaret, vulnus accepit. Fuit is dies x I R. Iunij. Hac clade accepta, Thietmarſi Regi & Prin-
cipibus ſupplices facti, veniaque impetrata, in gratiam redierunt: atque ita Thietmarſia, qua
per multa ſæcula libertatem ſuam armis tutata eſt, Holfatiæ Principibus patet.

D A N I A .

DANIA mediis plagis fluctibus intercedit, p̄neas solidi continuique tractus partes habet, quas tanta vndarum interruptio pro variâ freti reflexionis obliquitate discriminat. Ex his Iutia granditatis inchoamentique ratione Danici regni principium tenet, quæ sicut positione prior, ita situ porrectior, Theutonix sinibus admoctur. A cuius complexu fluminis Eydori intertuatione discreta, cum aliquanto latitudinis excremento, Septentrionem versus in Norici freti littus excurrit. In hac sinus, qui Lymicus appellatur, ita piscibus frequens exstitit, vt non minus alimenterum indigenis, quàm ager omnis exoluerè videatur. Huic etiam Fresia minor adiacet, quæ à Iutia prominentia subidentium camporum ac gremij dexerioris inclinata recessu, maximos frugum prouentus beneficio Oceani inundantis assequitur. Cuius reflexionis vis, plus vtilitatis an periculi iucolis afferat, ambiguum existat. Siquidem tempestatis magnitudine perruptis æstuarijs, quibus apud eos maritimi fluctus intercipi solent, tanta aruis vndarum moles incedere consuevit, vt interdum non solum agrorum culta, verùm etiam homines cum penatibus obtuat. Post Iutiam, insula ad Orientem versus Fionia reperitur, quam à continenti angustia admodum æquorij interiectis abruptit. Hæc sicut ab Occasu Iutiam, ita ab Ortu Sialandiam prospicit, conspicua necessariorum rerum vbertate laudandamque amoenitate cunctas nostræ Regionis Prouincias antecedens, medium Danicæ locum obtinere putatur, ab extrinseca remotioris limite pari spatiorum intercapedine separata. Ab huius Otriuo latere, Occasuum Scaniæ media pelagi disciscit interruptio, optimaque prædæ magnitudinem quotannis piscantium retibus adigere soliti. Tanta siquidem sanus omnis piscium frequentia repleri consuevit, vt interdum impacta nauigia vix remigij conamen eripiat, nec iam prædæ artis instrumento, sed simplici manus officio capiatur.

S A X O N I A .

ET si hæc tabula Saxoniam præfe ferat, totam tamen Saxoniam non continet; nam vera & antiqua Saxonia olim comprehensa fuit inter Aluim & Rhenum, fluuios, secundum eius longitudinẽ; latitudo vero, a mari Germanico, & Eydora amne, vsq; ad Hassiam & Turingiæ confinia pertinebat. Huius umbilicus & centrum ferè erat Brunsvicũm. At hodie non ita naturalibus limitibus, vti sunt flumina aut montes; sed secundum Principum dominia aut imperia terminatur. Itaq; hodie Saxonia duplex est, diuiditurq; in Superiorem, & Inferiorem. Superior est, quæ hac tabula exhibetur: hæc titulo Ducatus ornatur: eiusq; Dux vnus est ex illis Principibus qui Imperatorum electionibus præsent. Huius præcipua oppida sunt; VVitteberga & Torga. De Saxonia; eiusq; antiquitatibus, existat integrũ volumen Alberti Crantzij. Hamelmannus quoque libellum edidit, de Saxonũ & VVestphalorum historijs. Item VVitichindus & Munsterus etiam legendi sunt ab his qui eorum situm & res gestas scire desiderant

Voithlandia regiuncula his Marchionibus obedit, Hæc Æneas Silvius Aduocatorum terram vocat, & Prætorianam, ex eius etymologia vocabulũ singens cũm *Foyt* Germanicè Aduocatum seu Prætorè significet. Notion ab eo sortita, quòd quatuor olim Rõmani Imperij Prætoribus liberat.

BRANDEBURGENSIS MARCHIONATVS.

MARCHIONATVS titulū huic regioni cōtulit Imperator Hēricus eius nominis primus, cuius incolæ cum adhuc à Chriſtiana religione alieni eſſent, ſermone utebantur Vandalico ſeu Slaunico: verū poſtea quā armis ſubacti fidem Chriſtianam amplexi ſunt, vnā cum ea Saxoniceā linguā receperunt. Tota Prouiſcia in duas Marcas diſpartita eſt, Antiquā & Nouā, quarum hanc Odera; illam verò Albiſ mediam præterlabitur. Irrigatur prætereā & alijs duobus fluminibus, qui vulgari lingua Spre & Hauella nuncupantur. In ripa Spre exſtructum eſt Berlinum, vbi Principū Brandeburgeniſum curia eſt. Hauella Brandeburgū præterfluens illud in duas partes diuidit. Ab hac vrbe tota regiō nomē accepit. hic ſedēs eſt epiſcopalis, & ſupremis Marchionum ſenatus. Brandeburgi vocem nonnulli à Brandone quodā Frantiſcæ Principe deductam volunt, qui tractum hunc armis olim in poteſtatem ſuam redegerit, quorū opinionem vtrumque probabilem reddidit Francofurti vrbiſ nomen, à Francorum traiectu deriuatū. Hæc ad Oderam ſita eſt, academiāque habet tota Germania celeberrimam, anno à natali Chriſti 1536. à Iobachimo Marchione inſtitutam, quin & anniuerſarijs nundinis frequentatur. Hayelburgu ad Hauellam amnem poſitum ad Epiſcopi ſpectat iuriſdictionem.

P O M E R A N I A .

POMERANIA ad mare Balticum sita, à primis cultoribus, patria lingua, hoc est, VVandalica, Pamorzi, appellata est. Ab indigenis inhabitata, & propterea Dominis gubernata, alienis autem numquam subiecta fuit. Hac est vbi que fertilis, aquis irrigua, stagnis abundans, nauibus perua, diues agris, pascuis, pomis, lignis, iuuis, montibus, venatione. pecore. piscibus, frumento, butyro, melle, cetera, & alijs his similibus rebus. Est quoque optimè culta ciuitatibus, oppidis, arcibus, & vicis; nec vllus est locus in ea vacuus, aut incultus, nisi quem aut lacus aut montes occupant. Huius ripa vallo solidissimo à natura adèd est munita, vt nullam maris inundationem timeat. In hoc littore insigniores eius vrbes sitæ sunt, præter paucas in mediterraneis sitas; vt sunt, Stetinum, Nevgardia. Stargardia, &c. Stetinum olim vicus à piscatoribus dumtaxat inhabitatus, post susceptum verò Christianismum, & destructâ Vineram, translato illuc Emporio, adèd efflorescere cœpit, vt hodie Metropolis totius regionis sit, Haber situm amoenissimum, in ripa Oderæ fluminis, à qua sensim in aduersum cliuum assurgit, Vallis ac mœnibus munitis, fulcitur, Grips VValdum oppidum in Ducatu VVolgastensi, quem alij Bardensem dixere; hoc ciuilibus malis diu laborans non nihil extenuatum est; Anno verò 1456. instituto ibidem Gymnasio, paululum respirare cœpit, Iulinum oppidum olim nulli clarissimarum urbium, siue opes, siue domus magnificè exstructas respicias, secundum. Nobile erat VVandalorum Emporium. Tanta mercatorum frequentia, quæ ex Russia, Dania, Saxonia, Sorabis, toraque VVandalia huc confluxerat, quondam frequens, vt tota Europa vix simile, excepta Constantinopoli, reperiri posse videtur. At varijs bellorum cladibus à Danorum regibus affecta, tandem ad nihilũ fere redacta est. Ea rerum vicissitudo. Hodie VVol-linum vocant. Stralsund, in littore maris. Olim proprium habuit Principem, Ducem nempe Bardensem. Vrbs est incolis & mercatoribus frequens. Vineta, fuit hæc quoque olim vrbs, fortè hodie Archon, aut Iulinum est.

S I L E S I A .

DE Silesiorum appellatione non esse tantoperè inquirendum, nec ab Elisijs vsque eam deducendam, facile existimare possunt ij qui regionem istam, quam nunc tenent, Quados incoluisse ex veterù scriptis perspectum habent. Idem autem Saxonibus & antiquis Germanis Quad, quod Po'onica, seu Sclauonica lingua Silesium dicimus, significat. Fuit enim geus quæ ex varijs locis in ista confluit, belli magis quam pacis studiosa, plura destruens quam exadificans, & Dominorum impatiens. Primus verò rex, quem Dominum habuit, Boleslaus Polonus fuit. Is natus est Anno à Christo nato 967. matre Bohema. Ducis VVencesslai ex fratre Nepte, Huic filius Mieslaus fuit, qui Rixam Comitis Erenfridi Palatini filiam, Imperatoris Orthonis III, ex sorore Melchiride neptem, Anno millesimo & primo in vxorem duxit, ac primus coronam Regiam ab Orhone III. accepit. Eo verò demortuo, cum Poloni per seditionem Imperatoris neptem atque filium Casimirum e Regno eiecissent. Conradus Imperator Bohemo Silesiam cum conditione tributum numerandi adiudicauit. Is fuit Vvratisslaus, qui haud dubiè Vvratisslauiæ, vbi, que vulgò *Breslaw* appellatur, nomen dedit. Ceterùm Vvratisslauiæ, quæ Metropolis Silesiæ est, cum anno millesimo trecentesimo quadragesimo primo tota conflagrasset, & in cinerem versâ fuisset, ex lapide in eam formam ædificari cœpta est, vt hoc tempore per paucis vrbibus Germaniæ, ordine, elegantia ædificiorum, amplitudine platearum, cedat. De alijs verò ornamentis veteribus Reipub. nihil attinet dicere, cum vniuersæ Germaniæ perspectum sit, vix in illa regione tot scholas optimarum disciplinarum doctoribus instructas reperiri, & cultura ingeniorum excellere. Nobilitas quidem etsi agrotum culturæ & Oeconomix dedita est, ad bellicas tamen artes ita instructa, vt illorum fortis vdiue reliquias Pannoniæ defensas æqui rerum æstimatores nunquam sint inficiatûri. Frumenti regio ferax est, ac rarus in ea locus qui non excelatur, Piscinis abundat. Odera fluius insignis ad Ortum & Septentrionem eam alluit, cum Sudetes ad Meridiem à Bohemiâ discernant.

A V S T R I A .

GLEBA huius tractus vber & fertilis omni genere frugum, & quæ minimo impendio colitur. Vili etiam & strigoso equo agricola in eo tractu qui Campus Transdanubianus siue Marchianus dicitur, vbi olim Chetuari & Parmecampi fuerunt, terram arat. Marga, citra quam agri in Bauaria infecundi & macri sunt, quid sit, Austriacis incognitum est. Crocum ita generosum gignit, cum quo nullum aliud de bonitate certare potest. Vinum naturæ amicum.

Vrbes & antiquæ, & nobiles multæ; maximè tamen insignes, Styra, Vadenhoffum, Melicum, Castellum, antiquitus Claudionum, Cremisium, Cetro castellum, hodie Zeisselmaur, Santohipolitus, Neuburgum duplex, alterum à cœnobio, à frumento alterum dictum. Petronella nunc vicus, magnæ olim Vrbs, id quod rudera & ruinæ indicant, vestigium; Noua Ciuitas, Pruk ad ripam Leythæ fluminis situm, Hamburga: Omnium tamen maximè insignis Vienna, olim Flauiana, siue Iuliobona dicta, studio litterarum admodum nobilitata, & quo nullum aliud præstantium Mathematicorum ferax fuit. Eam vineta coronant. Ædes ciuium magnificæ, vt vel Principes hospites accipere possent, & quæ fenestris patentibus ventos accipiunt, & transmittunt, nec vnquam aère pigro & manente, eo quòd singulæ singulas areas habent, ingrauescunt. Frequens alienarum nationum ad hanc conuentus. Rerum, quæ tuendæ homines vitæ necessariæ sunt, magna copia.

B O H E M I A .

VNIVERSAM Bohemiam Hercynia silua perpetuo ambitu cingit, clauditque eiteum undique ad Amphitheatri facie. Unde æqua ei ferè longitudo atque latitudo, atque vtraque paulo amplius ducentis millibus passuum extenditur. Intèr oppida Bohemiar insigniora numerantur, Marcomanniam versus, quæ hodie Moravia appellatur, Mutha, Chrudima, Hradecium regina, Parbubicium, Lytomissium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognominant, Glatouia, Domazlicium, Misa, Tachouia eminent. Ab eo vero latere, quod ad Austriam spectat, locum primum obtinet Buduicium. Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici: sicut à Misnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Austria. Nam Quadis, nunc Nescitis, Hiaromitiium, Glacium, Curia, & quædam alia oppida proxima. Intra hos porro celebrantur, Cuthna, Colonia, Pelsina, Verona, Zatecium, Lanna, blava, Lytomerium, Taborium. Ceterum omnibus antestat Praga, tanta magnitudine urbs, ut vna tres amplissimas vrbes complectatur, Veterem, Nouam, & Tertiam, quam Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vultaua disunctam. Aedificia in singulis, tam priuata quàm publica dignitatis plena, & magnificentia. Duas præterea possidet arces, alteram Vislegradum appellant, quondam regum sedes, nunc bellorum ciuiliu iniuria, vasa, & penè delolara. Contra, illa altera arx, quæ minorem Pragam despectat, quemadmodum dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non arcis modò, sed vrbs potius speciem repræsentare videtur, tantum videlicet loci mœnibus, ædificiisque occupat. Palmam inter publica opera ferunt, templum & palatium, illud Caroli, cuius statim mentionem fecimus. hoc Vladislai regis, nuper vita functi, opus. Bohemus contempturum libenter erga alios verbo factoque ostentat, suum ipsamque ad eò arrogantiâ incesu, gestu, pompa, prædit. Est & feroculus, cum fastidiosè tractatur, insuper ausis perinde ut leo promptus, atque in his exequendis firmus & validus, interim tamen ambitiosus & gloriosus, Rursusque ut leo, cibi auidus, atque in eo condiendo, instruendoque immodicè effusus, vicium præterea Saxones eundem docuerunt, nocturno certare meto, putere diurno. Sed neque in ceteris quoque moribus Bohemi longè à Germanis diuerunt, propter eandem vicinitatem, Ceteruisa in hac regione optima, quam albam cognominant, coquitur.

SALISBURGENSIS DIOECESIS.

HANC urbem his verbis describit Munsterus : Germanos Iulius Cæsar aggressurus, in faucibus montiū Arcem munitissimam exstrui curauit, ut milites ad eam refugiū, & satellites ex ea iuuamen haberent. Et inde castrū Iuuaiense appellatū est. Fluuius quoq; cui adiacet, Iuuaius dictus. Arci nomen dedisse à quibusdam putatur, à quo & ciuitas inde condita Iuuauia dicta est. Habet hæc Vrbs paludes, planiciem, colles, & montes. Paludes præbent pascua; montes aucupia, & venationes nonnullas. Cùm autem hæc ciuitas olim florisset, temporibus Attilæ Regis Hunnorū sustinuit incursiones, vastationes, & incendia. Postea circa Annum salutis n. xx. cùm Diuus Rupertus ex Regia stirpe Francorū ortus, VVormatiensem rexisset Episcopatū, & post obitum Regis Childeberti à sede VVormatiensi pulsus esset, Thedo Dux Bauariorum Ratisponæ eum cum gaudio suscepit, baptizatusque est ab eo vnà cum Proceribus & populo. Et circumiens Rupertus Episcopus per Noricum vsque Pannoniam, prædicansque Christum, plurimos ad fidem eius conuertit. Veniens autem ad Iuuaium fluuiū, vbi olim Iuuauia ciuitas fuerat, sed tunc collapsa, virgultis operata, & desolata, contemplansque locum Cathedrali sedi idoneum, proprietate eius à Duce obtenta, extirpatis arboribus & vepribus, reperitisque ædificijs, Basilicam in honorem D. Petri construxit. Quin & Cœnobium Ordinis S. Benedicti, cum munificentia Ducis instituit, rexitque Ecclesiam Episcopalem annis 44.

B A V A R I A .

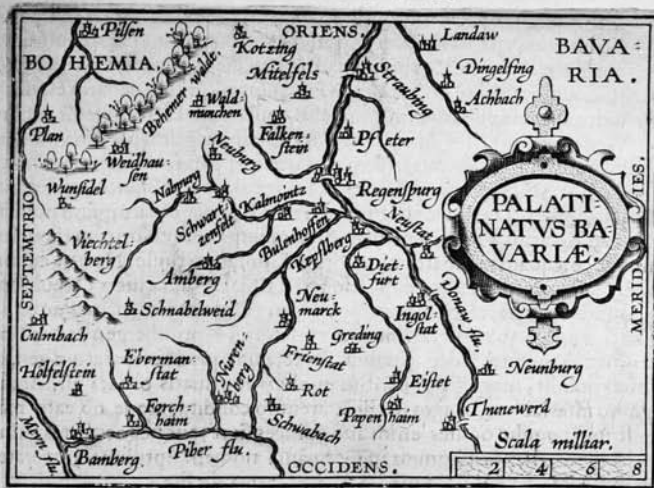
BAVARIA diuiditur in Superiorem & Inferiorem. Superior subdita est alpibus, Austroque. Hæc crebris impedita est paludibus, lacubus ingentibus, fluminibus rapidis, siluis aspectu horridis: præter vr̄os, apros, ceterasque huiusmodi feres, centenarios ceruorum alit greges, quos absque consensu Principis venari crimen est. Pecuarijs, pecoribusque pascendis magis idonea est. Fomiferarum arborum fœcunda, trimestris dumtaxat frumenti, non tamen omnis, maximè ferax, rarius habitat. Vrbes huius sunt, Monachium ad ripam Isaræ, splendidissima præclarissimaque vrbs, & Ducis sedes. Hæc continuo leones nutrit. Inter omnes Germaniæ vrbes pulchritudine antecellere nonnullis persuasum est. Ingolstadium, publico litterarum gymnasio ornata. Sunt præterea Frisinga episcopalis ciuitas, VVasserburgum, Nuburgum, Rosenheimum, Auensburgum, & c.

Inferior Bauaria fertilior est, crebrius frequentiusque habitat, & propter Danubiũ, Isaram & Lauarum amnes, vitium ferax. Huius vrbes sunt Reginoburgum, quæ Ratisbona alijs, Augusta Tiberia olim, ad Danubium sita; cuius ab altera fluminis parte suburbium ponte lapideo insigni cum ea iungitur. Parauium, vulgò Passaw, ad ostium Oeni fluminis in Danubium, Episcopatus titulo insignitum, Straubinga, Landshutum, Dingelisingum, Osterhofum, aliarque plures.

NORTGOIA VEL BAVARIE PALATINAT.

IN hac regione inter Bambergam & Nurenbergam, ad Orientem, versus oppidum Eger, situs est mons magnus dictus *Fichtelberg*, ex quo profluunt quatuor insignes amnes, Mœnus, Nabus, Sala, & Eger. Complectitur autem mons iste in circuitu suo, circiter sex miliaria, & extrudit varias metalli species: gignit & optimum cæruleum colorem, quem vulgò Lazurum vocant. Inuenitur quoque in summitate montis stannum; & multæ foueæ, ex quibus olim metalla fuerunt eruta: in summa, tota illa Regio turget mineris, potissimum ferri, vnde Nortgoienses annuatim magnam vim pecuniæ colligunt. Est aliàs terra dura & aspera, licet quibusdam locis satis proferat frumenti, abundetque pascuis pro pecorum saginatione. Includit quoque hæc Regio Nordtgauiensis vnum ex quatuor Lantgrauatibus, qui olim ab Imperatoribus fuerunt instituti, nempe Luchtenbergensem, accepitque denominationem istam ab arce Luchtenberg, etiam si Principes domini illius curiam suam teneant in oppido Psteimbdt: & quandoque in Grunsfelden. Situm eius oppidi vides in tabella designatum. Comes qui hodie regioni præsidet, vocatur Georgius, si rectè memini, satus ex progenitoribus Alberto & Frederico. Non creuit iste Lantgrauatus in tantam potentiam vt ceteri tres, qui temporum successu multum aucti sunt ditione & potentia, maximè autem Hassie Lantgrauatus. Hactenus Sebastianus Munsterus. Vide etiam Pium I. de origine Palatinatus huius Regionis; lege Franciscum Itenicum. Huius regionis urbem primariam Nurenbergam elegantissime descripsit Conradus Celtes poëta. Montem Piniferum, quem *Fichtelberg* vocant, descripsit Gaspar Bruchius Egranus peculiari libello.

F R A N C O N I A .

FRANCONIA partim plana est, & partim montosa; montes ipsi haud difficiles sunt; ager non admodum pinguis; nam plerumque arenosus est. Multis in locis conliti colles vineis, gratum producunt vinum; maxime verò apud Herbipolum (vulgò *Virtzburg*). Multe silvae, & multa venatio est. Terra in multos partita est Dominos, quamvis episcopum Herbipolensem Ducem Franconie dicat. Maguntina Ecclesia & Bambergensis plurima obtinet loca. Palatinus quoque Comes haud parua occupat partem, Marchiones Orantes in ea sunt. Multae praeterea Ciuitates Imperiales apud Francones florent.

De Norimberga dubium est, Franconiae an Boariae cedat; ipsum nomen indicat ad Boarios Urbem pertinere. Notimberga enim Noricum montem significat; ob quam rem pater Noricorum Ciuitatem fuisse. Noricis autem Boariae succellere: & nunc ea portio terrae Boariae; quae inter Danubium & Norimbergam iacet, Noricum appellatur. Ciuitas tamen in Paroecia Bambergensi est, quae ad Francones pertinet. Ipsi Norimbergenses nec Boarios, nec Francones videri se volunt, sed tertium quoddam separatum generis. Vrbs ea nobilis, magnificis operibus publicis ac priuatis ornata est. Ampe Pagnitio interlabitur, in agro sterili & arenoso condita, atque ob eam rem industrioso populo: omnes enim aut opifices sunt, aut negociatores: hinc multae illis diuitiae, & magnum in Germania nomen. Aptissima Imperatorum sedes, libera Vrbs, & in medio ferme Germaniae sita.

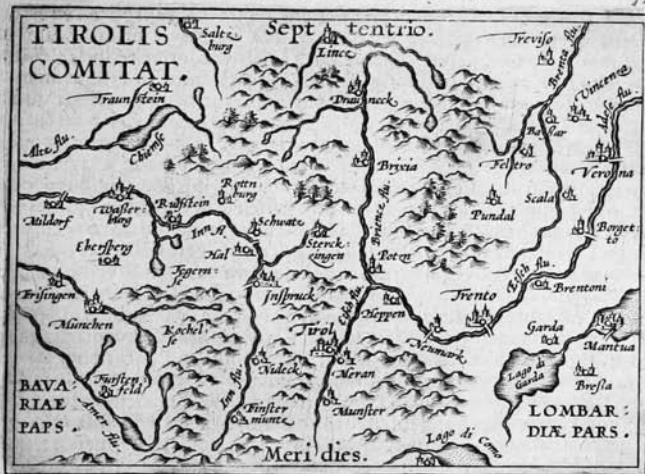

VIRTEMBERGENSIS DUCATUS.

REGIO Wirtembergensis in prima ferè Superioris Germaniæ parte, tractum Sueviæ feliciter occupat, ad Nicri potissimum ripam sita; (Charitinarum quondã fuisse sedẽ putant) cuius ditio latè pater. Ad Solis ortũ Suevos, Vindelicos, & Noricos attingit; ad Occatum Comitum ad Rhenu Palatini Principis Electoris, & Marchionis à Baden limites, inde Nigræ silvæ iura cõplectitur; ad Meridiem montes Arbonæ pariter ac Suevicæ prominent Alpes: ita vocant incolæ montes eius regionis editiores. Versus autẽ Septentrionẽ Francos habet vicinos, & non ita procul Othonis siluam. Wirtembergensis itaq; ditio nec alibi cõmodè magis inituũ sumit, quàm vbi Nicerortũ, qui sublimiter montuosis Arbonæ iugis leni fonticulo, in Wirtembergensi Ducatu proximè ad magũ Schueningen oppido Vilingæ vicinũ sũuenter ebullit, à fonte Danubij non amplius quingentos passus. Ab ipso statim ortu Rotuillensẽ percurrit agrũ, leua Hercinię caput, dextra Suevicæ alpes linquens. Wirtembergensẽ Ducatũ flexuoso meatu perlabitur (interea centibus ita sparsim nonnullis nobiliũ castris, & Imperatorum Romanorũ oppidis) ab origine sua plus minus itinere quinq; dierũ, crebris hinc inde fluuiolis accrescens, ac iam nauigabilis, apud Heydelbergam in Rhenum festinè defertur. Nomen habet hic Ducatus à Wirtembergæ veteri specula, quę nunc in umbilico eius dominij sita, non ita procul à Sturgardia, montoso tamè editiore loco, neque munimine neq; structura formidabilis hosti. Sed pro maiorum consuetudine, quibus ferrea quàm terrea magis placuere mœnia, loci potius amœnitate spectabilis, antiquitate solũm cõmendatur, iucundo fruïtur in orbè prospectu, suprà in sagifeti virgulta nemoris, infrà in fertilis vitium colles, &c.

TIROLIS COMITATVS.

COMITATVS Tirolensis adiunctus fuit domui Austriacæ An. m.ccc. l. x. à Rodolfo Alberti filio Austriæ Duce. Hic Comitatus argentifodinis (imprimis apud oppidum *Schvvatz*) adeò diues est, vt non modò Ducatui valde opulento præferri, sed etiam Regno comparari posse videatur. Nam (vti Cuspinianus auctor est in sua Aultria) pendet suo Principi quotannis ordinariè tercentum millia aureorum nummùm. Insuper est in ea æris metallum omnium præstantissimum, cum vix alibi adeò ductile reperiatur. Habet hæc Regio sedem in ipsis ferè alpibus, inter Bavariam & Italianam. Præcipuæ in ea vrbes sunt: Oenipons, vulgò *Inspruck*, sedes Principū eius ditionis. Vbi etiam Camera & Parlamentum est eius regionis, & regionum Austriacarū. Deinde Bolzanum emporium; & ipsa Arx Tirolis, vnde Regio nomē obtinuit. Item Tridentum, nostro tempore Concilio œcumenico ibi habito clarū: hoc Ducibus Austriæ & ex parte suo Episcopo paret, estque situm in cōfinibus Germaniæ & Italiæ, vnde bilingues ferè omnes incolæ sunt. Halla: hic sal coquitur, quod inde in circumiacentes regiones aueritur. Brixia Episcopatus; & Brunecka oppidū cum arce, quod huius Episcopi est. *Schvvatz*: hic quotannis maxima argenti copia ex terra (vt diximus) eruitur. Verona, &c. Est mons nomine *Nansberg*, tribus milliaribus à Tridento distans; extendit se in longitudinem duodecim milliaribus, in latitudinem tribus; in eo sunt ccc l. Parochiales Ecclesiæ. xxxi. Castra. Præter sal & aromata, in eo proueniunt omnia ætati, quibus vtitur humana natura.

H E L V E T I A .

EAM Regionem, aut magnam eius partem, quam Romani olim Heluetiam vocauerunt, hodie vulgò vocant Suiciam, & Confœderatorum terram. Incipit à summis alpidibus, de finenſque ab Ortu ad Rhenû, excurrit in Septentrionem vſque ad *VValdshut* & *Lauffenberg*, atque hinc refleſcitur in Occidentem ſecundum tractum Iuræ montis, vſque ad lacum Geneueſem; quovſque iurſum pertingat ad Alpes, vbi Superiorem Galliæ olim tenuit locum. Celebrati fuerunt tunc Heluetij ſupra reliquos Galliæ populos, propter animi, egregiorumque in bellis facinorum virtutem. Anno ante Chriſtum natum circiter ſexageſimo, inierunt Heluetij fœdus cum Rauracis vicinis ſuis, atq; alijs adiacentibus populis. Poſt hæc Heluetij relictiſ ſuis, quæ ſibi non ſufficientes erant, venêre ſedes peturum, incenſis mœnibus ſuis, ne ipſes vlla eſſet redeundi, melioreſque occuparent terras. Nec defuit illis animus, totam ſi poiſſent, ſubigere Galliam. Proſecti autem ſunt primùm verſus Geneuam, verſuſque Romanorum Prouinciam, quæ modò Sabaudia & Delphinatus appellatur. Iulio verò Cæſare Duce Romani exercitus præcludente viam multis foſſis, aggeribuſque, & alijs obſtaculis; coacti declinare per Sequanam, quæ hodie eſt Comitatus Burgundiæ; venienteſque ad Heduos, qui iam habitant Burgundiam, ibi poſt multas dimicationes tandem ventum eſt ad atrocem pugnam, durauitq; cædes ipſa à ſeptima hora in noctem vſque. Cùmque vtrinque fortiter in acie ſtarent, Cæſar tandem victor factus, perdomuit Heluetios, atque gentem bellicoſiſſimam ſic in ſedes ſuas veluti gregeſ in ſtabula paſtorum perduxit; veritus, ſi hoc non feciſſet, Germanos tranſito Rheno ſedes ab Heluetijs relictoſ occupaturos.

I T A L I A .

ITALIA Prouinciarū orbis primaria, vti nomen pro temporū rerumque vicissitudine sæpius mutauerit, nam & Oenotria, Aufonia, Hesperia, Saturnia, &c. dicta fuit; sic etiam eius termini & fines variè ab auctoribus describuntur: posterioribus tamen sæculis hi statuti: Flumē Varus, inde linea per alpes Coctias, montem Adulam, alpes Rhæticas, adiunctaque iuga porrò ad amnem Arsiam, Histriæ terminum: Hoc vnum latus, cetera maria alluunt. Ptolomæus eam in pæninsulæ formam describit, quam maria tribus lateribus circumfundunt, vno vallant Alpes. Priscis scriptoribus assimilatur querno folio; Recentiores eam integri cruris humani non incōuenienter à coxendice ad imum vsque pedem effigie pingunt. Habet Italia dorsum, & ceu in piscibus esse videmus à capite in infimam partem, spinæ formam, Apenninum: qui mons ex alpebus, qua ab Infero mari recedunt, oriundus, cum recto propemodum cursu Anconæ vrbi appropinquare, in mare Superum ferri, & ibi finiti videtur; tamen inde rursus ab eo mari recedens, per mediam Italiam in Brutios, ac Siculum fretum fertur. Olim in hac regione M. C. L X V I. vrbes exstitisse Ælianus auctor est. Guido presbyter Rauennas, ex Igino, qui ante sexcentos annos de vrbebus Italiæ scripsit, septingentas dumtaxat fuisse eius temporibus scripsit. Hanc Italiam Blondus in octodecim regiones diuidit; Leander nouemdecim.

FORVM IVLII.

SITVS Regionis est huiusmodi : Incipit à planitie mari apposita; moxque paulatim crescens, primum in colles, tandem in montes altissimos euehitur, qui propemodum vadique fines ad eò claudunt, vt hæc vallata montium iugis planities tanquam muro, theatrum videatur; faucibus autem ynīs pateat, per quas, vtj porta, Sontij fluminis traiectu ab Taruisio aditur. Ceteros itaque terminos Alpes vbique premunt. Sunt in hæc nobilissima Regione campilati & irrigui, maximèque fertiles; abundat enim vitibus generosissimi succi; quarum vinum Plinius in vinorum censura primo loco celebrat, Pucinumque vocat, à loco. Fructus hic omnigeni, pomæque nobilissimi saporis, siluæ tum ligno materiæque, tum venatu magnificæ, prata nitidissima, pascuæque gregibus pecudum vtilia. Cælum temperatum. Agri cunctis rebus tam necessitati mortalium quàm delitijs & voluptati & opportunis per se abundant. Indigenæ quoque non solum ad humanitatis artes, sed etiam ad mercaturam aliæque luculenta viuendi instituta quàm aptissimi sunt. Vrbes in ea maximè celebres sunt, Aquilegia, vbi Patriarchatus. Felicitas vrbs præcipuè à negociorum frequentia procedebat, quoniam ex cunctis propemodum Orbis partibus ob summam loci opportunitatem, & aditum tam mari quàm terra commodissimum, merces conuehebantur. Desijt autem id summum mercaturæ studium, caput dem efferentibus Venetis; qui negotiandi rationem omnem ad se traxerunt; ad eò vt ex florentissima frequentissimaque nunc propemodum ad solitudinem est perducta. Vrina, campetri loco sita, inunitissimam habet arcem, in colle hominum operis factò. Tergeste in litore maris, colonia Romanorum. Goritia, quæ olim fortè Norcia, multa hic serpentes vetustatis monumenta. Ciuitas Austria, in faucibus montium natura loco munitissimo sita est. S. Danielis oppidum in præcelsi difficilique monte situm. Portus Gruatus, in dextra Luminis ripa, Dein Spilimbergum, Maranum, Mons-falconis, & cetera.

H I S T O R I A.

INTER omnes qui hanc Regionem descriperūt auctores, Ludouici Vergerij Lex Histria oriundi descriptionem succinctē pro loci capacitate Lectori offerre decreui. Hic in Munsteri Cosmographia dicit hanc Panninfulam, ab intimo sinu vbi Tergestum situm est iuxta eius littora, vsque ad oppidum S. Viti, quod in Fanatico ad Flumen amnem est, plusquam c. m. passus haberi. Tota regio, inquit, minimē plana est, sed neque arduos montes habet, neque etiam infœcūdos, verius colles dicendi sunt; vitibus, oleis, alijsque fructiferis arboribus confiti, frumento, pascuis & pecoribus abundant. Vnum tamen habet montē altissimam, in ea parte qua ad Fanaticum vergit sinum, quem vulgò Montem maiorem appellant. Is nauigantibus primum apparere solet, in cuius summitate fons exoritur vberrimus. In hoc monte aliquot rarissimæ herbæ nascuntur, quarū gratia Medici etiam hinc longē habitantes, sæpius magno labore hunc conscendūt. Fluij Histriæ sunt tres; Formio scilicet, Nauportus & Arfia: primum accollæ Risanum, vocant; Nauportum, Quietum appellant. Postremus fluit in sinum Fanaticum, & est modò Italiæ terminus. Vrbes sunt; Mugla, Iustinopolis, Insula, Piranum, Humagum, Eumonia, Parentium, Osara, Rubinum, Pola, S. Vitis, omnes maritimæ. Mediterraneæ verò Pinguentum, Monzona, Portulæ, Grifignanum, Bullæ, Santus Laurentius. Duo Castra, Santus Vincentius, Vallis Adiganū, Pameranū, Albōna, Flanona, Petina, Galignanum, Coslacum, Pisinum. Celeberrima est Iustinopolis, quam vulgò Caput Istriæ vocant, Plinius Ægidam. Ea est in scopulo sita, longē à continētī, cui longo ponte iungitur. Paret Venetis, cum multis alijs; nam pars oppidorum Istriæ, Aultriacis obedit.

SEBENICVM, ET ZARA.

ZARA, olim Iaderam vocatam putamus: eiusque territorium Liburniam antiquitus dictam scribit quidam. Sebenico, Sicum antiquorum est. Vtraque maritima in litore Hadriatici maris vrbs, sub Venetorum imperio. Et loco quo in hac tabula videntur depicta antiquarum ædium collapsa fragmenta, Dominicus Niger Essefiam urbem olim fuisse, eamque nunc solo æquatam scribit; locumque hodie Beribir dici, vbi Epigrammata Græca, Latinaque, & alia antiquitatis monumenta multa etiamnum visuntur. auctor anonymus huius tabulæ, Bergane eum vocat. Lege de hoc tractu Illyridis eundem Nigrum, Geographiæ libro 6.

MEDIOLANENSIS DVCATVS.

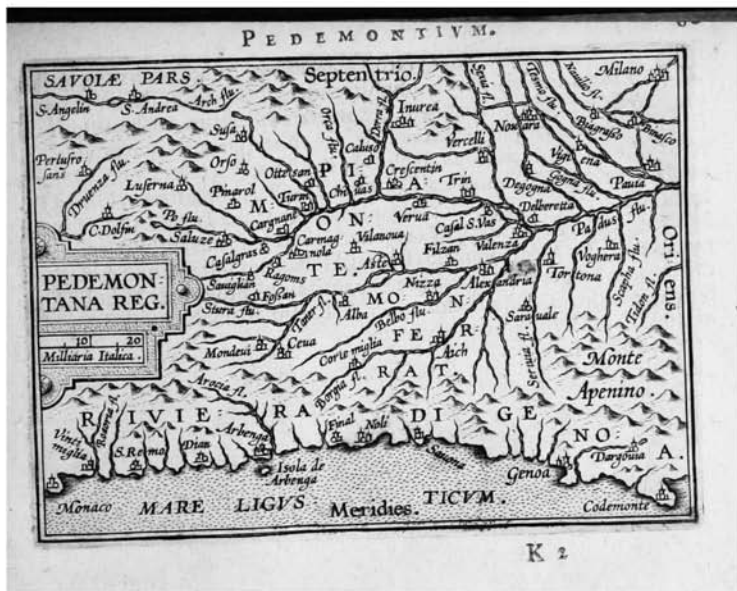
MEDIOLANVM inter maximas Europæ totius censetur. Suburbia longa lataque admodum habet, quibus plurimum augetur. plerisque tam ingentibus, vt cum magnis Italix ciuitatibus certent. Vrbem, ipsaque suburbia, lata aquarum fossa cingunt; per quas vndique nauigijs annonæ copia defertur tam magna, nihil vt non vili hic pretio fiat. Summam meretricules admirationem habet, omnium rerum quæ sunt ad vsum mortalium vtilis, huius vrbis insignis abundantia copiaque. Tam multa hic, & tam diuersa artificum genera, tantaque frequentia plane vt referri nisi difficillimè haud posset; vnde & vulgi natum verbum celebre, Qui Italiam reficere totam velit, eum destruere Medeolanum debere; nimirum, quò ex his sedibus artificum examina per omnes Italix partes spargantur. Habet vrbis ædificia mirè splendida, magnificaque; nominatum Aedem peraugullam amplissimamque, quam Domum vocant immenso sumptu, ac tam admirabili arte factam, vt paucis omninò Orbis terrarum vniuersis templis conferri possit, siue magnitudinem & artificium, siue pretia marmorum & opera spectes: etenim non solum vndique foris intusque crustis nitenti marmoris iuncta nitet, verum etiam mirabilibus ex marmore itatus arte summa elaboratis est ornata. Præterea sunt nobilia Fana per multa, inter quæ Gratiauum ades, sodalitates Prædicatorum, & regione munitissimi castelli Portæ Iouis sita, sumptuosum in primis Hemisphærium à Ludouico Sfortia factam habens; sub quo cum vxore ipse poni volebat, sepulchro ibi ex marmore nobili condituro. Cænobium huic Fano insigne Cohæret Prædicatorum, cum præclara bibliotheca; Priuatorum in vrbe domus amplissimæ per multa conspicuntur. Est & Arx portæ Iouis, munitissimum, præcipuumque totius Europæ propugnaculum, quod vlla profectò vi capi numquam potuit. Sed alia multa præter hæc præclata ædificia Mediolanum habet, quæ breuitatis causa præterimus,

PEDEMONTANA REGIO.

TAURINORVM regionem nunc Pedemontium vocamus, tanquam pedem montium; quoniam ad radices Alpium est, quæ Galliam, Sabaudiamque ab Italia diuidunt. Fines ponemus ab Oriente, Padum; a Meridie, Liguriam Alpes; ab Occidente, Gallix Alpes; à Septentrione, Duriam ripariam. Agros habet amœnis fructiferisque collibus plenos, qui frumentum, aliasque fruges, & optima vna, cum nobilissimis fructibus producunt. Vibibus, oppidis, pagisque perhonestis nitent.

Metropolis est ciuitas Taurinum, ad ostium in Pado Duria; quam Ptolemæus, Plinius, & Tacitus Augustam Taurinorum vocant. Priscis temporibus hanc nobilem fuisse urbem, vel hinc intelligere licet, quod Colonia Romanorum erat, iacet ad montium radices, forma quadrata, cum portis quatuor, nobilitate ciuium maximè clara, splendidis etiam ædificijs ornata, inter quæ summum templum. Gymnasium habet omnium disciplinarum, mirificeque rebus omnibus ad vsum vitæ necessarijs & vtilibus abundat. Agro est per bono ac fertili, maximè verò versus Orientem & Austrum, cum vallibus ferri copia fecundis, Taurinum Longobardorum sedem fuisse Paulus Diaconus perhibet. His, usque ad captum bello Caroli Magni Desiderium Regem, paruit: deinde autem in Italia Regum, Imperatorum, Montisferrati Marchionum, & Sabaudix Regulorum (quibus hodie etiamnum parer) fuit. Ad Padi fontem versus Ripellum & Paisana, sunt marmorum nobilium lapicidinae.

Paradinus in sua Sabaudia scribit Principatum Pedemontanum continere in se præter vbes insignes & magnitudine celebres, quæ sunt quinque numero, plus minus quinquaginta oppida munita, pulcherrimaque; tum municipia ducenta, muris propugnaculis & turribus vallata. Habere etiam multos Comitatus, Marchionatus, Baronatus, aliosque multos Sarrapas, omnes Duci Sabaudix obtemperantes.

ROMANVM TERRITOR.

DE Vrbe Roma quondam Orbis Imperatrice, eiusque territorio, quia hic locus amplam pro eius dignitate descriptionem non admittit; atque omninò de ea tacere, quàm pauca dicere, præstare videretur. Auctores, qui eam scriptis suis celebrarunt, hic enumerare, sat visum fuit. Quorum ex vetustioribus sunt: Q. Fab. Pictor; Sex. Ruffus, & P. Victor. Ex recentioribus Blondus eandem in sua Italia; Fabius Caluus Rauennas; Barth. Marlianus, Georg. Fabricius; Lucius Faunus; Andreas Palladius; Pyrrhus Ligorius; & Lucius Maurus. Collegit & descripsit Iacobus Mazocchius eius antiqua epigrammata; & Vlysses Aldroandus eius statuas, Hubertus Goltzius non minori artificio quam diligentia maximisque impensis eius Fastos æneis Tabulis libri forma expressit. Ædidimus nos nuper Tabulam Romani Imperij (quum maximè floruit) effigiem continentem.

S E N Æ T E R R I T O R .

SENÆ, ciuitas aded antiqua, vt eius origo apud probatos auctores nullibi reperitur. Nam quod à nonnullis scribitur, eam fuisse conditam, à Gallis Senonibus, qui Brenno duce anno ab V. C. 363. spacio septem mensium (vt Polybius & Plutarchus scribunt) eadem Vibe potiti fuerunt, nullo certo, aut saltè probato auctore constat. Etenim Io. Saresberienfis, primus huius opinionis auctor, (qui ex eo quod operi suo Policatitici nomē indidit, propterea Policitates, seu Policarpus à plerisque appellatur) lib. 7. cap. 17. nullum huiusce sue opinionis testem adducit. Iple autem lib. 8. cap. 23. se Hadriani Quarti Pontificis max. mi familiarē fuisse testatur. Apud omnes autem constat, Hadrianū hunc ab anno, 1154. vsque ad annum. 1159. in folio B. Petri sedisse, & proinde huius Iohannis testimonium de origine Senæ longè ante ipsum conditæ, recipiendum non esse.

De hac ciuitate meminit Cornelius Tacitus lib. 20. Annalium, Coloniam Senensem eam appellans. Quæ Verba de alia Sena, quæ etiam hodie in Picæno extat, & Senegallia vulgo appellatur, nequaquam intelligi possunt, vt aliqui falso opinantur. Siquidem tempore Taciti, & Plinij, ea ciuitas Picæni, non iam amplius Sena, sed Senogallia, seu Senagallica, vel Senegallia appellabatur. Quod ex verbis Plinij & Claudij Ptolemæi liquido constat. Plinius enim Coloniam Senensem inter mediterraneas Etruriæ colonias disertè enumerat, idemque paulò post etiam Senogalliam in sexta regione Italiæ collocat. Ptolemæus vero, non solum in Latinis, ac typis excusis, sed etiam in Græcis, idemque antiquissimis, & manu scriptis codicibus, Senam inter mediterraneas Etruriæ ciuitates, Senam vero Gallicam (sic enim eam appellat) inter alias Senonum ciuitates, prope Anconam & Fanum fortunæ, recenset.

P E R V S I N V S A G E R .

EST in huius territorio quondam Romanorum clade nobilis Transfumenus lacus, quem Pietinum cur nomen in suis Annibaleis Appianus, ignoro. Complectitur hic, vt habet dictus Campanus, in suo ambitu circiter triginta milia passuum. Lucidus est & perspicuus, nec recipit alienas aquas, nec refudit suas. Insignis huius aquæ suauitas: adeo vt vivo manare fonte videatur. Tribus insulis adornatur, quarum duæ sibi fere contiguæ, ad septentrionem vergentes: vna Maior, altera Minor vocatur. Hæc inculta & deserta, tantum templum fert in acumine. Illa, quæ ad Cortonensem spectat agrum, ducentis prope familijs habitator. Tertia, quæ versus Meridiem consistit, & maior ceteris, frequens hominibus est. Harum incolæ solis fere piscationibus incumbunt. Frumentum vix ferunt. Vineta autem plantare non negligunt. Lignarum pabulatumque in finitimos campos siluasque egrediuntur. Littoris oram nulla interfusæ stagna aut paludes impediunt: hæc oliuetis abundat, quæ in collibus, qui circum lacum exoriant, mira fertilitate conspicua. In planicie verò inter lacum & colles, canabis & lini tanta copia, vt ne in reliqua quidem Etruria maior. Paucis in terris meliora vina: poma quoque suauissima. Piscium genera in lacu non sunt multa, copia tamen inaudita, qua ceteros Italicæ lacus antecellit: cuius piscationes toto sunt anno, (etiã ipso Brumæ tempore, quod nullus alius admittit in Italia lacus.) Hi pisces aduehantur hinc ad Etruscos, Umbros, Picentes: Romam quoque, plurima quotidie iumenta comportant. Lacum hic piscari vario colore, & quasi viridibus aspersum maculis, ait idem Campanus, de quo mira refert: eum nempe coire cum serpentibus, indeque illum hunc variū fortiri colore. Item remansisse aliquando lucium in sicco, quem cum vulpes capere contenderet, alterum pedem eius dentibus esse deprehensum, atque ambos inuentos esse mortuos.

O R V I E T V M.

VRBS huius regionis primaria Oruietum est. Sita est in excelsi præcipiti-
 que montis spatiosa in vertice planitie, sine muris: quorū vice rupibus
 vndique præruptis altisque cingitur: natura hoc modo creatis, vt ex summa
 crepidine despectum in ima perquā horribilem habeant. Cælo est iucundis-
 simo, præterquam autumnali tempore, quum in amne finitimo Palia cannabis
 solet macerari: tum enim aer eo fœtore corruptus colonus permolestus est.
 Templum hic sumptuosissimū, cuius frontem pernobiles ex marmore statue
 summorum artificum operis elaboratas decorant. Inter cetera est historia co-
 stæ Adamo extractæ ex qua summus Conditor Euam figurauit. Hæc tanto
 artificio facta sunt vt haud putē humano ingenio vinci posse. Templi fene-
 stræ alabastricæ sunt, non aliter ac vitrum pellucidæ. Seruatur hic magnus
 honoribus linteam quod Bolsenæ magno miraculo sanguine intinctum ex
 holtia sacra stillante effluxit. Id quotannis die qui corpori Christi festus agi-
 tur, per urbem ingenti cum religione deferunt, memoriæ tanti miraculi cau-
 sa. Sunt hic etiam ædes splendidissimæ ab Urbano V. Pont. Max. factæ. Vrbs
 frequens olim admodum fuit. ceterum auorum nostrorū memoria partibus
 Muffatorum & Marcolinorum perniciosissimis desolata propemodum per
 plurimas illorum inter se cædes, expulsionēque, quamquam extinctis dein-
 de factionibus paulatim inter res pacatas satis se tum populo, tum opibus re-
 fecerit.

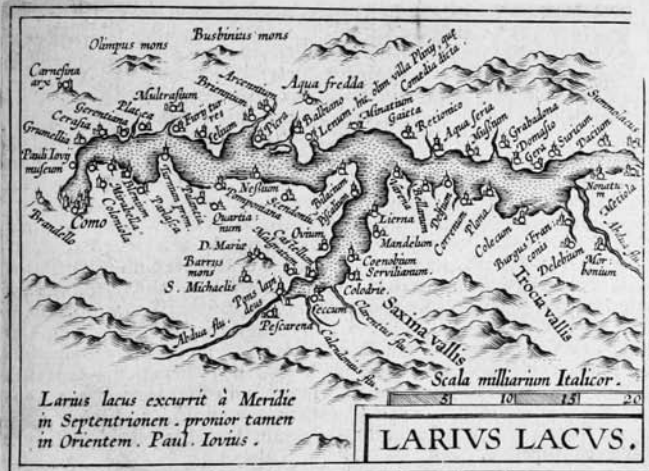
M A R C A A N C O N Æ.

OLIM hæc Regio Picenum vocata fuit, hodie Marcam Anconitanam ab eius vrbe primaria appellant. Quondam quoque Marca Firmiana ab eius oppido dicta fuit, vt Blondus prodit. Ab Ifauro flumine vsque Druentum amnem, inter Adriaticum mare, & Appenninum montem exportigitur. Piconos, Umbros, & Senones hunc tractum quondam incoluisse litterarum monumentis constat. Habet hæc Regio agrum fertile, omnis generis frugum copiam producentem, sed lignarijs quàm frumentarijs fructibus longè est præstantior. Silius eius laudem præcipuam in oleis prædicat.

Vrbs eius primaria (vt diximus) Ancona est, à situ nomen habens; quòd in Cimmerio promontorio, tanquam cubitum in Adriaticum mare promineat. Vnde huius vrbs antiqua (quæ ex terra interdum eruuntur) numismata, cubito calanum manu tenente, insignita conspiciuntur. Habet hæc vrbs portum antiquitate venerandum, à Traiano Imperatore exedificatum, quod ex eius marmorea inscriptione ibidem ostenditur. Est & Aelia Ricina, quod & Ricinetum, hodie id oppidum Recanati vocant, in monte situm est, cuius nundinas (quibus certis anni temporibus gaudet) ex omnibus penè Orbis partibus frequentatas vidimus. Non longè abhinc est diuæ Mariæ Lauretanæ phanum, validissimo muro cum vico illi adhaerente cinctum. Cuius delubri magnificentia ac loci religio tanta est, vt in ipso statim introitu nemo non in admirationem rapiatur. Phanum hoc omni bellico instrumento, tum ad defendendum, tum ad faciendum, ne à piratis diripatur, egregiè munitum est. Vicus ferè cauponibus, stabularijs, calcearijs, alijque id generis hominibus constat, à quibus hic toto anno ex omnibus propemodum regionibus votorum causa maximo numero confluentibus necessaria subministrantur. Est & oppidum cum arce Fabrianum. huius incolæ ferè ex charta nobili, que inde Fabriana nuncupatur, victum parant. Sunt præterea alia præclara in hæc regione oppida, quorum descriptionem apud Leandrum luculentam habemus.

LACVS COMENSIS, olim LARIVS.

LARIVS LACVS (quem hodie *Lago di Como* ab oppido sibi adiacente, vocant) à Laro aue, Græcè sic dicta, quæ Latinis fulica dicitur, quibus abundat, nomen accepit. à Septentrione in Austrum ad 60, millia passuum producitur; vndique coronatur montibus, quorum cacumina, castanearum arborum nemora habent; latera, vineæ oleæque, radices verò, filuæ; in quibus ferarum venationes frequentes. in margine autem Lacus, Castella confidunt; inter quæ in Meridionali ripa, Comum est, clarum oppidum, à Gallis Orobyis, aut vt quidam vult, à Cenomanis conditum, Romana Colonia postea à Diuo Iulio ibi deducta, in quibus quingenti illustres fuere Græci, vt auctor est Strabo, ex quo Nouum Comum appellatum est; in amœnissimo loco positum, adeò vt ad solas delicias excogitatum videatur: nam à fronte pulcherrimum Lacum, à tergo campæstria culta, & omni genere fructuum feracissima habet; accedit etiam aer saluberrimus iucundissimisque. Hoc oppidum duos Plinius ætænitæ viros dignos nobis protulit, in quorum memoriam elogia in fronte Aedis Diuæ Mariæ Virginis à gratis ciuibus pietatis ergò marmoribus incisa, Anno 1558. ex Italia redeuntes legimus.

PATAVINVM TERRITORI

AGER Patavinus (quæ Marchiæ Treuifanæ portio) olim latius, nūc his terminis continetur: **A** Meridie Athefis fluius procurrit; à Septentrione Muso paruis amnis dilabitur; ab Oriente æstoria Venetiarū; ab Occidente autem Colles Euganei, & ager Vicentinus. Vnde hoc carmen perueteri vrbs Patavina sigillo inculptum legitur: *Miso, mons, Athefis, mare, certos dant mihi fines.*

Patet omnis hic circuitus centum & octoginta passuum milliā: in quo spacio sunt trecentum & quadraginta septem villæ seu pagi. Patavio municipalī iure hoc tempore subiacent septem insignia oppida, quæ sunt: Montinianū, Castrum Baldum, Atheste, Mons Silicis, Sacci opidum, Campus S. Petri, & Citradella. Item sex vici, Miranum, Oriacum, Titulum, & Luianum, Arquadū, Francisci Petrarchæ sepulchro celeberrimum, Consylium, & Anguillaria. Sunt præterea in hoc territorio Euganei colles Pociis decantati; & iuxta hos Aponus vicus & fons, cuius Claudianus & Martialis meminere; Item Cassiodorus in epistolis, ubi Theodoricus Rex eos restitutos curat. Huius agri Patavini tanta est fertilitas, vt ex abundantī frugum copia vicinis quoque ciuitatibus, absque vlla suorum ciuium inopia, quæ ad vsum vitæ necessariæ sunt, largè multa suppeditat. Generositas vini magna est. Venationes, aucupia, & piscationes frequentes. Adeo fluminibus irrigatur, vt (maximo incolarum commodo & vtilitate) nullus agrestis vicus ultra quinque passuum milliā distat à flumine. Hanc omnium rerum mirabilem copiam atque abundantiam vulgò triuiali prouerbio demonstrant, dicentes: *Bononia la grassa, Patua la Passa*, ac si Latine dicas, Patavium fertilitate Bononiam (quæ fertillissima est) superare.

BRIXIÆ TERRITOR.

QUIA nemo recentiorum (ne dicam quoque veterum) hanc urbem doctiori aut luculentiori stylo descripserit, quam Pighius in Hercule suo Prodigio: de eadem hunc eundem audi: Brixia, ita ad radices montis est posita, antiquitate amplitudineque ædificiorum cum multis urbibus Italia: certare potest. De hac autem epigramma non inelegans tale prodidit Julius Cæsar Scaliger, nostri sæculi poëta præclarus: Quæ pingues scatebras specula delectat ab alta Postulat Imperij Brixia magna vices. Cælum hilarum, frons lata urbi, gens neficia fraudis. Atque modum ignorat diuitis vber agri. Si regeret patrias animis concordibus oras, Tunc proterat dominis ipsa iuberet ius. Propter dissensiones etenim urbs olim Gallorum & Insuorum vicinorum iugo oppressa, varias passâ est calamitates: nunc tandem sub Venetorum Imperio quieta floret opibus, ac mercatura frequenti, rebus omnibus affluens, solertis ingenij populo ac nobilitate magna frequens. Agro item olei, vini, frumentorum, fructuumque omnis generis excellentissimorum fertilissimo locuples: habetque metallorum venas fecundas, in primis ferri & æris: vnde maximus civitati redit quæstus. T. Luvius alijque magni auctores tradunt, Brixiam regum, Romanorum tempore à Gallis Cenomanis esse conditam, quam postea Romani, Transpadana Gallia in potestatem redacta, suæ ditionis item fecerunt. Constat ex Livio, hâdem populo Romano constantissimè quondam præstitisse, atque præcipuè difficillimis Annibalicis belli temporibus. Coloniam Romanorum factam esse voluit bello sociali confecto, cum Veronam & alias trans Padum urbis Cn. Pompeius Strabo Præci Magni pater colonias deduceret. Nec diu postea C. Cæsaris auspicio simul cum alijs Transpadanis ius Romanæ civitatis accepit, atque sub Imp. Romanis deinde, quamdiu Imperium in Italia stetit, a modum floruisse constat. Testimonio sunt antiquitatis monumenta varia, quæ adhuc in eadem urbe, vicinoque territorio passim reperiuntur: nimirum pulcherrimæ mariorum inscriptiones, statuarumque tituli, atque illustrium hominum epitaphia plurima, ex quibus urbis illius amplitudo præca facile colligi potest.

VERONENSE TERRITOR.

DITTO siue ager huius vrbis patet in longitudine, à Baruchello oppidulo Riuam vsque (quæ est in vltimo Benaci lacus recessu) 65. milliaria Italice in latitudine, quæ sumitur à Turre confinium ad vsque Riuoltellam 40. Comprehenditque in vniuersum 1443378. campos, (sic Italicum vulgus mēsuram, qua agros dimetiuntur, nominat) quorum 1223112. fertiles, 220266. verò steriles sunt: qui tamen indies colonorum diligentia feraciores feduntur.

Est in hoc tractu altissimus mons, (tabula eum inter Benacum lacum, & Athesim fluuium ostendit) Baldum vocant. Herbilegis hic maximè notus est, qui ad hunc vndique confluentes, multa herbarum radicumque genera, in medicinis necessaria, & vitæ humanæ opulantiæ, colligunt.

Est etiam hic in valle quadam, Policella dicta, locus Negarina nomine, vbi saxum durissimum visitur, in quo mammæ ad iustam muliebriam formam sculptæ; ex quarum papillis perpetuæ stillant aquæ: quibus si lactans mulier papillas adasperit & lauerit; exsiccatus aliquo, vt fit, vel morbo, vel alio casu, illi lactens humor reuocatur. Sunt & aliæ huic tractui aquæ, non minùs ornamento à natura quàm vsui attributæ.

CREMONENSIS AGER.

SITA est hæc vrbs in Gallia Cisalpina, sub Cenomanis populis, vt Prole-
 mæus, vel in decima Italiæ regione, vt Plinius perhibet: ad ripam Padi
 fluminis. Agrû habet planû, omnis generis frumenti, etiam vini, fertilē. cetera
 quæ humano generi ad vitam tuendam expetuntur, beneficio fluminis, affa-
 tim in vrbem afferuntur. Multas calamitates perpeſſa est, frequentibus afflicta
 ruinis: Primùm Antonianis temporibus quando ab Augusto Imp. rerû po-
 sito, ager est militibus datus: Deinde Vitellianis, apud Bebriacû peracta pu-
 gna, cùm quadraginta millia armatorum irrupere: calonû, lixarûque ampliot
 numerus, vt Tacitus refert; quàm omnia sacra profanaque in igne confide-
 rent, Solum Mephitis templû stetitæ mœnia, loco seu numine defensum.
 Gothorum quoque tyrannide, deinde Longobardorû sub Gedulpho rege.
 Anno à Christo nato D. C. X. X. euerſa. Frederici etiam Aënobarbi vim per-
 tulit, deiectis vsque mœnibus. Post hæc bellum ciuile inter Guelfos & Gibel-
 linos in ea exarſit, Anno M. C. C. C. XII. Tandem sub Mediolanenſium Vice-
 comitibus & Ducibus aliquantisper vires reſumendo, reſtoreit. atque hæc-
 enus sub iſdem feliciter & tranquillè reipublicæ ſtatû conſeruat. Habet hæc
 vrbs arcem, ſi quæ alia in Italia, munitiſſimam, hoſtibusque formidabilem. est
 in ea quoque turris altitudinis admirandæ, in primis ſi cum Italis conferatur,
 vnde vulgari eam prouerbio & rhythmo celebrant; cùm aiunt: Vnus Petrus
 in Roma, vnus Portus in Ancona, vna turris in Cremona.

CREMÆ TERRITOR.

EST Crema Venetorum oppidum, præsidium & arx, in confinibus Mediolanensium. Hoc, vt Leander scribit, sub eorundè Venetorum imperio ita creuit incolarum frequentia, ædificiorumque elegantia, vt inter maximè Italiæ nobiliora loca nomen meruerit. vnde vernaculo adagio dicunt, Barleta in Puglia, Pratum in Tuscana, Crema in Lombardia: horum trium in Italia locorù nobilitatem, splendorem & diuitias, denotantes. Veneri sæpiùs tentauere ex hoc opido ciuitatem facere: incolæ tamen hætenus resistere, verentes, ne, quod iam inter maximi nominis opida censerur, vix tum inter ciuitates mediocres nomen sit habiturum, Sicutum est in amœna planitie; loco amplum & spaciosum; mœnibus munitissimum; opibus inclytum, populo frequens, & rebus ad vitam mortalium necessarijs affluens: habet enim territorium fœcundum, cultura diligenti multo fertilius redditum: multique aquarum riuuli, piscium vario genere repleti, agros irrigant. Scribit Blondus hoc oppidum à Friderico Barbarossa, post afflictam Cremonam, in eius ciuitatis damnium, opprobriumque exædificatum. Sunt alij, teste Leandro, qui putant à ciuibus Parasij vrbis, ab Episcopo Mediolanensi ob hæresim destructæ, conditum: Cremæque nomen illi inditum, in crematæ patriæ memoriam. Iudicium lectoribus relinquo.

T Y S C I A.

TYSCIA terra pernobilis, pulchra lautaque est: Indigenæ ad omnia pacis bellique temporibus, ingenio promptissimo: nec minus ad studia literarum, quam negotiationes. Gentem ceremonijs & cultui diuino maximè semper addictam fuisse, ex prisca Auctoribus constat. In ea hæc sunt. Vrbes maxime præ ceteris memorabiles; Florentia, Sena, Luca, Perusia, Pisa, Viterbum, &c. Florentia sita est in vtraque Arni fluminis ripa, quatuor pontibus iuncta: Splendore ac elegantia summa est, quam obrem vulgò Florentia Bella nominatur, vt quæ flos videatur Italix. Nobilissimis enim ædificijs tum Diuino cultui, tum Ciuium vsui paratis nitet. Imprimis est admirabile Fanum D. Mariæ floridæ, totum ex marmore crustatū cum Hemisphærio stupendi operis; iuxtà turris stat eximia tintinabulorum, tota item marmore; modicoque post intervallo veterrimum Martis templum, forma rotunda. magno ingenio constructum, & nunc D. Ioanni Baptistæ sacrum. Valuas habet ex ære, fusili opere, tam raro ratificio factas, eas præfertim, quæ contra Fanum D. Mariæ Floridæ sunt, vt omnes omnino, quibus ingenij vis adfuit vlla. reliqua in Europa tota similes esse nuiquam arbitrentur. Sena iacet in colle. præcelsis cincta crepidinibus tophinis, frequentia nobilium ædificiorum nitens; è quibus ædes maxima D. Virgini Matri sacra, splendidis ac sumptuosis quæ in tota Europa sunt Fanis annumeranda, siue pretium marmoris, ex quo tota constat; siue excellentiam operis ac artificij, quo facta, spectes. Perusia colli insidet Apennino, maiori agræ parte fructiferis & amoenis assurgente collibus, vini nobilij, olei, ficuum, pomorum, aliorumque optimorum fructuum feracibus. Pisa, vrbs olim felix & admodum beata, non solum ante rei Romanæ florem, sed etiã illa iam vigente; ac item postea multis annis fuit. Docent id insignes victoriæ nauales, quas habuit. Viterbum iacet amœno spatiosoque loco, iugis Cyminijs, à tergo imminentibus, plurimis haud pœnitendis operibus nitens; inter quæ fons est insignis, & maxima cum admiratione spectantium copiosus. Luca in planitie sita est, non solum à collibus, ædificijs perhonestis; gens lauta, prudens, ingeniosa; vt quæ libertatem sibi diu sapientissimè conseruauit integram; etsi finitimum bellis haud raro fuerit petita.

REGNUM NEAPOLITANVM.

VNIVERSVM hoc regnum hodie continetur inter Adriaticum & Tyrrhenum mare, ab amne fruento, & Fundis, vsque ad Fretum Messanæ, continetque nouem opulentissimas amoenissimasque Italie regiones: Ex sunt, Latij pars, Campania felix, Lucani. Calabria, Magna Græcia, Salentini, Apuli Peucetij, Apuli Dauni & Aprutium. Vrbs, quæ regno dedit nomen, lautissima ciuitas Neapoli, maris littori & amoenissimorum collium radicibus apposita est, Aërem habet placidissimum & mollem, agrum iucundissimam, eoque hac ætate Principes illustresque viri non minori frequentia quam olim, Neapolim concurrunt: etenim vniuersi ferè regni huius regali maiorem anni partem hac in vrbe exigunt, adeoque splendidissimas ferme omnes habent: vnde Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, Equitum, Doctorum, Baronum ac nobilium hominum plena confertaque adeo est, vt paucissima Orbis terræ ciuitate, huic exte: quanti incolarum nobilitate posse censeam. Vrbs spatium amplectitur magnum, inter mare amplexuissimamque colles ædicata magnificè, mœnibus firmissimis, præsertim haud pridè Iulii Caroli V. Imp. conæpta, munitaque. Arce: fortissimè tunc hæc, Castellum nouum, hoc Alfonso primus in laurauit, operibusque maximis sepit, adeo vt mirabilis Europæ totius propugnaculis adnumerari merito queat. Castellum hinc Capuanum, quod nunc concilij: habendis, & Imperij, ciuitatisque negotijs attributum est. Item Castellum Oti, modico extra urbem spatio in scopulo (Meagrum veteres appellabant, ciam tam nati, Præter hæc, Castellum Santemenele est in rupe mœnibus vrbs imminente, Iupedio, ibus inuisa. Carolo V. mirificè commanatum. Extra muros Australi parte mœles in mari, opus arte summa factum conspicitur, ad Portus commoditatem atque tutelam, nauibus ex omnibus fere orbis partibus perpetuo pleni. Gymnasium etiam omnium disciplinarum Neapolis habet, ad quod studiorum ex toto regno maximus fit concursus.

Extra magnificentissimam hanc ciuitatem, ager amoenissimus atque iucundissimus est, non solum rebus ad hominum animaliumque necessitatem, sed etiam ad voluptates atque delicias opportunis vndique coarsctus. In primis omne genus frumentatum, vniuersumque nobilissimum summam abundantiam fundit, adeo, vt qui non viderit, tantam vnus iuged cum frumenti, tum vini vberitatem esse posse, haud facile credat. Cilles item hoc in agro feracissimi, plenique nobilissimorum fructuum, & aliqui theatrorum intar areas planas cingente, venationibus ferarum oportunas.

A P R U T I U M.

TERMINOS huius hodie faciunt mare Adriaticum à Septentrione; Trontum, olim Truentum, à parte Occidentali; Fortorum, quondam Frento flumina, à parte Orientali: à Meridie habet Apenninum montem: quamvis & ultra hunc aliquibus in locis sese extendat. Hanc autem Alfontus Magnus à Tragonia rex diuisit in duas, in Aprutium Citeriorem nempe & Vltiorem: quam Vltiorem solam hæc tabula comprehendit. Diuiditur hæc à Citeriore, flumine Pescara, ab antiquis Aterius dicto. Tradit Scipio Mazzella in sua Regni Neapolitani accuratissima descriptione, hanc regionem esse situ naturaque munitam, & incolis Istrenis habitam: eius agrum esse vini & armenti fecundum. Vrbes huius primariæ sunt Aquila, Interamna, Amatrice, Atria, Pinna: & quondam Amiternum atque Furconium: ex cuius ruinis Aquillam hanc quinque millibus distantem ædificatam in colle scribunt Volaterranus & alij. Vrbs hæc sita est in agro omnium rerum fertilissimo: ut cuius brassica capitata (cauli capucci vocant) triginta, interdum quadraginta libras adpendere tradit Mazzella; ad eum ut non frustra Martialis dixerit, *Nos Amiternus ager felicibus educat horis*. Croci in huius pomærio tam insignis prouentus, ut inde singulis annis pretium quadraginta millium ducatorum aureorum recipiant. Forum hinc rerum venalium celebratur quorundam à populis circumiacentibus. Habet centum & decem templa. Circa hanc urbem descubibit Blondus saxum, sub quo fons olei, Petronici vocati, maneat: quod oleum à multis peti. um addit: at diligentius à Teutonis Hungarisque colligi & Asportari, quam ab ipsis Italis. Idem supra hanc urbem, circa Aterni fluminis fontem dicit sibi ab accolis ostensam pyrum colli innatam taliter fastigiato, ut aqua pluens in eam atborem, triplici facta diuisione in tres magnos amnes, diuersas petentes regiones, Velinum, Truentum, & Aternum, dilabatur.

S I C I L I A.

Nemo veterum Historicorū vel Geographorū non meminit, atque studiosè hanc Insulam descripsit; imprimis Strabo, Plinius, Solinus, alijque. Hanc optimam Insularū omnium appellat Diodorus: Solinus item, quicquid hæc siue solit, siue hominis ingenio gignit, proximū esse his quæ optima iudicantur, scribit. Ex Neotericis verò sic eam describit Vadianus: Sicilia non fertilitate modo (ob quam tamen Ceteri & Baccho à veteribus cōsecrata fuit; & horreum etiam Urbis Romæ credita) sed frequentia atque vetustate oppidorum, annuum commoditate, & rerum gestarum memoria, victorijque Pœnorum & Romanorum alternantibus, super omnes alias insignis. Urbes eius septuaginta duas Plinij ætas numeravit. hodie duodecim Episcopatus feruntur, latè patentibus diœcesibus. Tenuère eam multis annis Sueuorum Duces. Ab Anglis & Lotharingis etiam petita inuasaque fuit, hoc maximè tempore, quo in Syriam & Saracenos expeditiones fumebantur. Postremò in Regum Arragonum Hispaniæ manus peruenit, hodièque ipsam obsequitur. Neque alia est, quòd quidem sciam, toto Orbe Insula, quam ex æquo Græci & Latini scriptores partim nobilitate Insulæ, partim autem occasione rerum gestarum, celebriorem reddiderint.

Qui plura velit, Benedictum Bordonium, qui omnes Orbis terrarum Insulas vno volumine cōprehendit; Leandrum Aibertum; Dominicum Nigrum; Franciscum Maurolicum; Marium Aretinū, qui eam doctissimè; & tandem Thomam Fazellum Siculum, qui eam exactissimè plenissimèque describit, legat: apud quem quoque Ætææ montis historiam habes; de quo etiam Petrus Bembo peculiatem libellum edidit. Sed lege etiam Ciceronis Orationes in Verrem.

S A R D I N I A .

SARDINIA Insula quæ priscum nomen adhuc retinet, ad Meridiem Corsicæ iacet. Hæc quia conformis esset cuidam quasi humano vestigio, iacob illam Timæus Sandaliorum, ab effigie soleæ appellavit: item Manlius: *Sardiniam in Libyco signat vestigia plantæ.* Quod etiam Silius in carminibus suis refert, ipsamque frugum abundantia, præcipuè tritico, spectatissimam esse: atque adeò, ut ab Aristæo quondam subactam fabulæ dicant, quæ præstantissimum omnium agricolam exstitisse ferunt. Sed solo quàm cælo melior: nam ut fœcunda, ita pestilens est; quod æstiuo tempore, ac in locis maximè fertilibus, ubi paludes multæ insident, veluti in Australi parte accidit, quæ planitie tota sternitur: nam quæ Arcton respicit, scopulis aspera, ac immitis Aquilonaribus flatibus est, at morbosa minus. Solum argento diues est. Serpentibus caret. at Solifugam parit, animal exiguum, araneis simile. Aliud hic quoque malum in herba est Sardonica nomine, quæ in fontaneis aquis nascitur: neruos enim vescentibus contrahit. Hibernæ pluviæ in æstiuam penuriam conferuantur; nam rarò ist hic imbres cadunt. Stagna pisculentissima sunt. Similiter fontes calidi & salubres aliquot locis scaturiunt, qui medelas hominibus adferunt. Hæc, Romanorum rebus collapsis, Saracenis aliquando paruit: ab his interim à Pisanis vendicata fuit. Nunc verò vnà cum Siciliæ regno Hispanis subest.

C O R S I C A .

C O R S I C A Maris Mediterranei Infula, varijs olim populis inhabitata fuit. Hodie bifariam in duas partes eam distinguunt. Plagam: quæ orientem Solem respicit, Latus interius, partem verò huic obuersam, Latus exterius vocant, Pars quæ Italiae propinquior est, Cismontana; & quæ versus Sardiniam excurrit, Ultramontana dicitur. Incolæ tamè alter alterum Ultramontanum, se ipsum verò Cismontanum, ad montium situm respicientes, appellant. Infula est ab omni parte aditu difficilis, quum præruptis vndique collibus comprehensa sit. Interius similiter magna ex parte montosa, ideoque frumenti non adeò fertilis est, Vino tamen commendatur, quod hinc Romam exportatur, Corsicumque à loco nomen habet. Gignit & equos feroces, & canes venaticos spectatæ magnitudinis: Musmo quoque animal. Plinio auctore hic est, arietis genus, quod lanæ loco villum fert Caprinum. Mosoli hoc hodie vocant. Hoc animal tamen à Strabone in Sardinia describitur. Incolas strenuis militibus Italia habet. Mel amarum veteres hic inueniri scribunt. Hęc infula primum à Tirrenis occupata fuit, deinde à Carthaginensibus: his eam eripuerunt Romani, qui eam tenuerunt vsque dum Saraceni eos expulerunt. Hos ex ea proffigarunt Genuenses. Tandè capta à Pisanis. Pontificibus cecidit. Vltimò ad Genuensium iura redijt, quibus hæctenus obedit. Hanc infulam tam accuratè, ex Augustini Iustiniani commentarijs describit Leander Albertus, vt omnino nihil in ea desiderari posse videatur.

I S C H I A I N S V L A .

Terramotibus hanc insulam ab origine obnoxiam fuisse, ignes, calidâque aquas sapius exinde em-
 ptas, ex Strabone Plinioque discimus. Epomeum montem ille vocat, hic Epopon (\$, Nicolai hodie
 indigentat) quem ex eadem causa è fundo emicuisse, concussum, interdum ignes euomuisse tradunt.
 Hinc fabula nata de Tiphone gigante, (apud Homeum, Virgilium, Silium, Lucanum, alioque,) vt idem
 interceptat Strabo, quem iacere sub ea, obuoluque corporis flammâ exspirare & aquas, fabulantur:
 vtriusque enim ad miraculum vique feracem docent etiâ ex recentioribus Io. Elysius, Franciscus Lom-
 bardus, Io. Pontanus, Solenander, Andreas Baccius, & instar omnium luculentissimè huius tabulæ auctor
 Iasolinus, qui numerat in ea, præter octodecim balneas naturales ab alijs descriptas, triginta quinque à se
 primum detectas, Idem præter hæc balnea ostendit in eadè nouemdecim sudatoria, (fumarolas vocat)
 & quinque arenas medicatas, ad luburationis, in medicis, vltum. De igne subterraneo hoc Aristoteles
 in Admirandis, nempe afluuaia hic esse, ignea quidem vi, feruentique ardore supra modum ardere, nec
 tamen flammam emittere, at contra accipe hanc historiam ex Elysijs, Pandulpho, & Pontano. Est locus
 in hac insula M. P. ferè ab vrbe cognominè, qui Cremate à fædo incendio, quod hic sub Carolo I. A.
 no millesimo trecentesimo primo accidit, nomen retinet, Hic enim ruptis tunc terræ visceribus, ex anhe-
 lato incendio, non modica sui parte ita conflagrauit: vt viculum igne absumptum, post voragine absorp-
 serit, prouolutique ingentis magnitudinis in sublime faxis, fumo, flammis puluereque immixtis, postque
 per agros sparsim impetu suo iactatis, maximè vberenti, atque amencam insulæ regionem vastauit. Dura-
 uitque hoc incendium binos continuos menses, quo factum, vt multi homines & animalia ea clade per-
 tierint: multique inde concessis nauibus in vicinas insulas, continenterque aufugere coacti fuerint.
 At non minus aliarum rerum hæc insula ferax. Vina enim in ea celeberrima & multi generis, vt quod
 Graecum, Latinum, Sabinum, & Caudam cabali nominant. Frumenti, Idq; optimi, circa Epomeum
 montem, dices. In ea cedrus, citrus, cotoneus vbique. Alumen, sulfur, ex eius subterraneis effoditur. Ne-
 que auro immens, contentantibus hoc olim Strabone, quondam Elysijs, & hodie Iasolino. Circa Ligo-
 rum: (vulgò sic dictum) montem multa venatio fasanorum, leporum, cuniculorum, aliorumque anima-
 lium siluestrium. Ad promontorium S. Angeli piscationis magnus proventus, etiam corallij. Haud pro-
 cul inde est Ficus (sive Fichera) portus, vbi aqua è terra ebulliens, in qua carnes & pisces exiguo tem-
 pore coquantur: eaque nihilominus est boni saporis. Inibi fons Nitroli dictus, in quo illud admirandum,
 præter eius in sanandis morbis viuitates, quod in eo linum impositum, spaciò trium dierum, ad summam
 perducit albedinem.

M E L I T A .

HÆc procul abest à Pachino Siciliae promontorio, sexaginta *M. P.* periculoso freto disiuncta. centum triginta *M. P.* in ambitu colligit. Ea nunc corrupto vocabulo Malta dicitur: & in ea ciuitas eiusdem nominis. In duo ad Aquilonem promontoria prominet. quorum alterum Iunoni, alterum Herculi olim sacratum erat; in quibus celeberrima deorum templa fuere: quæ non ab incolis tantum, sed ab exteris quoque, etiam hostibus, maxima in ueneratione habita fuere. Habet etiam optimos portus, ex quo opibus aucta. Et præcipue in componendis ex lino telis, potens quondam fuit. Cumino hodie & xylino lino fertilis. Hanc olim Diuus Paulus adpulsu suo naufrago nobile reddidit. Sed & his annis proximè elapsis, fugata illa Turcarum maxima classe, Hierosolymitanis Equitibus eam fortiter atque immortalis gloria defendentibus, multo celebrior facta est.

C O R C Y R A vel C O R F U .

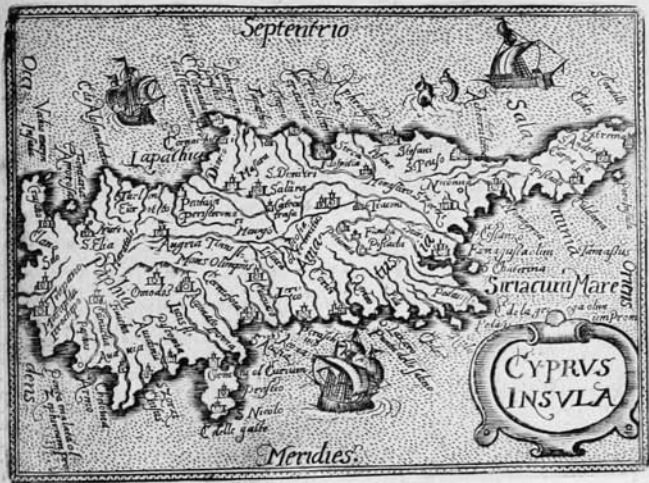
CO R C Y R A Insula sic dicta ab vna ex filiabus Afopi, quam Neptunus rapuit, & in hanc detulit, vt scribit Diodorus. ex qua natus est Pheacus à quo deinde Pheacia, quæ prius Scheria vocitabatur. Callimachus Drepane, nostra verò ætas Corfu nominat. Decem M. P. à continente est. Fœcûda quidem, Homero teste: & vbi felices viri nascebantur, rerum maritimarû maxime studiosi. ait enim, Phæcibus nullam esse sagittandi curam: sed in malis, remis, nauibus occupati, alacres spumofum mare fulcant; & alio in loco dicit vt Phæaces in nauigando cæteros viros præstât, ita in texendo mulieres. Hoc enim muneris illis Minerua largita est, vt & scitè manibus operarètur, & bonam mentem haberent. Insula qua parte Septentrionem spectat, plana; qua verò Meridiem, alpestris ac importuosa est. Habet tamen hæc pars aliquem sinum à cautibus liberum, & à vento tutum. quo in loco ex fonte fluuiolus quidam mare inuadit. Opidum primarium in ea, vnà cum insula Corfu vocatur. Aliquando Corinthiorum, aliquando Samiorum colonia fuit: nunc Venerorum ditionis est; qui arcem munitissimam opido adiunxere, præsidio contra Turcarum insultus.

C A N D I A olim C R E T A .

C R E T A hodie Candiã vocant: maior est Cypro, minor: autem Sicilia & Sardinia, quibus solis in toto mari Mediterraneo cedit: interim nobilitate & fertilitate par omnibus. Olim centum urbibus claram fuisse præci scriptores tradunt: earum circiter quadraginta Phnigiætas novit. hodie verò, Bellonio auctore, tres tantù alicuius nominis habet: quæ sunt: Candia, Venetorum colonia, vnde insulæ nomen; Canea & Rhetimo. Ambitus insulæ quingentorù viginti milliù passuum est. Vbiq; montosa, obque id incolæ admodù venationibus addicti. Nullus inibi nauigabilis fluvius. Sed neque noxium animal gignit. Hanc insulã nobilẽ & toto terrarum orbe cognitã, facit optimũ vinum, quod incolæ Malvasiam vocant, indeque per omnes Orbis ferè partes aueritur. Hoc vinũ antiqui Prammium vocarunt: auctor Bellonius. Cupressorum arborum ad naues fabricandas, hic maxima copia. Hæ tanx altitudinis nascuntur, adẽ vt spectabilis nihil humano visui sit, inquit Dom. Niger. In hac Insulã Labyrinthus fuit à Dædalo ad Aegyptij exemplar (Plinio teste) fabricatum. Huius adhuc extare vestigia Georgius Alexander eius insulæ Præsul, apud Volatertanum auctor est. Mons est effusus (inquit) ac vndique concauus, vnatanum & angusta via aditur. Dux loci peritus præcedit eũ ardente funali, inextricabilẽ errorem per tenebras monstrãdo. Petrus Bellonius verò, antiquorù operũ diligens inuestigator, & qui hanc insulam nostra tempestate non otiosẽ perlustrauit, lapidicinam hic olim fuisse, non Labyrinthum ait; vulgo Cretensi sic tamen vocari: quod verisimilius est, cum Plinius scribat suo tempore nulla exstisise eius vestigia. Sed huius loci ex Bellonio hic adijciam descriptionem: Locus est inter Gnosium & Corinam, qui cum olim ad lapides excidendos admodum idoneus videretur, indigenæ eius loci lapidicinam ibi construxerunt: ex qua cum multi lapides indies exciderentur, multa subterranea excisa sunt diuerticula, ita vt cum quis per lapidicinã incedit, in multos anfractus incurrat. Letho flumini vicinus est Pseudolabyrinthus ille, in quem cum quispiam est ingressurus, necesse est eum rusticos è vicino paggo accersere, vt cum candelis ingreditatur. Sed in ea tot vesperiliones stabulantur, vt nisi quispiam sibi ab eis caueat, dum obuolant, suis alis faces extinguant.

C Y P R V S .

CYPRVS inter maiores maris Mediterranei infulas locū sibi vendicat. Tota infula figura parte altera longior est. Huius Metropolis & Regia, est Nicofia. Est & Famagofia vrbs nobiliffima, & totius infulae Emporium, portu & veftigalibus diues. Nulla infularum est inferior; nam & vino abundat, & oleo; frumenti quoque fatis habet. Aeris etiam metalla in ea fuerunt, in quibus vitriolum & rubigo aeris nafcebatur, ad Medicinæ vfum idonea. Canna mellis multa in ea reperitur, ex qua faccarum excoquitur. Vini etiam, quod cum Cretico certare poffet, est ferax. Ex pilis quoque caprarum, pannus conficitur, cui Zambelloto noftra ætas nomen dedit. Multas res Infula ad alias gentes mittit, ex quibus lucra non pauca redundant. Alienis non multum eger, fed acrem parum falubrem habet. Tota Infula delicijs incumbit: feminae admodum lafciaæ funt. Tam eximia fertilitatis est, vt olim Macaria, id est, beata, dicta fit; & tantoperè luxuriæ dedita, vt ob id Veneri facra credita fit. Habet Infula in circuiitu quadringenta & viginti feptem millia paffuum, in longitudine verò ducenta. Sed vt huius Infulae fertilitas magis elucefcet, Am. Marcellini de ea elogium adijcere iuuat. Is enim in eius descriptione hæc refert: Tanta tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium Cyprus, vt nullius externi indigens admniculi, indigeus viribus, à fundamento ipso cartæ ad supremos vsq; carbafos ædificet onerariam nauem, omnibusque armamentis instructam, mari committit.

G R A E C I A .

VT in genere describamus omnium incolarum huius regionis viuendi morem, operæ prætiū rīsum est, Nobiles & ciues à ceteris plebeis, inſimæque fortuna hominibus diſcernere: nam qui in maiorī exiſtimatione haberi volunt, Principum, quorum Imperio ſubſunt, more veſtiti conſpiciuntur, ita vt qui ſub Venetis degunt, Venetos; & qui Turcis parent, Turcas veſtiti expriment. Cetera plebs ſub cuiuſcumque ditione ſit, tam in continētī quàm inſulis, aliquid ſuæ antiquitatis hæcenus retinet: nam plerique omnes comam ab occipite nutriunt, & à fronte ſincipur tondent, vtunturque magnis duplicibus pileis. In ſulares in religione exercitio vtuntur omnes ſermè eiſdemque ritibus eademque forma ceremoniarum. Plerique omnes Turcarum more non multum ſuppelleſtitiis habent, nec lectis plumis referis vtuntur; at eorum loco cucitras quaſdam habent, ex tomento ſiue lana confeſtas, Omnes odio habent viū aqua mixtum, & vique in hunc diem antiquū propinandi morem obſeruant, & præcipuè Cretenſe in eo autē differunt à Germanis, quòd iſti inuicem vrgent magnis culullis: Graci vero patius hauſtus quicquid propinent, vnde vt olim antiquitus, ita & nunc Graeci pro inebriari dicitur. Sed quia in bibendō certas quaidam leges ſeu ceremonias obſeruant, eaſdem prætereſſere nolumus. Primo vtatur valde humilibus menſis, & bibunt per vices; nunquam ordinem prætereſſentes, ita vt ſi quis antequam ad illum perueniſſet bibendi ordo, vinum poſceret, magna inſultuſtatī notaretur. Et qui promptiſſimus eſt ad inſundendū, poculū tener, ceterique omnibus ſolus per ordinem inſundit. Vtuntur in iſtis cōporationibus paruo quodam vitro ſine baſi aut pede, ita vt minimè manu reponi liceat, illudque omnino cōbibunt, ne guttari quidem vini reſiſcentes. Interdum ſeſe inuicem prouocant ad bibendū Germanorū more, & tunc quidem amplectuntur ſe mutuo, manumque; alter alterius contrectat, illamque oſculatur, frontique admouet; deinde malas ſiue genas tam dextram quàm ſiniſtram exoleculantur, ſed tunc non obſeruant bibendi ordinem. Et quia fortiſſimum illud vinū paruis hauſtibus potitant, & inde valde incaleſcunt, ſemper cantharum aqua plenum preſto habent, & ſimiliter magnos aquæ hauſtus inurgitant, vt ſeſe iterum refrigerent: aliter haud quaquam ſiſim ſedere poſſent. Mulieres non aduſtū illoꝝ comellaſtionibus, Vetus ille moꝝ ethnicorum deplorandi mortuoz, etiam hodierno die per totam Græciam oſeruat, vt & in vicinis regionibus. Nam poſtquam aliquis vita deſunctus eſt, mulieres certo quodam in loco conueniunt; & iunmo mane vluſatum quendam ordiuntur, percutientes peſtora, vnguibus genas lacrantes; extrahentesque capillos, ita vt plane miſerabile ſpectaculum exhibeant. Et vt nichil hæc myſteria peragerentur, mulierem conducunt egregie canoram, quæ ceteris præcinit, vt intermiſſiones, paſſas vocant, & accentus huius nœniæ melius intelligerentur: atque in hoc planctu laedæ virtutis deſuncti recitant, ab ipſius natiuitate, vſque ad extremum eius halitum,

I L L Y R I C V M.

IL L Y R I C V M, aut vt alijs placet, Illyris, regio est in ora maris Adriatici, Italiae opposita. Huius termini non ab omnibus iisdem limitibus circumscribuntur. Plinius enim hanc inter Arsam & Titium fluuios constringit. Ptolemæus verò eam ab Histria ad Macedoniae usque confinia secundum maris littora producit; mediterranea eius ad Pannonos & Mœsiam Superiorem expandit. Multo ampliores eam describit Pom. Mela, & Dionysius Alexandrinus, totam enim maris Adriatici oram à Tergesto ad Ceraunios usque montes, Illyrijs ascribit, eosque ultra Danubium fluuium habitare docet; Danubium namque inter eius flumina Mela numerat.

Illyricum nomen habet ab Illyrio Polyphemi scribunt auctores: quidam ab Illyrio, Cadmi filio eos denominatus ait. Totam Illyrici oram maritimam cum insulis vicinis, commodis instructam portibus scribit Strabo; cum quidem contra Italica ora huic obiecta, sit imporructa. Calida est vt Italia, & bonarum frugum ferax ora Illyrici, oleis & vitibus egregia; nisi quòd loca quaedam prorsus aspera sunt. Quæ supra hanc sita est Regio, montosa est tota, frigida & niualis; maximè quæ ad Septentrionem vergit. Incolæ huius olim Iatrocinij admodum dediti; hodie verò paulo mansuetiores, ligneis plerumque habitant ædificijs culmo contectis, præter paucas littorales vrbes, in quibus humanius degunt. Inter has primi nominis est Ragusi, olim Epidaurus, vrbs hodie Emporio & Repub. nobilis, quondam libera, nunc autem Turcis tributaria, eoque nomine (vt Nicolaus Nicolai in suis Observationibus testatur) quotannis 12000. ducatorum aureorum Ottomannis pendit. Hæc de Illyrico in genere; nunc de nostra hac tabula, quæ totum Illyricum secundum horum auctorum descriptiones, præterquam Plinij, minimè continet. Sunt verò in hac tabula, Histria, Slaunonia, Dalmatia, Bosnia, Carinthia, Carniolæ & Stiria pars: omnes ferè regno Hungariae vectigales, præter pauca matitima, quæ Venetis parent. Turca autem non minorum earum partem sibi subiugauit.

H V N G A R I A .

HVNGARIA à Drauo ad Meridiem sumit initium; à Septentrione, Sarmatis quos Polonos, & Getus quos VValachos dicimus, terminatur, ab Occasu Austriâ habet, superioris quondam Pannoniæ caput; ab Oriente Mysiam, quam Rhetianam nunc appellant. Danubius omnium quos Europa habet, fluviorum maximus, mediâ interfluit, atque in partes, nempe in citeriorem & vltiorem scindit. Citerior est ea vbi olim Pannoniæ fuerunt: hæc ab vltiore Hungaria Danubio, ab Austria, & Norico, radicibus Cæcij (sic olim dicti) montis: à Slauonia Drauo, à Bozna & Rascia Sauro fluminibus terminatur. Huius citerioris Hungariæ caput est Buda, regni sedes. Nobiliora in ea opida, Alba Regalis, coronatione & sepultura regum insignis, Strigonium metropolitana, Quinque ecclesiensis, Episcopalis sedes, præterea Sopronium, Taurunum, & Sabaria Diui Martini, & Stridon Diui Hieronymi patria erat. Vltra Danubiana Hungaria motibus Carpatijs supra Pofoniû incipientibus, & longissimo flexu ad litus Euxini maris porrectis, à Moravia, Slesia, Polonia, & à Russia distinguitur, vsque ad eum locum vbi regio est quam Maromarusiam vocamus. Ibi iam alij montes & silvæ ab eo loco Scuerinum versus tendentes, à Transilvania & VValachia Transalpina sepatant. Hanc vltiorê Hungariam Tibiscus fluvius piscosissimus, in montibus Maromarusijs ortus, mediâ interfluit. Hæc Hungaria habet oppida nobiliora, ad Septentrionê Pofonium, Tirnaviam, &c. ad Meridiem verò Colociam, Bachiâ, Zegedinum, &c. vltra Tibiscum, Varadinum, Dedrecinum, &c. tum fodinis auri & argentum. Senerinum, vbi pontis olim à Traiano Imperatore exstructi vestigia etiam nunc apparent, & alia quæ breuitas historica nunc prolixius vetat enumerare.

Incole Scythica lingua vtuntur, ab omnibus finitimis diuersa. Nulli regioni terrarum hominum robore, pecorum fecunditate, vbertate soli, metallorum copia cedens, cæli benignitate, & pulchritudine situs, omnibus Orbis regionibus suo iure possit anteceri. Tellus rerum omnium copia à natura donata; vbi aurum, argentum, sal, lapillos, colores effodere licet. Frumentum, pabuli, leguminis, & pomorum abundantia præstat. Neque deest amicorum copia piscium, & cupi confectura, in phœnice summis auri optimaamenta inueniuntur: quin & in vitibus in autifero solo satis aurum quandoque legitur.

HUNGARIA.

21

N 3

OSWIECZIMEN. ET ZATORIENSIS DVCAT.

HÆC est Regni Poloniæ, qua Silesiam attingit, portio. Olim verò ad hoc Regnum non pertinebat. Ofwieczimensis ditio Polonis cessit sub Cazimiro III. anno 1454. Zatoriensis verò sub Sigismundo I. anno 1548. post quadringentesimum ferè annum ad corpus & compagem Poloniæ redijt. Auctor Cromerus in suo Poloniæ Chronico. Sita est regio ad oram Vistulæ fluminis. Carpathum montem habet à parte Meridionali. Hunc *Crpak* vulgo appellant: Rusci *Biescid*; & Hungari *Tarczal* vocant. Germanis multis nominibus innouit, eam enim *Munch*, *Vatter*, *Wurtzgarten*, *Chremnitz* & *Semnitz* nominant.

OSWIEC. ET ZATOR. DVCAE.

92

N 4

T R A N S S I L V A N I A .

TRANSSILVANIA. Daciae olim pars, eius caput Alba Iulia, vel à Iulio Cæsare, vel ab Hiula potius quodam Hünorū Principe, ita dicta. Oppida complura nobilissima, in quibus Cibiniū, Brassouia, Colosium, Bisitricia & plura alia, à Germanis, quos nos Saxones appellamus, condita & habitata. In ea sunt Siculi, genus hominum ferox & bellicosum: inter quos nullus neque nobilis, neque rusticus, omnes eodem iure censentur, Heluetiorum instar. Transsilvania ipsa rerū omniū est feracissima, præcipuè auri, argenti, & aliorū metallorū; adhæc Salis montani. Equos generat nobilissimos; vino abundat; sed non æquè excellenti, vt Hungaria & Sclauonia, Transsilvaniā duæ cingunt VValachia; Transalpina, & Moldauia: illa Danubio; hæc Mari Euxino adnota: vtraque cum Transsilvania, eam Europæ nunc occupant partem, quæ olim Dacia erat. Sic totus iste tractus Transdanubialis, qui nō solū Hungariā vltiorem, sed Transsilvaniā quoque cum vtraq; VValachia continet; Danubio, montibus Carpathijs, Mari Euxino, & rursus eodem Danubio ex omni parte includitur. Est hæc regio pecoris, vini, frumenti, item auri & argenti, feracissima; vbi amnes nonnulli aurea ramenta ferunt, auriq; fragmenta quandoque sesquibralia trahunt, quum montibus sit vndique circumseptā in coronæ speciem. In siluis iubati boues; & vrsi, ac siluestres etiam equi, vtrisque eorum mira pernicitas: at equi iuba sunt ad terram vsque demissa; domesticis per se est mollis alterno crurum explicatu glomeratio.

P R U S S I A.

PRUSSIA, Latine Borutha, olim vocata Hulmigeriam, sicut adhuc quædam portio Regionis iuxta Vistulam, appellatur Culmigeriam. Putatur primum per omnem Prouinciam inhabitata à populis qui olim sederant iuxta Tanaim fluuium, Europam determinantem ab Asia: sed qui pertæsi sterilis illius terre, & egressi quæsitum fertiliorem terram, venerunt in Hulmigeriam, ibique confederunt, ille cti bonitate illius soli, nomine suo totam illam cognominantes regionem. Est Regio frumenti ferax, aquis irrigua, & hodie colonis plena, habes multa ambitiosa Oppida, sed & multi maris sinuosi flexus reddunt eam amœnam. Est in ea pecorum ingens vis, multa venatio, atque diues piscatio. Habet autem Prussia ab Oriente Lithuaniam, à Meridie Poloniam, ab Aquilone Liouoniam, & ab Occidua parte Pomeraniam. Maritima eius hodie in Urbibus & Arcibus Teutonice, at in rure interiori, pauci prisce linguæ homines manent. Habet maritimas vrbes, Montem regium, opus Regis Bohemiæ, vbi Principis nunc sedes est; Elbingen, & omnium nunc locupletissimam Gedanum (Dantiscum vulgò vocant) urbem insignem, magnumque mercatorum emporium. Hæc Munsterus. Hæc Prussia etsi Regem Poloniæ agnoscit, eius pars tamen proprium habet Ducem, qui se Ducem Prussiæ nominat. Isque Regiomontem, nonnullaque alia in ea oppida possidet.

In huius Regionis littore, Succinum, antiquis Glessum, incolis *Pimstein*, ab alijs Germanis *Angstein* dictum colligitur.

P O L O N I Æ R E G N V M.

PO L O N I A quæ à planitiæ terræ, (quam ipsi vernaculè etiamnum *Pole* vocant) nomen habet, vasta regio est, quæ Slesix ad Occidentem proximat. Hungaris, Lithuanis ac Prutenis contermina. Diuiditur in Maiorem & Minorem. Maior dicitur quæ Septentrionem aspicit, habetque Guesnam, Polnauiamque, insigniora loca. Minorem vocant, quæ ad Meridiem vergit, habetque nobilem urbem Cracouiam, ad caput Vistulæ, quæ regionem diuidit, sitam, reliquæ ciuitates parum nitidæ. Ex marceria domos ferè omnes componunt, plebsque luto linunt, Plaga regionis palustris est, & nemorosa. Potus genti cretensis. Vini rarissimus vsus, nec vineæ cultura cognita. Equitatu in bello maxime præstat. Ager ceteris fetax, multa genti armenta, multa ferarum venatio. Melle abundat. Habet & salis maximam copiã, quod ex terra eruitur. Habet & æris fodinas in montium iugis, Tatri, ab incolis distis: nec nõ sulfuris, Cromerus scribit Polonus ab Hungaris *Lenzel* vocari, à Lecho eorum genitore. Comprehenditur sub Poloniæ regno etiam Lithuania, quæ magna sui parte palustris, plurimumque nemorosa, & eò difficilis aditu, ac quodammodo inaccessa, aquis omnia obtinentibus; hieme commercia cum Lithuanis habiliora: paludibus & stagnis alta glacie concretis: miedue superinfusa, fiunt omnia mercatoribus peruisa. Rara in Lithuania oppida; villarum incolatus infrequens, Accolaru diuitiæ pecora, pelleque pretiosæ multigenum ferarum, quibus regio insigniter scæcet. Cereæ ac mellis abundans. Vfus pecuniæ genti nullus. Bisontes hæc regio producit; animalis genus est, quod incolæ *Suber*, Germani *Vrsuchs* vocant; quale nos Antuerpiæ vidimus anno 1570. Hinc & quoque illud animal quod Latini Alces, Germani *Elands* nuncupant. Sermo genti vt Polonis Sclauonicus. Caput Regionis Vilna est, Episcopalis ciuitas, tantæ magnitudinis, quantæ Cracouia. Domus tamen contigua in ea non sunt, sed veluti in rure, horu intermediant & pomaria. Omnis illa roborca materia quæ *Vrsghensibot* nostratibus vocatur, & ex qua in Germaniæ inferioris & Belgicæ maritimis regionibus vniuersa ferè lignea opera Architectonica tam publica quàm priuata, domorumque magna ex parte vtersilia fabricantur, his partibus cæditur, illincque ad nos per Balticum & Germanicum mare aduchitur.

L I V O N I A .

LI V O N I A porrigit se in longitudinem iuxta mare supra quatuor stadiorum millia; in latitudinem minimum ad M. C. C. stadia patet. Prussi, Lithuani, & Russi eam circumhabitantes; cetera Liouonicus sinus lambit. Habet hæc Liouonia, Curones, Estenos, Lettos, nationes tam moribus quam lingua diuersas. In arcibus & oppidis lingua Saxonica, aut, si maius Germanica, præuaret. Regio est nemorosa, plana, & sine montibus, fluuiisque intrigua, magna ex parte inculta; agri tamen fertiles. Nam si uinum & oleum, & alia quædam mitiori celo subiectis terris concessa diuinitus, excipias (nam his aduëcticijs tantum utuntur) cetera ad usum humanum necessaria, in ea reperiuntur tanta copia, ut cum exteris omnino largè communicentur. Piscibus enim & uenationibus abundat. Lepores in hac regione singulis anni tempestatibus colorem mutare, Munsterus auctor est; hieme enim albi, ætate uerò grisei sunt coloris. Hinc cera, & mella, cineres, pix arida, & liquida, quæ Ther uocamus; item illud frumentigenus, quod Secale Latini, nos *Rogge* appellamus, in magna abundantia quotannis ad nos adferuntur. Habet ciuitates amplas insignem ad elegantiam exstructas, inter eas principe loco sunt Riga, Bremensium Germanorum colonia, sita commodò loco ad amnem Duna. Emporium est, & metropolis huius regionis. Altera Riualia, quam Rhuteni Roliuam uocant, à Rege Danorum Voldemarò condita, portu in sinu Maris Baltici insigni clara. Hæc non est minor quam Riga in commercijs. Tertia Dorpatum, Russis finitima, qui eam *Iuryngopolis* appellant. Huius mœnia Beca fluuius alluit, ad negotiationes cum Russis peropportuna. Hic fluuius uo fertur alueo in Oceanum; qui cum de præruptis scopulis præcipiti lapsu ruat, idem vicinioribus accidit quod usu venire habitantibus ad Nili cataractas accepimus (inquit Letuenclaus) ut nimirum paulatim surdescant. Secundum hæc ciuitates oppida sunt alia minora, magnificis arcibus munita; primum Venda, propter anclam Magistri militiæ nobilitata, & in medio totius regionis sita, Dein Velinum, Petrouia maritima, Wolmaria, Ueseborgum. Vitestenum, Naua, & alia.

S E P T E N T R I O N A L E S R E G I O N E S .

Comprehendit hæc tabula tria Regna, Noruegiam, Sueciam, Gothiam, & partem Regni Daniæ, aliisque multas Provincias, vti sunt, Bothnia, Finmarchia, Finlandia, Lapponia, &c. Noruegia interpretatur Septentrionalis tractus aut via. Hæc mittit in reliquam Europam pisces ex genere Alleurum, frigore induratum & extensum in fuisse, vnde & ea Germani dicunt **Stoch-fish**. Captura eius laudatissima est Ianuario, quando superest frigus vt induretur, & qui clemetioribus mensibus capiuntur, magis sunt; neque sunt, idonei, vt exportentur. Tractus totus littoralis Noruegiæ est mitis: mare non congelatur, nisi non diu durat. Suecia, Regnum est diues argenti, æris, plumbi, & ferri, frugum, pecoris, & prouentu immenso piscium ex fluminibus, lacubus, & mari; venationibus quoque ferarum. Stockholm in ea est Regia & emporium, vrbs munita arte & natura. Sita est in paludibus imitar Venetiarum. Inde sortita est nomen quod sita in aquis, fundameta sint palis stabilita. Gothia, id est, Bona terra; Regi Sueciæ pareat. In ea est Portus & emporium Calmar, vrbs magna, habetque Arcem quæ operum magnitudine certat cum arce Mediolanensi. Apud Tingualia oppidum sunt fossiones optimi ferri. Hæc Zieglerus. Est in hac Tabula Islandia insula (veteribus Thyle dicta) miraculis, si que alia, clarissima. Etiam Groenlandia, paucis nota. Est hic quoque Frislandia insula veteribus prioribus ignota; neque a quod Neotericos Geographos aut Hydrographos eius villa sit mentio præter vnum Nicolaum Zenum Venetum, qui anno à Christo nato M. CCC. LXXX. varijs diutiusque in hoc Oceano iactatus procellis, tandem naufragus. ad hæc insulam appulit, Mare huic insula ab Occidente proximum breuibis & scopulis plenum, scaturum, & insulam eò Icariam ab incolis nominari scribit. De Groenlandia in insula dicit, hyemem ibi esse nouem mensium, ibidemque eo tempore minime plueri, neque ineuntis hyemis niues vnquam ante eius finem dissolui. Sed mirandum quod de monasterio Prædicatorum ordinis in hac Insula D. Thomæ dicato addit: Esse nempe non procul ab eo montem Ætnæ instar igniuomum, ibidemque ignitarum aquarum fontem, cuius aquis non solum omnia huius monasterij monachorumque habitacula hypocaustorum in modum calefaciunt, sed etiam omne genus ciborum, etiam panem, alio nullo adhibito igne coquant. Totâ huius monasterij fabrica ex topiis constat, quos idem mons inter ebullientes flammâs eructat. Hi ardentes topi enim, cum natura aliquid pingue habeat, & solidi sint, hæc aqua superius effusa, arida, & foraminibus tari atque leues relinquuntur; aqua verò in bitumen tenacillimum mutatur; quo postquam hi topi in firidurâ coniunguntur, conglutinantur, solidissimisque opus contra omnes temporis iniurias constituunt. Hortos etiam suos hæc aqua irrigatos, vario fororum, frugumque genere ridentem ferè semper habent. Sicut est hoc monasterium in Oceani littore & portum habet satis capax, in quem hæc fontis suas aquas euomens, adeo tepidum efficit, vt nunquam, etiam plaga sit frigidissima, congeletur. Inde hic tantus aquatiliu pisciumque ex frigidioribus locis concurus, vt non solum hi monachi, sed circumiacenti etiam acole facilliter vnde viuunt, habeant. Hæc inter alia de his Insulis Zenus, qui Zichimi aliquot in hoc tractu inularum Principis, classis præfectus factus, omnes hæc oras Septentrionales perstrauit.

R V S S I A aut potius M O S C O V I A.

DE huius regionis incolatum religione, ritu, viuendiq̄ more, hæc pauca. In religione ferè Græcorum ritum sequuntur Eorum Sacerdotes vxores ducunt. Imagines in templis colunt. Infantes cum baptizantur, ter in aquam toti immerguntur; aqua verò baptismatis singulis infantibus consecratur. Confessionem quamuis ex constitutione habeant, vulgus tamen eam Principum opus esse, & ad nobiles pertinere existimat. Finita confessione, penitentiaque iuxta deicti qualitatem iniuncta, signo crucis frontem pectusq̄ signant, magnòque gemitu clamant, Iesu Christe fili Dei, miserere nostri. Hæc est communis illorum oratio. Dominicam enim orationem perpauci sciunt. Communicant sub vtraque specie, miscentes panem vino, seu corpus sanguine. Pueris septem annorum porrigunt Sacramentum: dicuntque tum hominem peccare. Festos dies viri præstantiores peractis sacris, epulis, ebrietate, & vestitu eleganti venerantur; vulgus & serui plerumque laborant; dicentes feriari, & à labore abstinere, dominorum esse. Purgatorium non credunt: pro defunctis ramen sacra faciunt. Aqua benedicta nemo se aspergit, nisi à Sacerdote aspergatur. Ieiunant in Quadragesima septem perpetuas septimanas. Matrimonia contrahunt; Bigamum concedunt, sed vix legitimum matrimonium esse putant. Diuortia admittunt. Adulterium non appellant, nisi quis alterius vxorem habuerit. Mulierum conditio miserissima est: nullam enim honestam credunt, nisi domi conclusa viuat, adeoque custodiatur, vt nusquam prodeat. Gens astuta & fallax, & quæ magis seruitute quàm libertate gaudet. Omnes se Principis seruos fatentur. Tunicas oblongas, sine plicis; manicis strictioribus, Hungarorum ferè more gestant: ocreas ferè rubeas, easque breuiore, vt quæ genua non attingant; soleasque ferreis clauiculis munitas habent. Ventrem nequaquam, sed femora cingunt; atque adeò pubètenis, quò magis promineat ventrè, cingulum dimitunt. Iustitiam strenuè exercent in prædones. Furta & homicida raro capitali pœna puniuntur. Monetam argenteam habent, non rotunda, sed oblonga & ovali quodammodo forma. Pellibus nobilibus ac pretiosissimis, quæ hinc per totam Europam exportantur, regio abundat: & vbique ferè siluosa est.

T A R T A R I A.

TA R T A R I A hodie ferè vocatur, quidquid terrarum ab Orientali Oceano, siue Mangico, positum est inter Septentrionalem Oceanum, & Meridionales regiones. Sinam, Indiam partem ext. a Gangem, Sacos, Iaxartem (hodie Chafel) fluvium, mare Caspium & Mæotidis paludem; & ad Moscos pæne Occidentem versus: quia hæc omnia ferè occupaverunt Tartari, & in iisdem locis resederunt.

Tartarorum nomen anno salutis M. C. C. X I I. primùm in Europa auditum est. In *borderas* diuiduntur; quæ vox illis significat conuentus aut multitudinè. Homines statura quadrata, lata facie & obesa, oculis contortis & concavis, sola barba horridi, cetera rasi, corpore valido, animo audaci: equis atque animalibus quoquo modo interemptis suauiter vèlicuntur, demptis porcis, à quibus abstinent: inedia somnique patientissimi: equitantes porrò, si fames sitisque illos molestauerit, equis quibus insident venas solent incidere, hautioque eorum sanguinem pellunt. Et quoniam incertis vagantur sedibus, stellarum, in primis verò Poli Arctici, quæ ipsi sua lingua *Se'esnicol*, hoc est, ferreum clauum (teste Sigismundo ab Herberstein,) vocant, aspectu, cursum suum dirigere solent. Vno in loco non diu commorantur, rati grauem esse infelicitatem diu in eodem loco hæere. Iustitia apud illos nulla. Homines sunt rapacissimi, nempe pauperim; vt qui alienis semper inhiant. Auri & argenti apud eos nullus vsus.

Vides in hac regione Tangut prouinciam; hunc omne Rhabarbarù quod per totù terrarum orbè consumitur ad nos & vbique gentiù defertur. Est hic quoq; Cataia regio, cuius Metropolis est Cäbalu, quæ, vt Nicolaus de Comitibus tradit, duodetriginta Italica miliaria in ambitu habet, aut, vt M. Paulus Venetus scribit, trigintaduo. Quadrata est forma, in singulis angulis arces constructæ videntur, quatuor milliariorù circuitù habètes, in quibus continuè Imp. præsidia sunt. Quinzai verò vrbs Mangi prouinciæ, quæ Orientem versus ad Oceanum Eoum conspicitur, hæc amplitudine excedere creditur; hanc namque idem M. Paulus, quem circa annum à natiuitate Domini 1260. ibidem habitasse constat, centena milliaria comprehendere scribit. Idem Odricus asserit. In lacu dulci sita est. Sunt in ea 1260. pontes, quorum quidam tantæ altitudinis sunt, vt naues onerariæ pennis velis subter eos transeant.

C H I N A .

Tota hæc regio vni subest regi, tamquam monarchæ, quem Mundi Dominum, & Cæli filium vocant. Paquin vrbis versus Tartariam, regia eius sedes est. Ex hac numquam nisi tempore belli egreditur. Manquin ciuitatem quondam eius prædecessores habitauerunt, in cuius memoriam ibidem aurea tabula magno honore custoditur. Hæc, regis qui hodie regnat, nomen inscriptum tenet, regiturque preciosissima cortina, quam nisi festis diebus non retegunt, eamque tunc superstitionosa quadam obseruantia, quasi ipsam Regiam referret maiestatem, venerantur. Aiunt hunc cum bellum aduersus Tartaros gerit, in exercitum ducere trecenta peditum millia, equitumque ducenta: at gentem non adeo bellicosam esse addunt. Habet sub se gubernatorem, quali proregem, quem ipsi Tutan nominant. Hinc caularum totius regni disceptator & iudex. In iustitia administranda huic magna seueritas. Latrones & homicidæ perpetuis carceribus custodiuntur, donec aut flagris, fame, vel frigore vitam finiant. Quamuis enim ultimo supplicio (quod ferè flagellatione constat) condemnentur, sententiæ tamen executio adeo tarda, vt maxima horum condemnatorum pars in vinculis naturæ cedat. Hinc tantus incarceratorum vbique in ciuitatibus numerus, vt in vna vrbe Canton sæpenumero millesimum decimum quintum excedat. Furta, (quo nullum crimen his partibus odiosius) flagri verberibus crudelissimis puniuntur. Flagellationis hic modus est. Hominem pronum ponunt, manibus à tergo relegatis, hunc flagro ex arundine aut calamo facto, duas crurum percussunt, cuius ictus adeo vehemens, vt primo verberis sanguis eliciatur; secundus ictus adeo facinorosum excruciat, vt in pedes consistere nequeat. Singula crura singuli carnifices flagellant, tanta vehementia, vt plurimi ex quinquagesimo aut sexagesimo ictu vitam finiant, omnes enim nerui dirumpuntur. Lusitani reserunt singulis annis eo mortis genere ultra duo hominum millia interire. Flagrum hoc latitudinis est quinque digitorum, crassitudinis vnus, quod continuò aqua tingunt, vt flexibilis sit, & maiori impetu cadat.

Quod ad religionem huius gentis attinet, credunt omnes res creatas, omniaque inferna, atque horum gubernationem pendere à superioribus, atque Cælo, quem maximum omnium deorum credunt, eumque primo alphabeti characteri exprimunt. Solem, Lunam, & Stellas adorant, etiam Cacodæmonem, (quem ea forma quam nos Europæi, depingunt) ne mala eis adferat, vt ipsi ferunt. Sumptuosissima habent tam in vrbibus quam in agris templa. Etiam duplex genus sacerdotum: alterum candido vestitur, raso capite, & in commune viuunt, vt nostri monachi; alterum atro, promisso crine, & seorsum habitat, vt nostri presbyteri. Neutrum vxorem ducit, horum vita tamèn satis impudica & obscœna.

I N D I A.

NOBI LTISSIMAM totius Orbis terrarum partem INDIAM esse, neque maiorem regionem vno nomine comprehendi, omnes fere scriptores vnanimiter produnt. Ab Indo flumine nomen habet. In duas regiones, Gange flumine interluete, dividitur: quarum altera, quae Occidentalis est, Intra Gangem dicitur, altera ad Orientem magis, Extra Gangem cognominatur.

Hæc India vniuersa non gentium tantum, atque oppidorum prope innumeorum, sed omnium rerum prouentu (are tantum & plumbo excepto. si Plinio credimus) felix: fluminacum plurima, cum maxima: quorum irriguo procurfu fit, vt in vdo solo, proximantis Solis vi, nihil non magna quantitate gignant. Aromatibus, gemmisque, quibus præ omnibus alius mundi regionibus affatim abundat, totum fere Orbem implere videtur.

Multæ illi contiguæ sunt insule hinc inde in suo Oceano sparsæ, a deo vt merito Orbem insularum dicere quis possit. In primis in eo est Iapan, M. Paulo Veneto Zipangum dicta: quæ quoniam paucis abhinc annis haud multis cognita fuit; de ea hic non nihil dicere visum fuit. Insula est latissimè patens; cæli eandem fere elevationem cum Italia habet. Incolæ religioni, litteris, & sapientiæ sunt admississimi; & veritatis indagatores acerrimi. Nihil illis frequentius oratione, quam more nostro sacris in delubris exercent. Vnum agnoscut Principem, à cuius imperio & nutu pendent: Sed & hic sibi supremum habet, Voo illis dictum, penes quem summum est rerum sacrum & religionis imperium. hic fortasse nostro summo Pontifici, ille Imperatori nostro assimilari possit. Huic plebs animarum suarum salutem credit. Vnum tantummodo Deum adorant, triplici capite effigiatum, cuius nullam tamen reddere norunt rationem. Infantes apud hos baptizantur: ieiunij in pœnitentiæ testimonium corpora macerare student: Crucis signaculo contra dæmonum insultus, vti nos, se muniant: ad eum vt in religione, & viuendi more Christianos imitari videantur: quos tamen Patres Societatis IESV maximis laboribus in rotam Christiana religione imbuere satagunt.

PERSIÆ REGNUM siue SOPHOR. IMP.

DE Sophorum origine, ex Ioannis Barrij Asiæ Decadibus hæc transitulit Cælius Curio, in sua historia Sarracénica: Anno salutis nostræ M. CCC. LXIX. erat quidam Regulus inter Persas, Ardenelum oppidum obtinens, Sophi appellatus, qui se ex Alii Muamædis generi, stirpe, per Musam Cazinum eius nepotem, ortundum gloriabatur. Hic Babylonio Calyfa extincto, aduersa factione, quam Turcæ tuebantur, à Tartaris depressa cepit liberius suam de religione sententiam profiteri: & quia Hocemus Alis filius, à quo ipse se genus ducere iactabat, duodecim filios habuerat, volens aliquod sectæ suæ, quo à ceteris dignoscerentur, signum imponere, inistituit, ut qui suam sectam amplecti vellent, riam sub velo, quo caput Turcæ omnes inuoluunt. (tulibantem appellant) purpuream gestarent, quæ in medio extra tulibantem duodecim fastigia emitteret. Eoque mortuo successit filius Guines appellatus, qui tantam sibi in toto Oriente doctrinæ sanctitatisque opinionem conciliauit, ut Tarberlanes ille clariss. Parthorum Imp. qui Baiazetem Turcarum Regem cepit, per Persidem iter faciens, cum quasi sanctum aliquem vitum inuisere voluerit: ab eoque Guines triginta captiuorum, quos secum adducebat, millia dono impetrarit, quos ipse post in secta sua instituit; eorumque opera Secaidar eius filius in bellis usus est: is enim Guine mortuo, Georgis Scythiæ populis, suis finitimis, sed Christianis, (horum viribus fretus) bellum intulit, multisque illos cladibus afflixit, &c. Hæc de Sophorum origine dicta sint. Hi cum Turcis continua bella ob Mahumetanam Religionem gerunt; quoniam Sophiani vnum Mahumeticæ Religionis interpretem sequuntur, & Turcæ alterum; qui quidem interpretes inter se sunt dissentientes, adeo ut Sophiani hæretici sint nuncupati à Turcis, & Turci à Sophianis. Gens natura liberalis est, & ciuilitatis amans, literas & artes colunt, nobilitatem agnoscunt: in eo à Turcis differunt, quòd hi nullum sanguinis aut stemmaturum discrimen norunt.

T U R C I C V M I M P E R I V M .

TU R C I C I Imperij originem, incrementū, & quomodo in eam quā vides magnitudinem 270. annis excreuerit, paucis habe. Anno 1300. **O T T O M A N N V S** Turca, à quo familia Imperatorum Turcarū nomen Ottomanni adhaesit, Zichi cuiusdam filius, tenuis conditionis homo, ingenio & rei militaris pericia nomen ac dignitatem inter suos adeptus 27. annis quibus imperauit, Bithyniam, Cappadociam. plurimaq; ad Pontum loca munita obtinuit. Successit illi filius **O R C H A N E S**; qui Prusiam urbem amplissimam expugnauit, & Regni caput fecit; ac à Tartaris 22. Imperij anno casus, illud filio **A M V R A T H I** reliquit. Hic à Graecis dissidentibus euocatus, primus ex Asia in Europā traiecit. ubi Callipoli, Cherroneso, Abydo, Philippopoli, Hadrianopoli, & regionibus Seruia Bulgariaq; subactis, superiore Mysiā ingressus, cū regnasset annos 23 pugione percussus, interijt. Filius eius **B A I A Z E T H E S**, post occupatā Phocidem & bonā Thraciæ Graeciæq; partē, victus à Tāberlane, ignominiatū extrema passus, inglorius obiit. Capto patre, **C A L E P T V S** regno adscitus, cū Sigismundū bello funditus deturbasset, plura adgressus, in ipso etatis flore, sexto Imperij anno, exstinguitur. **M A H O M E T H S** post huc Imperiū arripuit, & VValachiaē ac Slauoniaē maiori parte cū Macedonia deuictis, ad Ioniu vsq; pelagus peruenit: Hadrianopoli autē, quō Regiā sedem transtulerat, è vita excessit, regni anno 14. Hinc **A M V R A T H E S** II. debellauit Epirū, A Etoliā, Achaiam, Bœotiā, Atticam, Venetiāq; urbem Theffalonicā. Qui huic successit **M A H O M E T H S** II. Athenas euerit; Constantinopolim 29. Maij. anno 1452. expugnauit; Trapezuntū Imperiū, Corinthum, Lemnū, Eubœam, Mitylenē, & Genuensū urbem Capham bello subegit, regnauit an. 32. **B A I A Z E T H E S** II. Nisipatū, Methonā, & Dyrrhachium Venetis abtulit; Dalmatiāq; omnē depopulatū, veneno sublatu est. Inde eius filius **Z E L I M V S** Imperiū inuasit. Hic, Sultano cæso, Alcaurum, Alexandriam, totāque A Egyptū & Damascū suo imperio subdidit. Suffectus patri vnicus filius **S O L I M A N N V S**, Belgradū, Budā, Strigoniū, ac totam ferē Hungariā occupauit, Rhodū deditione obtinuit, Quisquecelesias euerit, Iula vrbe capta, in obsidione Zigethi obiit. Eā filius **Z E T T A R V S** II. diruit, qui & Cyprū Venetis ademit an. 1570. Iam regnat **A M V R A T H E S** III. magnāque Africaē maiorem Europæ, maximam Asiæ partem, à maioribus acceptam, imperio possidet.

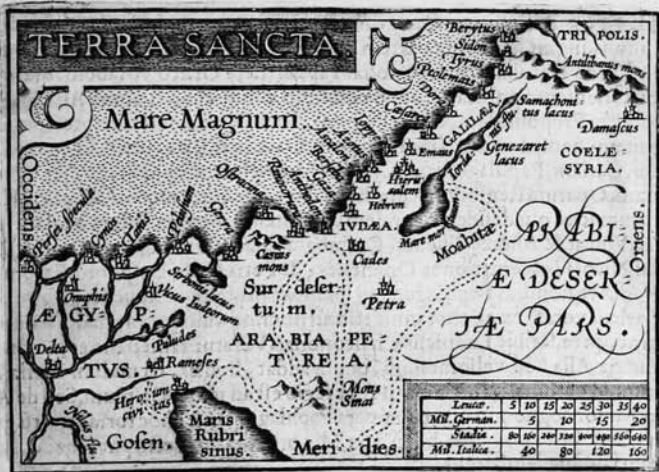

P A L E S T I N A .

PALESTINA, siue Terra promissionis, in duodecim tribus distinguebatur; quarum nomina, Ruben, Simeon, Iuda, Zabulon, Issachar, Dan, Gad, Aser, Nephthali, Benjamin, Manasse, Ephraim: & ita cuiusvis filij Iacob appellatio in posteritate sua & eiusdem loco hæsit.

Deinde sub Roboã, cum terra Israel & Regnum per seditionem in duas partes discerneretur, Iuda & Benjamin tribus sub vna comprehensæ Iudæ nomen, retinuerunt. Quod ideo factum est, quia Iuda propter potentiam, & quia ex ipsa nasciturus erat Messias, fuit celeberrima, & sic à digniori facta est denominatio. Sed reliquæ decem tribus, quibus Reges Samariæ præerant obtinuerunt nomen Israel.

Hæc pars post captiuitatem Babylonicam iterum in duas regiones est distincta, videlicet in Samariam & Galileam. Samariæ Metropolis vnde regio nomen habuit, fuit sedes Regum Israel. Sed Galileæ ab alienigenis gentibus est occupata, 3. Reg. 9. 4. Reg. 17. Vnde reliquis Iudæis cœpit esse inuisa: Vt etiã conuicti loco Galilæos infectarentur. Huius Boreæ pars per contemptum Galileæ gentium, & propter situm Superior est appellata: Reliqua versus Austrum dicta est Inferior. Sequentibus ergo temporibus vsque in ætatem Christi & Apostolorum, atque deinceps, terra Canaan vel Israëlita in tres partes distincta, triplici quoque appellatione est vsa. Superior versus Sidonem & Tyrum fuit Galileæ: media Samaria: Inferior ad Aulrũ & Arabiam Petream propriè dicta est Iudæa, quod testificantur Mat. 2. & Ioan. 4. Hæc tantum duas tribus Iuda & Benjamin complectebatur. Quanquam etiam vniuersa terra Canaan, vsque ad Thraconos montes, & Ammoniticam regionem nuncupata sit Iudæa. Mat. 19. Marc. 10. Itaque & Plinius citioris Iudææ mentionem facit. Strabo lib. 16, & Lucanus lib. 7, eandem quoque Iudæam appellant: quod nomen, vt dictum est, à tribu Iuda occasionem sumpsit. Ptolemæus & alij eam vocant Palæstinam, à Palæstinis, quos sacri libri Philistinim nominant, cum & hæc gens propter potentiam & bella quæ cum vicinis per aliquot sæcula gessit, magni nominis fuerit. Herodorus in Polymnia, & Dion. lib. 37. Syriam Palæstinam vocant eam partem Syriæ quæ respicit Aegyptum. Ptolemæus Palæstinam Iudæam vel Syriæ dicit, quia Palæstina est pars Syriæ: sicut Pomponius Mela existimat, qui eam Syriam Iudææ vocat. Huius Palæstinæ pleraque loca in sua tabula sunt explicata: ideo hoc loco omittuntur.

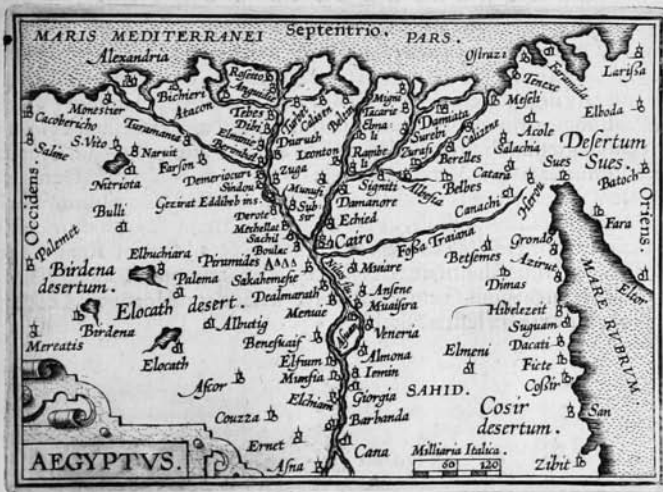
N A T O L I A olim A S I A M I N O R .

PETRVS Bellonius in Peregrinationum suarum doctissimis Obseruationibus, inquit hanc Asiæ partem (ab antiquis Minorem appellatam,) hodie à Turcis Natoliam, aut Anatoliam appellari, à Græco vocabulo, ἀνατόλια, quod Orientem significat. Eo quæ vocabulo comprehendi omnē Asiæ Regionem ultra Propontidem, & Hellespontū (cui Ottomannorum proſapia præest) sitam; nempe viniuersam Phrygiam, Galatiam, Bithyniam, Pontum, Lydiam, Cariam, Paphlagoniam, Lyciam, Magnesium, Cappadociam, & Comagenam. Quarum Regionum conditionem, viuendi quæ morem atque ritū hodiernum scire qui desiderat, eundem Auctorem tanquam testem oculatū cōſulat. Videat & Andree Theueti Cosmographiam Orientalem (vt vocat:) Nicolai Nicolaij obseruationes Orientales; & Petri Gillij Bosporū. Ex omnibus Asiæ regionibus Paphlagoniam solam æs proferre, eius quæ Regem (quem Ismaëlem vocat) ex ea quotannis tributum nomine quinque myriades staterum auri accipere, scribit Laonicus Chalcondilas. Videtur tamen hic eum non de viniuersa Asia hoc velle intelligi, quum addat, hoc æs, secundum Iberiæ æs, optimm perhiberi. Iberia enim Asiæ regio est ad mare; Caspium. Sed de Asia quæ Minor cognominatur, cuius pars Paphlagonia est, hoc fortasse verū erit. Rhodum Insulam, quæ huic Asiæ Minori adiacet, descripsit Theodoricus Adamæus Suallemburgus.

Æ G Y P T V S.

ÆGYPTI apud omnes Auctores, ob antiquitatem, & in ea res præclarè gestas, memoria & claritas nemini nõ nota est. Hæc mari Mediterranco, Sinu Arabico, Bugia Regione, & Libyæ desertis clauditur. Nilus fluuius totius Orbis maximus eam per mediũ secat. In ea sunt Alexandria, Emporium olim celeberrimum, & Cayrus, hodie inter maximas Africæ vrbes numerata; & demũ stupendæ illæ ob altitudinem omnibus sæculis decantatæ Pyramides, inter septem Orbis miracula habitæ. Quorum omnium cognitionem qui velit, ex veteribus legat Diod. Siculum lib. 1. Strabonem, Herodotum, Plinium, & Amm. Marcellinum lib. 22. Ex Neotericis, Petrum Bellonium, Dominicum Nigrum, Laurent. Coruinum Nouoforensem, & Guilielmum Tyrium lib. 19. cap. 24. sed inprimis Ioannem Leonem, qui eam diligentissimè perlustrauit, omnesque eius vrbiũ antiquitates, situm, populosque, sigillatim describit. Ludouicus Nugarola Dialogum edidit, inscriptum Timotheum, siue de Nilo. Scripsit & Ioannes Goropius Becanus Niloscopiũ, inter sua Becselana. Edidimus nos olim Tabulam Ægypti maiori forma, ex antiquis & recentioribus auctoribus veterem simul & nouam eius delineationẽ pro nostro modulo continentem. Hanc autem, quam hic cernis, ex tabulis in Italia impressis habemus.

CARTHAGINENSIS PORTVS.

CARTHAGINEM Romani Imperij æmulam, & alterum post Romam Orbis terrarum decus, describere, nostri non est instituti; sed quia hunc eius sinum proflare in Italia hac formâ vidimus, cum hoc nostro operi etiam inferere non ingratum Geographiæ candidatis existimauius; atque hisce Pauli Iouij verbis exprimere visum fuit. Carthaginensis sinus ea formâ est, vt eius ingressus ab alto adnauigantibus abscondatur; quoniam Clupææ promontorium, antiquis Mercurij & Pulchri vocatum, multum in Occidentem Solem sese extendit, & introrsum demum se reflectens, alterum efficit promontorium, olim Apollinis, hodie Zafranum à nautis appellatum. Inde verò lunato ambitu ad Guletæ fauces recuruat; & ad læuam Radæ Urbis calidarum aquarum salubritate celebris, regionem relinquit. Ex aduerso autem collapsæ Carthaginis situm spectat. Hæc ille. Sed apud Ioannem Leonem etiam loca huic vicina lustrare licebit.

A B I S S I N O R V M R E G I O .

EST his regionibus magnus Monasteriorum vtriusque sexus numerus. In virorum Monasterijs, mulier, neque animal seminei sexus vlium intrat. Horum Monachi Ieiunium, quod quinquaginta dierum hic est, aqua vt plurimum & pane obseruant; nam piscium hic magna est penuria, presertim in Mediterra: eis, nam etsi amnes pisciosi sint, piscationibus tamen minime indulgent, cum artem piscandi non calleant. Horum quidam eo tempore vix panem gustant, sed herbis duntaxat sustentantur: sunt inter illos qui per totum hoc ieiunium non dormiunt, nisi mentotenus subter aquam sedentes. In templis more nostro campanas habent, sed plerumque saxas. Sacerdotes Presbyterique sunt coniugati. Missam celebrant. Processiones crucibus thuribulique peragunt. Monachi comam nutriunt, Sacerdotes non item, neuter calcis vestitur, neque quis calcatus (etiam laicus) templum ingredi potest. Diebus Sabbathi & Dominicis feriantur. Circumciduntur omnes, etiam feminae, sed baptizantur quoque in nomine Patris, Filij, & Spiritus Sancti, sed non ante diem quadragesimū: qui ad hunc diem non pertingunt, inbaptizati obeunt. Omnibus baptizatis eodem momento lacram Eucharistiam ministrant, multa superinfusa per os frigida, vt facilius à pennis diglutiatur. Nomina quibus induitur propria, sunt omnia significatiua. Dicunt se ad religionem Christianam conuersos à Candace, cuius in Aëthiops. memoria est) Regina, quam Iudith vocatam putant. Habent librum in octo partes distinctum, quem Manda & Abetilis vocant, hunc ab omnibus simul Hierosolymæ vnâ congregatis Apostolis scriptum asserunt, huius contenta omnia studiose admodum obseruant, Plebs bigama fere est, hoc est, duas trêve vxores impunè ducunt pro ratione facultatum, quibus eas alere possunt, sed tales ab Ecclesiasticis à templis arcentur. Diuortia quoque facere illis licet, Vaccinas carnes euidas sanguine recenti tanquam iure aliquo tinctas, Nobiles in delicijs habent. In toto Presbyteri Ioannis sal(sed hoc non solum in his regionibus, at per totam fere Africanam) rerum commutationibus inseruit. Idem alicubi ferrum globuli forma expositum facit. Sed piper in tanto apud hos est pretio, vt quodcumque quis mercari sibi velit, pro eo redimere facile sit. Habent hæc regiones fere omnis generis animalia & aues, vt sunt elephantes, leones, tigide, lince, taxos, simias, & ce:uos, (hoc contra veterum opinionem, qui negant Africam nutrire hoc animal) sed toto sexennio, quo Franciscus Aluarefius his locis hæsit, vrlum neque cuniculum, carduem neque cuculum se vidisse scribit.

BARBARIA & BILEDVLGERID.

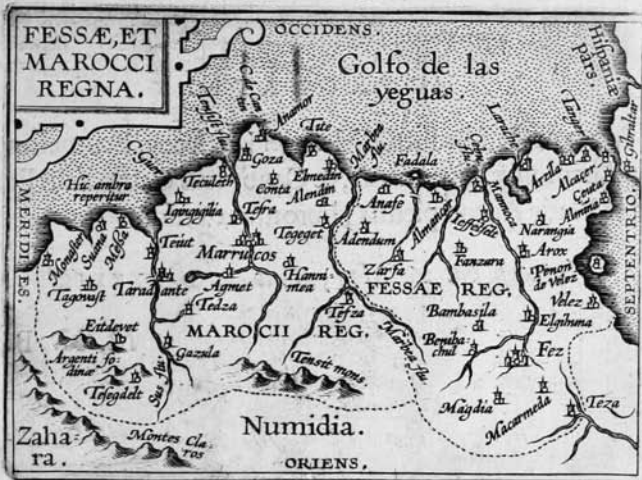
RECENTIORES Africæ scriptores, qui Africam in quatuor partes distinguunt, hanc Barbariam primâ appellauit; ita uentque illi ab ortu Solis Marmarica (quæ hodie Barcha dicitur) deserta, ad montes usque Atlantis partem hodie *Metes* vocatam. Hæc Africæ nobilissima pars hodie censeatur, atq; in quatuor regna, seu maus, prouincias diuiditur; in Marochum nempe, Fessiam, Telesinem, & Tunetem. Ab hominibus subfusci coloris inhabitatur. Qui ciuitates incolunt, sunt in Architectura, atque inuentione Mathematica mirè dexteri: quod quis facile ex eorum artificiosis structuris colligere potest. Probissimi (si Ioanni Leoni credendum est) sunt uiri, nullus illis fucus; simplicitatem atque ueritatem non amplectentes modò, sed & re ipsa comprobantes. Validissimi sunt atque robustissimi; & inter hos præcipue illi qui montes incolunt. Fidei omnium obseruantissimi. Nulla gens magis vexatur zelotypia, adeò ut vel mori mallent, quam ex uxoris parte aliquam ferre contumeliam. Diuitiarû atq; honoris audi, obque id per uisum lum fere Orbem mercatû proficiscuntur. Qui tentoria inhabitant, hoc est; qui pecorum curam gerunt, pijs sunt & animosi, patientissimi, comes, & economi, uitæq; integritatis amantissimi, si quiquam alij. Sed cum nemo ex omni parte beatus, habet & sua uitia: nam Oppidant, quos diximus, multa superbia tumidi sunt, iracundi ut nihil supra, adeò ut vel minimam iniuriam durissimo (ut aiunt) insculpant marmori. Ruricolis rusticitas, atque morû ruditas tam in animo sedet, ut uix exteris quisquâ illorum amicitiam sibi conciliare possit. Simplicitatis sunt ingenij, plus satis fidei etiam impossibilia referentibus adhibentes. Physicæ Philosophiæ tam ignari, ut omnes naturæ operationes pro diuinis habeant. Regionis pars quæ mare Mediterraneum spectat, montibus occupata est. Ab his montibus usque ad Atlantem, plantam habet spatiosam, & quosdam etiam colliculos. Maxima hic fontium copia riuulique amoenissimis irrigatur. Dactylorum, malorumq; Punicorû feracissima; sed frumentis non adeò fertilib; frugumq; uberate felix, sicuum & oliuarum copiosa, Mons Atlas frigidissimus & sterilib; omniq; ex parte memorosus, atq; niuib; oblitus; omnia fere totius Africæ flumina procreat. Frigus numquam hic adeò intenditur, ut quis ignem ob id accedere uellet. Autumni finis, tota hiems; bonæque ueris pars impetuosis plena uentis, quin & grandinibus, fulguribus, & tonitruis horridis interdû disrugiuntur neque deest aliquibus in locis nix copiosa, &c.

BARBARIA, ET BILEDVLGERID.

F E S S A E T M A R O C C H I .

RE G N V M Fessæ, nomen à precipua eius vrbe, Fessâ nominata, obtinuit, quæ magna ciuitas reperitur, imo maxima totius mauritanix, bene murata, & quasi ab omnibus partibus, inter montes, & colles sita, sic vt medittullo sui, tantum planities reperitur. Plusquam quingentesimum complent numerum, illorum templa, quorum præcipuum, ad miraculum vsque grande, quod miliare cum dimidio, in circuitu continet, & triginta portas ingrediundi. Incola parum ciuiles, nec vlla erga extraneos, ciuilitate vtuntur. Sed delectabile, conspiceret hortos, extra Ciuitatem, omnium arborum fructiferarum plenos, ita vt pro siluis iudicari possent. Tamen aër circumcirca crassus, & insaluber, & idcirco, incolæ omnes fere, sunt pallido, & lurido colore, laborantes sæpius febribus. Marochium non hodie, vt olim, sed diminuta plusquã ex tertia parte veteris sui circuitus, ita quod difficillime, per veteres plateas incedere liceat, propter magnam ruinam domorum destructarum, & iam in his locis sic vacuatis palmæ & hortii reperiuntur. Est & hic arx pulchra visu, & Palatium Regiû, quod Mansor, Rex ibi extrui iussit, vt quasi magna Ciuitas videatur, & magis hic iam ab incolis habitatur locus. Taradantû vrbs antiqua, vbi olim locitenens Regis Fessæ, habitare solet, & nostro tempore emporium celebre. Non longe ab hac, altera maritima, nuncupata Messa, in qua (vt ab incolis fertur) balenam Ionam Prophetam, quem deglutiuerat, euomuisse.

A P P R O B A T I O.

V I D I T & admisit D. Michaël Hetfroey, Bruegelius, sacrae Theologiae Licentiatus, & Canonicus Cathedralis Ecclesiae B. Mariae Antuerpiensis, librorum Censor.

Antwerp. hac 26. May, Anno M. D. LXXXIX.

M. H. B.

INDEX TABVLARVM.

	A.				
A Byſſoniæ Regio.	108	Belgica.	33	Cremona.	67
Aegyptus.	106	Bituriges.	21	Croatia.	75
Africa.	4	Bohemia.	53	Cyprus.	88
America.	5	Brabantia.	39	D.	
Ancona.	71	Brandeburg. Marcha.	49	Dania.	47
Andaluſia.	12	Brixia.	74	E.	
Andegauenſium Ducatus.	20	Britannia.	18	Europa.	2
Anglia.	6	Burgundie Comitatus.	26	F.	
Apurium.	80	Burgundie Ducatus.	27	Flandria.	40
Asia Minor.	105	C.		Foram Iulij.	62
Arteſia.	37	Caletes & Bononienses.	29	Franconia.	57
Auriacus Principatus.	23	Candia vel Creta.	78	Friſia.	44
Auſtria.	52	Carthaginenſis Portus.	107	G.	
B.		China.	100	Gades.	14
Barbaria.	109	Comenſis Lacus.	72	Gallia.	15
Bauaria.	55	Corcyra vel Corfu.	86	Gaſconia.	16
		Coſſica	83	Geldria.	41
		Crema.	77		

T A B V L A.

Germania.	32	Lithuania.	80	O.	
Grecia.	89	Liunia.	96	Orbis Terrarum.	1
	H.	Lotbaringia.	28	Orbis Novus.	5
Hannovia.	36	Lutzenburgum Ducatus.	35	Oruicum.	70
Heluetia.	60	M.		Osvvieczimensis Duc.	92
Hibernia.	8	Malta vel Melita.	85	P.	
Hispania.	10	Mediolanensis Ducatus.	65	Palestina.	104
Hittia.	63	Misnia.	48	Patauium terris.	73
Hollandia.	43	Monasteriensis Diocesis.	45	Pedemontium.	66
Hungaria.	91	Moscovia.	83	Persia.	102
	I.	Maroccbi.	110	Perusia.	69
Illyricum.	90	N.		Picardia.	31
India.	101	Namurcum Comitatus.	38	Pictavia.	17
Ischia insula.	84	Natolia.	105	Polonia.	95
Italia.	61	Neapolitanum Regnum.	79	Pomerania.	50
	L.	Noricum vel Noritgoia.	56	Portugallia.	11
Larius lacus.	72	Normannia.	19	Presbyteri Ioan. Imp.	105
Leodiensis Diocesis.	34	Noruegia.	97	Pronincia.	24
Limania.	22	Novus Orbis.	5	Prussia.	94

T A B V L A.

R.	<i>Sicilia.</i>	81	<i>Turingia.</i>	48
<i>Romanum territorium.</i>	67	<i>Silesia.</i>	51	V.
<i>Russia.</i>	89	<i>Suedia.</i>	92	<i>Valentia Regnum</i>
S.		T.		13
<i>Sabaudia.</i>	24	<i>Tartaria.</i>	99	<i>Veromandui.</i>
<i>Salisburgensis Diocesis.</i>	54	<i>Terçera.</i>	9	30
<i>Sardinia.</i>	82	<i>Terra Sancta.</i>	104	<i>Veronense territorium.</i>
<i>Saxonia.</i>	48	<i>Thietmarfia.</i>	45	73
<i>Scotia.</i>	7	<i>Tirolis Comitatus.</i>	59	9
<i>Sclauonia.</i>	75	<i>Transsylvania.</i>	93	<i>VVestphalia.</i>
<i>Sebenicum.</i>	64	<i>Tunetum.</i>	92	45
<i>Senense territorium.</i>	68	<i>Tuscia.</i>	78	<i>VVindorum Regiones.</i>
<i>Septentrionales Regiones.</i>	97	<i>Turcarum Imperium.</i>	103	75
				<i>VVirtemburgum.</i>
				58
				Z.
				<i>Zara.</i>
				64
				<i>Zatorienfis Ducatus</i>
				92
				<i>Zelandia.</i>
				42

F I N I S.

Typis Henrici Swingenij.

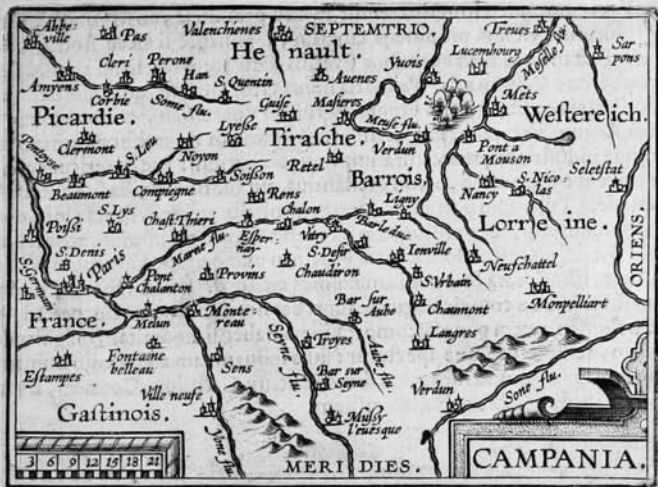
ADDITAMENTVM
EPITOMÆ
THEATRI MINORIS
ABR. ORTELI
Geographi Regij.

L E M O V I C V M.

PRIMARIA eiusdem superioris Prouinciæ vrbs, Lemouicum, inter celeberrimas, ac vetustissimas, totius Galliæ censetur. Sita enim partim in Valle, qua fluuium Viennam, & finitimam huic S. Stephani vrbe[m] ac ædem respicit, partim in crepidine quadam collis, qua S. Martialis vrbe[m] attingit. Longior autem multo, quam latior est, à Septentrione ad meridiem sese extendens; muris ac fossis satis munita; aquis maxime affluens, quæ ex præclaro quodam fonte derivatur, in summitate ipsius vrbs constituto: qui & equis potando suppeditat, & purgendis plateis inseruit. At verò veterum mœniorum rudera, quæ in proximis vineris conspiciuntur, vrbe[m] olim, quam nunc ampliorem fuisse ostendunt, quod non sine causa. Siquidem Romani primi eam inuasere; deinde Gothi, testante Sidonio Appollinare, cum singulas Aquitaniæ vrbes, à Gothis oppugnatas, aut dirutas recenset. Franci etiam miserimè eam afflixere, post eos Carolus Martellus dirupit, atque vastauit; ac denique Angli postremam cladem intulere. Nihilominus hoc æuo, pro rata amplitudinis suæ parte, inter opulentissimas regni ciuitates estimatur, optime morata atque constituta, propter curiæ ibidem principatum, ætarij regij & Francaleni quæstutam vicecomitis iurisdictionem, ac denique consulum in causis mercatorum concilium, quam Barfàm vulgo vocant.

C A M P A N I A .

PRimaria huius regionis, vrbs & Ciuitas est Troia, agrum quam fertilem habet, ac eius Iurisdicctio longe patet, alta maria, & cingulū quo mari cingitur, inter precipua, & spaciofa Franciæ positū. Et magna vetultaq; extat ciuitas Rhenis, mater quondam totius Belgicæ, vt fert Cæsar in Commentarijs. Habetur adhuc Bar supra Seinam, Mussij Episcopus, Ferta supra Aubam, nojent, &c. Quod ad nomē huius Prouincię Campaniam, modernum est, quia apud veteres, eius parua fit mentio, tamen populus valde famosus, peculiarium ciuitatum, vt Tricassini, Troiæ, Rhemensis, Rheni, Meldei, & Meausi, & sic de ceteris, & hoc eo vsque, particulares dominationes surrexere in Gallia, ac nomina Ducum, Comitum, nouas appellationes Prouincijs imposuere. Hic tractis nomen fert Campaniam, ob planitiem in qua situs est.

T U R O N I S .

QUOD non adeo longe extendit se hæc prævincia, ob id, quod quamplurimis vicinis prævincijs cingitur, à ponente scilicet Andegavo, à meridie Pictauo, & Berruyensibus, versus Orientem Blesienfi agro, à Septentrione vero Cenomanis. Primaria huius vrbs Turonis, quæ opulentissima totius Regni reperitur, tum propter agrorum vberitatem, quos delicias & hortos Regum, vocare merito solent, tum optimam Reipublicæ formam, civiumque industriam; mercaturæ imprimis amantium: Sed & sericum conficere pridem cœperunt, quo non præstantius, aut subtilius Italia submittat. Ad Orientalem Turonum partem, Ligerim Ambasia attingit, structa loco optimo, amœnissimo, & purissimi aeris, adeo uti hanc potissimum ad secessum Reges sibi delegerint. Monrichardi urbem in plano sitam, hinc rupes, & silvæ muniunt, illinc prata & campi amœniores cingunt. Extra urbem, domus etiam subterraneæ conspiciuntur, & super eas horti ac vineæ. Loches ad Agnerem flumen, arcem pene incomparabilem habet, si amœnitas, magnitudo, munitio, ac situs denique spectetur: situs inquam tam ab ingenio humano, quam loci ipsius natura inexpugnabilis. Pautruy, Castillon, Cormery, Beau-lieu, &c. quarum insipias Belleforestium.

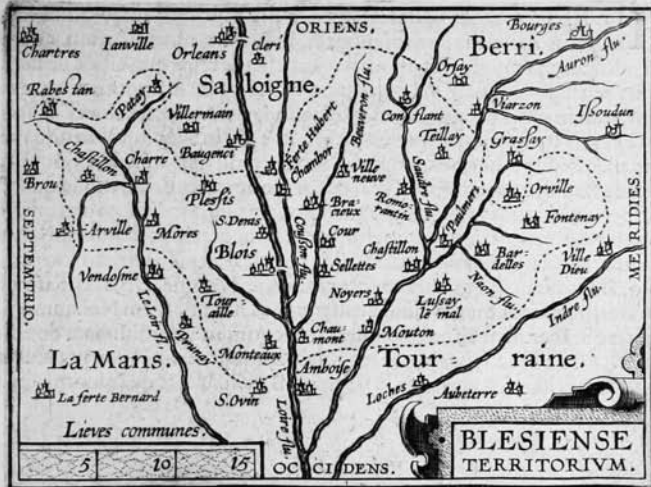
Q 4

TERRITORIVM BLESIENSE.

TERRITORIVM hoc iactare se potest quod pauci sui similes reperiuntur. Quod ad fertilitatem, frumenti, bonorum, aliarumque frugum, quæ in vitæ humanæ usum expetuntur, nullis certe prouincijs, Blesienfis hæc cedat. Nam tota nemorosa est, & siluis plena, vineis, fluminibus, riuus, stagnis, ac fontibus, vnde maxima quædam pinguedo terræ, huic insita est, & caloris temperies, in collibus vrbi vicinis, vineas magis nutrit. Itaque Beauciæ, & Soloniæ commoditatum particeps, vtramque his ipsis superat. Nam frumentorum, haud minus quam Beaucia, abundans vitiorum, frugum, & aquarum copia merito præ illa gloriatur. Cum Solonia amœnitatem communem habet: à qua et si Ligeris tantum fluuij diuidatur, nullum tamen ab arenis eius fertilitatis suæ incommodum sentit. Ac proinde Beauciæ illa pars, in qua Blesia sita est, maiorem quam alibi lignorum, aquarumque copiam, Solonia, qua ipsam respicit, fertilitatem vberiorum huic vni debent. Itaque dictum vetus, quo habitatio in Solonia, hereditas in Beaucia optima perhibetur, ad Blesiam minime spectat. Inter præclaras huius Blesicæ prouinciæ raritates, vna maxime eminet, qualem nec in vniuerso hoc Regno facile deprehendas, scilicet, quod inter hanc Ciuitatem, & Orchesiam, quam Lemniam vocant, fodina eiusdem cum vera Lemnia potentia atque virtutis.

TERRITORIUM BLESIENSE.

4

Q5

C E N O M A N I .

Hic ager (vt habet Belleforestius) multis pulcherrimisque siluis, landis, imbutus, ad venationem aptior & bestiarum nutrimentum quam ad agriculturam: ita quod territorium fertile & sterile repertum est. & Cenomani potius venari, quam vinū vel frumentū tibi porrigere malunt: non quod indigeant, cum in partibus adeo abundans, quod nec Andegauum vel Turonis, illos excellunt, vinetis nec frumentis: Sed hoc nisi in aliquibus locis, qua causa gens, adeo dedita laboribus, industriæ, acuti ingenij sunt, non fallax, boni conductores familiæ, ac industriosi plus quam illorum vicini, tali modo quod exacti in omnibus illorum negotijs, non mendaces, ita quod vulgo dici solet, Cenomanum Normandū cum dimidio valere, vrbs præcipua Cenomani, ~~Mans~~ vocatur teste Theueto, maxima ac valde populata, in pulcherrimo loco extructa, quam forsitan in Francia reperitur, alluitur Haygne, Orne, & Satiræ fluminibus, quæ simul muros huius attingunt, & hinc Pontem Noianum, Aluzium, ac S. Ioannem Siluæ, ac postea malicornium vetustissimam domū affluunt. Aliæ adhuc vrbes parvæ, ac pulchræ insunt, veluti Fronay, Mayette, Chastéau du loir, Champenay, S. Aignan, Benestable, & quæ plurimè similes.

P R O V I N C I A .

HÆc pro fertilissima totius Gallia regione, semper habita fuit, habetur. que in hunc usque diem, vt que profert omnia genera fructuū, ac arborum odoratiferarū, scilicet citronum, oliuarum, ficorum, ac vinetis abundans, pulcherrimis, quam vnquā contemplari possint, & maxima pars vinetum, alijs generibus fructuum circumflexa, eo quod clausura exterior hortorum, quam interior, æquam vtilem fructum faciat. Quod ad agros vacuos huius tractus, non cessant quoq; fructum ferre, eo quod cooperti, mirto, geneueris, rosamarinino, ac alijs similibus odoratiferis reperiuntur: vti quoque palmis, fructus ferentes, quæ cū Africis ac Barbaris æqualificari possent. Et vt ait Belleforestius, auctor est. Abundans Oriza, & alia quadam substantia, qua tinctorum vtuntur, (quod vulgo Teutonice sonat) **Wet**. Olea hic meliora totius Europæ: vrbes huius primariæ, Massilia, antiqua Græcorum Phocænsium Ionica colonia, quæ ex tribus (vt Cæsar S. Ciuil. partibus mari alluitur, reliqua parte habet aditum à terra; Postea habet ciuitatem Arelatum, primariam, locum supremum totius Prouinciæ Parlamentum quod vocant, hic. Cæteræ vrbes sunt Tolon, Episcopalis, Cauaillon, Eres, Cisteron, &c. Insulæ huic regioni adiacentes sunt Eres, S. Honorat, Corallum laudatissimum circa has nasci, Plinius testis, quam in mari ligustico reperiat.

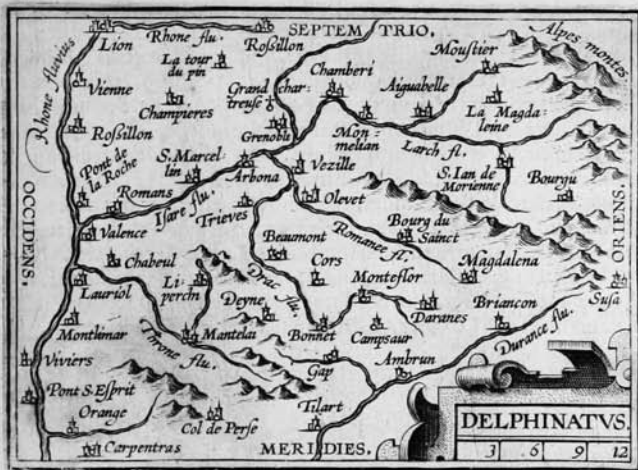
FRANCIÆ INSULÆ

IN Itinerario quodam Galliæ, hæc scripta reperio. Insula Franciæ à S. Dionisij vrbe, vsque ad Rossy & monnorençij extenditur: atque adeo omnem terram intra Sequanæ fluij sinus, & volumina, versus Normandiam ab vna, & Picardiam ab altera parte complectitur. Nomen Insulæ Franciæ (teste Andrea Theueto) accepit ex eo, quod Franci venientes ex Germania, primas his in locis sedes fixerint, ac Duces ipsorum titulo ac nomine regio, exornari ibidem cæperint, tum etiam quia Matriona, Sequana, & Usaria totam fore ambiant & claudant. Non tamen omnis tractus, qui fluijs istis cingitur, ad hanc Insulam pertinet, sed qui Parisijs magis vicinus. Ego ergo credidi, hanc factam diuisionem, quando filij Clodouei regnum inter se partiti, imperium eius limitarunt, & finibus suis incluserunt, qui Parisijs agebat, solus Rex Franciæ vocabatur. At vero nulla diuisionis huius ratio modo habetur, cum Picardiæ, Briæ, aliarumque prouinciarum aliquot vrbes, eadem comprehendantur. Sed Belleforestij sententiam audiamus: Post obitum magni regis Clodouei, noua diuidendæ Galliæ forma inuenta est: nam ex vno plures facti sunt reges, & is solus Franciæ Rex dictus, qui Parisijs præsidebat. Vnde Insula Franciæ verum ac vetus dominium est regum: etsi in stirpe Pipini negligi cæpit, ac postea ditio-nem, & Comitatum Parisiensem hereditatis loco accepere, qui vniuersæ Fran-ciæ corona,

D E L P H I N A T V S .

VARIE conspicitur hæc regio : in aliquibus partibus valde fertilis frumenti ac vini, & in alijs sterilis, sed non adeo quin castaneis ac maronis abundet, quamvis adlubitum non pecudum, qua de causa victualia reperiuntur vili pretio: ita v: vicinis suppeditare possit. Hæc nus satis de generalibus. Accedamus loca particularia. Hæc regio in duobus Archiepiscopatibus diuiditur, scilicet Ambræ & Viennæ. Sub Ambræ sunt. Digna, Senez, Glandæ, Nice, Vence, cum Grassa: ex quibus nulla in Delphinato excepta Metropolitana. Sub sunt Viennæ Episcopatus sequentes, Geneva, Grenobla, Maurienna, Dia, Valencia. Incolæ huius regionis, quondam fuere inuidi illorum libertatum: ac defenderunt ad sanguinem vsque. In bellis constantes, illorum negotia secure assequentes, illorum bona conseruare queunt: etsi aliqui reperiuntur inurbani, ac barbari, inter campestros tamen, ciues ac nobiles ciuitatis, valde ciuiles, bonæ indolis, capaces scientiarum, præcipue Mathematici curiosi, ac scrutatores naturæ secretis, honesta loquela, haud dissimulatores, associantes, & qui extra propositum non loquuntur, sed ratione soluunt, nec se leuiter mouentes.

FLORENTINVM D • MINIVM.

MAGNIFICENTIA ac latitudo huius Ciuitatis, pro præcipua totius Tusciæ haberi meruit. Quod ad situm, non solummodo in medio, sed etiam in parte interiori totius Italiæ sita. Amplitudinem eius quadraginta quatuor parochias, ac septuaginta monasteria, tum virorum, tum mulierum ostendunt, præter Hospitalia innumera Ecclesias & Sacella. Suburbia habet, quæ simul iuncta, nihil minus, quam ipsam Ciuitatem præberent. Dux Alexander de Medicis, Papæ Clementis septimi nepos, arcem hic extrui iussit, quæ pro fortissimo loco totius Italiæ habetur. Ideo non frustra Florentiæ nomen ei inditum, & hercule, flos omnium urbium Italiæ estimari posset. De hac Tacitus, Procopius, & Agathias. De eius origine variant authores. Leonar. Arent. affirmat hanc Ciuitatem fundatam à militibus Lucy Syllæ dictatoris Romæ. Raphael Volateranus, à diuersis colonis & gentibus structam affirmat, ac postea à Caio Cæsare. Marc. Ant. & Marco Lepido Coloniam Romanâ factam. Sed hæc omnia latius Leander Albertus in sua Italiæ descriptione,

FLORENTIA DOMINIVM.

2

R 2

A P V L I A.

HÆc quod ad terrarū situm attinet, temperatissimam Orbis partem terrarum sortita est. Fruges, olera, fructus, præstantissimi hinc sunt. Avena huius regionis cum hordeo, & hordeum cum tritico aliarum, certare potest. Herbarum medicis vtilis, omnium efficacissima. Cælum salubre, solum non aridum, neque palustre. Sed hæc tanta munera, quibusdam etiam malis videntur mixta: nam & hic Natura, Arachneum animal gignit nocentissimum, cuius venenum, fistulis, ac tympanis pellitur. Sunt & Cherfydri serpentes, & Bruchi quoque: quæ omnia tactu fœdant. Huius regionis Vrbes, olim fuere, Tarentum, hæc sedet superba, inter duo maria piscosissima; oblongæ Insule habet formam. Vrbs omnium iudicio inexpugnabilis. Callipolis vrbs sita est in extremo promontorio longe in mare procurrenti, sed arctissimo Isthmo, adeo ut in aliqua parte, vix curribus peruius sit. Munita est, & rupibus septa: à continenti vnus est aditus, in quo castellum est munitissimum. Hydruntum, hæc totius peninsulæ, & aliquanto amplius nomen Metropolis, suo (vt puto) merito adepta est: hæc vetustate, ac ciuium fide, atque animi magnitudine satis nobilis. Portum habet satis commodum, sed ab Aquilone, minime tutum. Brindezi vrbs est nomine famosa, portum habens omnibus cognitum, quæ duabus Cathenis, & turribus clausa, exterius rupibus ac Insulis vtrimque munitur.

I S L A N D I A.

PATET hæc Insula in longitudine centum miliarium Germanicorum. Pro maiori parte inculta est, & montosa, præsertim versus plagam Septentrionalē; ob austeram spiracula venti Circij, qui nec frutices, vt tradit Olaus, eleuari permittit. Subest regno Noruegiæ, qua ratione rex Daniæ, (qui & Noruegiæ) eo quotannis præfectum immittit, cui nunc obediunt. Tempore Haraldī Pulchricomīs, sunt qui putant inhabitari captam: versus annum Christi millesimum. Diuiditur in quatuor distinctis partibus, secundum quatuor plagas mundi, scilicet in **WESTFIORDVNG**, **AUSTLENDINGAFIORDVNG**, **NORDLENDINGAFIORDVNG**, & **SYNDLENDIGAFIORDVNG**, quasi dicas, Occidentalis quadrans, Orientalis quadrans, Septentrionalis quadrans, & Meridionalis quadrans. Diuiditur in duos Episcopatus cathedrales, *Schalbolt*, & *Hula*. Moneta carent sua, & vrbibus: nam montes habent pro vrbibus, & fontes pro delicijs: Ex ossibus piscium domos extruunt, penuria lignorum. Lingua vtuntur Cimbrica, siue veteri Germanica. At graminis adeo fecundum solum ferunt, vt pecus à pabulo interdum arceatur, ab ruina ne suffocetur periculum. Mercatores annuatim hanc Insulam frequentantes, hinc deferunt pannos, *Vatman* nominatis, Sulphur, *Stocvis* (quod vulgo sic vocatur) varias carnes, boues, butyrum, sæpe vellera, ferarum pelles, vulpes, falcones albicantes, eorum uos, vrsos, lepores albicantes, ac multa similia. Multa naturæ in hac Insula miracula: Inprimis est Hecla mons, semper ardens. Fons est, qui fumigantis aquæ vitio natiuam rei, cuiuslibet originem demolitur: & quidquid fumi huius exhalatione respargitur, in lapideæ naturæ duritiem transmutatur, forma dumtaxat superfluit.

I A P P O N I A I N S V L A .

L O N G I T V D O huius Insulæ, ducentas leucas continet, sed latitudo huic nequaquam respondet, decem tantum alicubi paret: summum triginta non amplius. De ambitu nil dum certi proditum est. Tellus maxima ex parte niualis, ac frigida, neque admodum ferax, aër sanus cum tempore. Septembri Orizam (is cibus omnium communis) quibusdam etiam locis Maio triticum metunt: neque ex eo pane more nostro, sed genus quoddam offæ, (quod Itali potentia vocant) conficiunt. Butyrum illis incognitum. Oleo non vtuntur, sed pinguedine illa, quæ à Balenis, ad littus maris eiicitur. Loco lumine fascinis, & in aliquibus locis stramine vtuntur. Corpus natis inflatis, vt nos quod calcat vocamus, tegunt, dormiunt cum lapide vel ligno subtra caput imposito. Cænationem intrant discalceati, ne catastromata coinquent. Tenuiores ad mare presertim viciant, herbis, Oriza, pisce. Diuites ornant splendè atque apparatus conuiuium; in singula fercula, sine linteis, aut mappis mutatur sua cuique conuiuæ mensa, è cedro pinuue, palmæ ferè altitudine. Magna habent Tempia & monasteria sumptuosa, tam virorum quam mulierum. Magistros religionum vtuntur ijs, qui Bonfij nuncupantur. Inter numina quæ suppliciter adoranda, sunt Adama, & Xaea, sic nominata. Sed habent & alia, à quibus futuræ vitæ, bona expectantur. quos Fotos vocant.

R O M A N I A .

QUAM hodie Romaniam vocant, antiqui Thraciam vocauerunt. Amplissima olim fuit regio, & late patens, cui ab Oriente Pontus Euxinus, ac Propontis, à Meridie Ægeum mare, ab Occalu Macedonia Pannoniaque occurrebant, à Septentrione habet Hæmum montem, Mœsiamque. Regio nec celo læta, nec solo: (& nisi qua mari propior est) infœcunda & frigida. Ptolemæus hanc in quatuordecim præfecturas diuidit: Danttheticam, Bennisam, Bessicam, Cænicam, Cæreticam, Corpalicam, Drosicam, Mæjicam, Samaicam, Sapaicam, Sardicam, Selleticam, Vrbanam, & Videsicam. Posterior ætas eam in has sex prouincias diuidit, Europam, Hæmimontum, Mœsiam Secundam, (quæ est Inferior) Rhodopen, Scythiam, & Thraciam, proprie sic vocant. Deinde vno nomine Romania dicta fuit, & sic tota etiamnum hodie appellatur. Circa Byzantium tamen Galatiam à Turcis nominari intelligo, vbi & Galata vrbe hodie, quam nostri Peram vocant, & antiquitas Cornu Byzantium. Montes in hac regione celebres sunt, Hæmus, Rhodope, Orbelus, Pangæus, aliique. Flumina; Hebrus, Nessus, Melas, & Strymon, vt placet nonnullis: sunt enim qui hunc vltimum fluium Macedoniae attribuunt, Vrbes clarae in ea, Abdera, Apollonia, Phinopolis, Philippopolis, Nicopolis vtraque, Hadrianopolis, Selybria, Debelus, Heraclea, Lyfimachia, & omni æuo clarissima Byzantium, à Byza conditore sic nominata, quæ postea à Constantino Imperatore ampliata & hinc vocata fuit Constantinopolis, & hodie corrupte & correpte Stambol. Hæc hodie vti & olim, dignitate primum locum inter eius vrbes obtinet, secundum Hadrianopolis (Andernopolis vulgò) Post hæc Sophia, & alia. Haber hæc regio quoque adiunctam sibi Chersonesum, siue Peninsulam, Thraciam cognominatam, Callipolis hic vrbs; & Sesus Leandri amore perobilis. De huius tabulæ regionibus multa in Chronico Saxonico Davidis Chitræi.

Infulæ Thraciæ vicinæ in Ægeo mari sunt. Samothracia, quæ hodie Samandraci; & Thalassia Ptolemæi, quæ apud alios Thassus appellatur, & hodie huius nominis vestigium conseruat: Taso enim recentiores nominant. In Propontide est Præconnefus siue Elaphonnelus, hæc etiam Neurus aliquibus dicta fuit nunc Marmora nominatur à Turcis & Græcis. Ad Bosporum sunt, Cyaneæ, portus celebres, qui eas olim mobiles Argonautarum autem nauigatione stabiles factas, fingunt, suo more. Præter veteres Geographos Ptolemæum, Strabonem, Plinium, & Pomponium, recentiores quoque legendi de hac regione sunt, imprimis Lazij Commentaria rerum Græcarum; & Bellontus in suis Obseruationibus. Vrbs Constantinopolim accurate atq; diligentissime descripsit Petrus Gylius. Fatali quodam genio quis dixerit hæc vrbs ad regnorum caput natam, Romanamque Nouam aliquando dictam, regionemque hodie Romaniam: ita vt non inramerito nec sine assatu fatidico, insignis ille vates Tibullus olim videatur cecinisse, ROMA TVVM NOMEN TERRIS FATALE REGENDIS, & Romuli testimonio celestes ita velle, VT ROMA SIT CAPVT ORBIS TERRARVM, Lilius I.

INDEX TABVLARVM
ADDITAMENTI.

<i>Emouicum.</i>	1	<i>Delphinatus.</i>	8
<i>Campania.</i>	2	<i>Florentinũ Dominiũ.</i>	9
<i>Turonis.</i>	3	<i>Apulia.</i>	10
<i>Blestense territorium.</i>	4	<i>Islandia.</i>	11
<i>Cenomani.</i>	5	<i>Lapponia.</i>	12
<i>Prouincia.</i>	6	<i>Romania.</i>	13
<i>Francia Insula.</i>	7		

Errata.

Corrige pag. 6. titulum & loco Prouinciæ scribe
Languedocum. Nam Prouincia extat pag. 25.